

MİMAR SİNAN

4. Büyük Üstadın Mesajı H. ÖRS
7. Masonluğun Özelliği H. ÖRS
19. 18 ci Asrın Ortalarında İzmirde
Kurulan İlk Loca : Les Nations Reunies C. LÄYIKTEZ
33. Ritüellerin İç Anlamı R. TEMEL
39. Kainat Hadiselerinde Mutlak'ın
Nazım Rolü Var mıdır? A. N. ARDİTTİ
53. Mason Aleyhtarlığı C. L.
93. Semboller ve Bilim İ. GÜNGÖREN
105. Doğruluk K. OLCAR
107. Bencillik Önünde; İçtenlik Sevgi ve
Karşılıksız İlyiğin Yeri T. MARAL
115. Hipokrat Yemini Dr. M. ÇÖL

MİMAR SİNAN

**Gevşeklik göstermeyin,
endişe etmeyin. İnanıyorsanız, mutlaka yenersiniz.**

Kur'an-ı Kerimden

Kapak kompozisyonu: Şinasi BARUTÇU

YENİLİK BASİMEVİ — TİPO — OFSET
Tel : 27 11 53 — İSTANBUL — 1 9 7 3

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasının
tarihi çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Sahibi ve mes'ul müdürü : Hayrullah ÖRS

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR, PARA İLE SATILMAZ

YIL : 4

Nuruziye sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 49 47 53

SAYI : 13

4. Büyük Üstadın Mesajı H. ÖRS
7. Masonluğun Özelliği H. ÖRS
19. 18 ci Asırın Ortalarında İzmirde
Kurulan İlk Loca : Les Nations Reunies C. LĂYIKTEZ
33. Ritüellerin İç Anlamı R. TEMEL
39. Kalnat Hadiselerinde Mutlak'ın
Nazım Rolu Var mıdır? A. N. ARDİTTI
53. Mason Aleyhtarlığı C. L.
93. Semboller ve Bilim İ. GÜNGÖREN
105. Doğruluk K. OLCAR
107. Bencilik Önünde; İçtenlik Sevgi ve
Karşılıksız İyiliğin Yeri T. MARAL
115. Hipokrat Yemini Dr. M. ÇÖL

BÜYÜK ÜSTADIN MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Size bugün, bundan yüz yıldan daha önce yazılmış bir kitaptan küçük bir parçayı sunmak istiyorum. Bunda geçen olaylar, 24 haziran 1859 da, Kuzey İtalya'nın küçük bir köyü olan Solferino'da, III. Napoleon'un ordusuyla, Piemontelilerin, Avusturya ile yaptıkları kanlı savaşa aittir :

«Cumartesi günü o kadar çok yaralı geldi ki memurlar, halk ve Castiglione'de bırakılmış olan askerler bu acıklı duruma hâkim olabilmekten çıktılar. Bu yüzden, her ne kadar önceki günlerden başka türlüyse de gene onun kadar acı sahneler başladı; Şimdi yetecek kadar su ve yiyecek vardı, ama yaralılar açlıktan ve susuzluktan ölüyorlardı. Şimdi yetecek kadar sargı malzemesi ve tiftik vardı, ama bunları yaralara saracak eller yoktu...

Castiglione'deki hastahane ve kiliselerin taş döşemeleri üzerinde her milletten hastalar yan yana yatıyorlardı: Fransızlar ve Araplar, Almanlar ve

İslavlar. Onları bir süre oralara, yer bulabildikleri kadar, yatırıyorlardı; ama bunların kımıldanacak güçleri yoktu, paylarına düşen daracak yerde sıkışıp kalıyorlardı. Bu takdis edilmiş yerler küfürler, Tanrıya isyan ve ıstırap feryatlarıyla çınliyordu, bunları anlatmaya dil kâfi gelmez. «Ah, efendim, çok acı çekiyorum» dedi. bunlardan biri bana, «bizi yüz üstü bıraktılar, ölmeye bıraktılar, ama biz yiğitçe çarpışmıştık!» Bunlar yorgunluklara katlanmışlar, uykusuz geceler geçirmişlerdi, ama şimdi birazcık olsun rahat yüzü göremiyorlardı. Ümitsizlik içinde, kendilerine bakacak bir hekim istiyorlar, kıvranıyorlar, nihayet tetanos başlıyor yada ölüm onları kurtarıyordu. Bunlar askerdiler; sanıyorlardı ki yaralarına dökülen soğuk su, kurtlanmalara sebep olmaktadır; bu gülünç inanış yüzünden sagılarının ıslatılmasına izin vermiyorlardı. Seyyar hastahanelerde yaraları sarılmış olanların sargılarının yenilendiği yoktu. Taşınmalar sırasında çözülmesin diye, sargıları çok sıkı sarmışlardı ve bunlar ne çözüldüğü ne de gevşetildiği için, zavallılar tam bir işkence içindeydiler. Yülzeri, yaralarına toplanan sineklerden simsiyahtı... İçlerinde öyleleri vardı ki, kaput, gömlek, et ve kanları, tarif edilemez bir külçe haline gelmişti ve kurtlar içindeydi. Birçokları bu kurtların kendilerini de kemirmeye başlayacağı korkusuyla titriyordu.

Her ne kadar her ev bir bakım yeri haline gelmiş ve her aile, yaralı subaylarla uğraşmaktan, başka şeye bakmayacak duruma düşmüşse de pazar günü halktan, yaralılar için ellerinden gelecek her şeyi yapmaya hazır birçok kadınlar bulabildim. Zaten şimdi ne büyük ameliyatlar, ne de amputationlar bahis konusuydu. Yapılacak tek iş açlık ve susuzluktan ölmekte olan insanlara yiyecek, ama hepsinden önce su vermektir. Yaralarının sarılması, kanlı, pislik içinde ve bö-

cekler üşüşmüş vücutlarının yıkanması lâzımdı ve bütün bunlar boğucu sıcak ve bozulmuş bir hava içinde, iğrenç kokan feryat eden, yalvaran bütün bu yaralılar arasında yapılacaktı.

Castiglione kadınları çok geçmeden, benim için milliyet ayırımının önemi olmadığını anladılar, beni izlediler ve kendilerine tamamiyle yabancı olan askerlere de aynı şefkati gösterdiler. Boyuna, içleri yana yana «Tutti fratelli» diyorlardı! Castiglione'nin bu merhametli kadınlar ve kızlarına övgüler olsun!» İçlerinde ürken, yorgunluk yada cesaretsizlik gösteren tek biri bile çıkmadı. Onların bu içten fedakârlıkları yorgunluk, iğrenme tanımıyordu, hiç bir zahmet onlara çok gelmiyordu.»

Bu satırların yazarı, o sırada turist olarak oralarda bulunan, İsviçre'li Henri Dunant'dır. Sayısız savaş ve sefâlet edebiyatı örnekleri arasında bu, biraz kuru, ama içten yazıyı seçmemin sebebi, Castiglione kasabasındaki bu yaşantının muhteşem sonucudur: Dunant Milletlerarası Kızılhaçı kurmuştur.

Dunant, önce tek başına giriştiği şu insanlık mücadelesinde çok geçmeden sayısız yardımcıları bulmuştu. Ama hiç sanmıyorum ki başlangıçta onları hesaplarmış olsun. Onun bu uğurda çektiği ıstırapları, uğradığı iftiraları anlatacak değilim, yalnız şunu katayım: 1901 yılında ona Nobel Barış Ödülünü verdiler, 1910 da da bu büyük ruh, ölümsüzlük âlemine geçti.

Henri Dunant bir masondu.

Hayrullah ÖRS
Büyük Üstat

Masonluğun Özelliği (*)

İPEKÇİ — Masonluk öteden beri üzerinde çok tartışılan, dedikodulara yol açan bir konu... Herkes bu hususta değişik bilgilere sahip. Mason'luk konusunu bize açıklayabilir misiniz?

ÖRS — Abdi bey, bu dedikodular deyimini Türkiye için kullanabiliriz. Bugün meselâ Amerika, Almanya'da, İsveç'te böyle bir dedikodu mevzuubahs değil. İsveç'te zaten bir anane olarak Kral, İsveç Büyük Locasının büyük üstadıdır. İsveçliler aristokrasiye meraklı oldukları için daima Kralı büyük üstad seçerler.

İPEKÇİ — Büyük üstad dediniz, bu başkan mı oluyor?

ÖRS — Efendim bizde başkana, büyük üstad denir. Bu aslında «usta»dır. Mason'luk ortaçağda kurulmuş olan yapı işçilerinin, bugünün deyimiyile sendikasıdır. Lonca'larının zamanla şekil değişmesinden doğmuştur.

İPEKÇİ — Nerede başlamıştır?

ÖRS — Başlangıç olarak, bizim operatif masonlar dediğimiz, yapı işçilerini alırsak, Şark'ta başlamıştır. Bunlar evvelâ esnafı çırak - kalfa - usta diye üç zümreye ayrılırlar ve geçişler bir imtihan şeklinde biraz dinî, biraz mistik törenlerle yapılırdı.

(*) 28 Ağustos 1972'de, Büyük Üstad Hayrullah Örs'ün, Milliyette yayınlanmış, Abdi İpekçi ile «Sohbet».

İPEKÇİ — Şark derken hangi ülkeleri kastediyorsunuz?

ÖRS — Bilhassa Irak. Sonra bizim Ahî teşkilâtının da ondan doğduğu ve Avrupa'ya da Haçlı Seferlerinden geçtiği anlaşıyor. Çünkü o kadar benzerlikleri var ki, bu tesadüfi olmaz. Avrupa'daki bütün mason deyimlerinde bir yapı şantiyesi özelliği var. Bizimki o şekilde gelişmemiş, onun için Avrupa'dan tekrar bize intikal etmiştir. Meselâ bir Gotik Katedral kuruluyor. Bilhassa Gotikler zamanında faaliyete başlamış Loncalar. Bu Katedral için birçok yerden işçi gelecektir. Çünkü bir yerin işçisi, Katedral yapmaya yetmez. Halbuki eski devirlerde Loncalar, sadece bir şehre bağlıydı. Meselâ, kuyumcular başka yerde kuyumculuk yapamazdı. Bu konuda bir tek sanat müstesna idi: Yapıcılar. Bunlar taş yontucuları, kalfaları ve sürveyanları ile bir Lonca teşkil ediyorlardı. Bunun adı «Loca»dır. O devirlerde birbirlerini tanımak için bugünkü gibi ellerinde diploma, yahut her hangi bir vesika, fotoğraflı belge, mahalle muhtarı kâğıdı olmadığı için, birbirlerini bir takım işaretlerle tanırldı. Bir yerin kalfası başka yere gittiği zaman kendisini kolayca tanıtabilirdi. Bu gelenek Almanya'da son zamana kadar sürmüştü. 17. asrın ikinci yarısında sanırım İngilizler kulüp hayatını çok severlerdi. Duvarcı vesaire olmadıkları halde yahut şeref üyesi olarak girmişler ve toplanmaya başlamışlardı. Buralarda pek üstün meseleleri konuştuklarını sanmam, vakit geçirmek için olsa gerek... Ama seromonileri devam etmiştir. Bunlara centilmen Masonlar diyorlar, hakikî duvarcılar, yapıcılar değildirler. Bunların adedi çoğalıyor.

İPEKÇİ — Bu safhasında mahiyetini, karakterini değiştirmiş oluyor mu?

ÖRS — Karakterini şöyle değiştiriyor: O zamana kadar maddî olan şeyler sembolik anlam alıyor. Meselâ Gönve doğruluğun sembolü oluyor. Bütün kullanılan deyimler ve âletler masonlukta sembolik anlamlar aldığı için buna «sembolik masonluk» da deniyor.

İPEKÇİ — Değişiklik yalnız sembolik anlamda mı?

ÖRS — Zihniyette de oluyor. İngiliz düşünürleri, meselâ Kralî Cemiyet üyelerinin bir kısmı bu localara giriyorlar ve insanlık ideallerinin prensiplerini koyuyorlar. Bu arada 14. Louis Protestanlara gösterilen toleransı kaldırıyor ve katolikliği hâkim kılıyor. Protestanların bir kısmı İngiltere'ye gidiyor. Bunlar içinde meselâ meşhur bir âlim var: Desagulier. O da Mason oluyor. Bunların basit duvarcı sembolizması için

o devre göre, üstün fikirleri tartışıyorlar. Diyorlar ki, insan hürdür. İkincisi, insan her hangi bir dine, bir millete mensup olmakla insanlık camiasından çıkmaz. İnsanlar bu farklarını muhafaza etmekle beraber, pekâlâ dost olabilirler. Üçüncüsü şu; bir devlet lâzımdır. Binaenaleyh masonluk, devletin kanunlarına itaat etmeye mecburdur. Ne doğrudan doğruya, ne de kendi teşkilâtını vasıta ederek her hangi bir hükûmet aleyhine harekete girmeyecektir. Bunun bir kanunnamesi var; o devirde yapılmış. Bu mecburî bir şey değil. Fakat bunu tatbik etmeyen, bunu kabul etmeyen Mason Localarına düzensiz masonluk denir. Bu yasa 1723'de neşredilmiştir.

İPEKÇİ — Gizli değildir yani?

ÖRS — Hayır. Bunların hiç biri gizli değil. Bu bir gizli dernek değildir. Sadece kapalı bir dernektir. Bütün bu söylediklerimi ansiklopedilerde bulabilirsiniz. Bizim ansiklopediler maalesef kendiliklerinden mutlaka birşey katıyorlar - Larus'da bulabilirsiniz. - Bu kanuna biz eski mükellefiyetler, yahut eski yükümlülükler diyoruz. Bunun başında mason, Allaha inanır, kaidesi konuyor. Allaha hristiyanların inandığı gibi teslisle üçlüyle inananlar, Müslümanların inandığı gibi tek, eşi ve benzeri olmayan Allah olarak inanılabilir. Budistler gibi inanılabilir. Bunun şekli üzerinde masonluk ne münakaşa eder, ne de şu şekilde düşüneceksin der. Tam münkir olanları almayacaksınız, diyor. Buna da sebep böyle insanların topluma lâzım olan şeyleri de inkâr etmesi endişesidir. Doğru veya yanlış. Kardeşler kurdukları bir takım müesseselerle toplumun faydasına çalışır. Meselâ Kızılhaç -ki ilk defa bunu ortaya atan adam Dunand, masondu- bu, Kızılhaç'ı masonluk kurdu demek değildir. Ama bir mason yaptı. Meselâ Dunand gibi, Türkiye'de Kızılay'ın kurulması işinde üyelerin kısmı azamisi mason'dur. İlk kuruluşunda, uzun zaman onun başında bulunanlardan Besim Ömer Paşa, Türkiye masonlarının büyük üstadı idi. Bu şekilde faydaları çok büyük olmuştur masonluğun. Görünür fayda olarak daha ne yaptılar? Bir çok şeyleri de sayabilirim. Ama sayamadığım birçok şeyler de vardır. Bir misalini söyleyeyim size. Churchill ile Attlee'nin aynı locada, aynı sırada oturmaları, belki, İngilizlerin birbirleri ile öldüresiye mücadele etmelerine engel olan şeylerden biridir diyebiliriz.

İPEKÇİ — İkisi de mason muydu?

ÖRS — İkisi de mason'du.

İPEKÇİ — Efendim, tarihi gelişmesini anlatıyordunuz. İngiltere'den

çıkıp Kıt'a Avrupasına geçtiğinden söz etmişsiniz. Türkiye'ye nasıl ve ne zaman gelmiştir?

ÖRS — Ben vesikaya dayanmayı seven adamım. Hikâyeler çok. Bir tanesine göre, 3. Ahmet zamanında sefaretle giden 28 Çelebi'nin mason olarak döndüğü söylenir. Bunun hakkında birşey bilmiyoruz. İkinci bir rivayet var; Kont dö Boneval'in -Kumbaracı Ahmet Paşa- mason olduğu. Fakat o devirde Fransa'da masonluk pek parlak değil. Fransa'ya masounluk geçtikten sonra herkes aklına göre bir sistem kurdu. Hattâ bunlar içinde büyük dolandırıcılar vardı. Meşhur Kazanova da masondur. Hattâ hatıralarında geçer, kadın locaları bile açmışlar. Birşey daha söyleyeyim; muntazam masonlukta kadın locaları yasaktır.

İPEKÇİ — Neden?

ÖRS — Bunu hanımlar da sorar herkese şu cevabı veriyorum; bir dülgere loncasında marangoz loncasında eskiden kadın bulunmazdı.

İPEKÇİ — Ama bu devirde kadınlar çalışıyor.

ÖRS — Masonluk bir taraftan kendini ileriye tamamen açmıştır. Meselâ masonluk XVIII. yüzyıldan beri tamamen lâiktir. Masonluk bütün dinlere kapısını açmıştır ve kimsenin dinine taarruz etmez. Masonluk demokratiktir Herşey seçimlidir. Bir veya iki sene için seçilenin yerine ertesi sene başka birisi seçilebilir. Bütün localarda da böyledir. Falan şu soydandır, bu soydandır, yahut şu zengindir, bu zengindir gibi şeylere bakılmaz. Bütün bunlara rağmen, bir muhafazakâr tarafı olduğunu da kabul edelim. Belki yaşaması bunun sayesinde.

İPEKÇİ — Yalnız burada üstüste oturmayan bir durum var Hayrullah bey. Bir yanda ne din, ne siyasî, ne düşünce, ne de insanların durumu bakımından hiç bir ayırım yapmıyor. Ama cinsiyet konusunda kesin ve katı bir ayırım yapıyor. Bu, başlangıçta işte erkekler marangozdu, dülgardı. Kadınlar değildi...

ÖRS — Hayır, yalnız o izahlarla da değil. O devrin münevver hanımları da bugünkü hanımlar değildi. Onlar meselâ Molière'in meşhur «Bilgiç Kadınlar»ı gibi idiler. Birkaç tane var meşhur devrin şair hanımları ama. O devrin kadın seviyesi neydi, yakın zamana kadar neydi?

İPEKÇİ — Evet, şimdi Türkiye'deki gelişmeye gelelim Hayrullah bey.

ÖRS — Elimizdeki vesikaya göre; 1760 - 70'lere doğru İstanbul'da bir

Loca açılmış. Rivayete göre 1738'de de açılmış olduğu söylenen bir Loca varmış, fakat doküman yok. 18. asrın ikinci yarısında ise, İstanbul'da, İzmir'de, Halep'te, İskenderun'da kesin olarak bilinen Localar var. Loca açmak için bir büyük Locadan müsaade almak lâzımdır. Kendisinin Büyük Locası yoksa, yabancı memleketten patent almaları lâzımdır. Fransaya bağlı olanlardan «Terakki» diyeceğimiz bir «Progrès» Locası vardır. Oraya 1873 senesinin sonbaharında Namık Kemal'in girmiş olduğunu okuyoruz, vesikası var. Zaten foto-kopileriyle bunları neşretmek istiyoruz. Bir müddet sonra da, Sultan Murat aynı Locaya giriyor. Bu konuda türlü rivayetler var. Hikâyenin aslı şu: Sultan Murat mason olmak istemiş. Kethüdası Seyit bey mason. Çok ileri fikirli bir adam. Çok zor durumda kalmış. Reddetse bir türlü, kabul etse Sultan Aziz'in hışmına uğramak ihtimali var. Onun için Kadıköy'de bir evde tamamen entim, 12 kişilik bir grup tarafından merasim yapılmış. Ertesi sene onun da bulunduğu bir toplantıda kardeşi Nurrettin efendi, sonra Kemalettin efendi de mason olmuştur. O devirde yâni Sultan Aziz devrinde masonluğa girenler çok. Paşalar var. O devirdeki matriküller elimizde. Böylece Abdülhamid'e kadar geliyor. Abdülhamid, masonlukla uğraşmıyor, masonlarla uğraşıyor. Bunun da saiki Sultan Murad'ın tekrar tahta geçirilmesi korkusudur. Çünkü akıllı olduğu tevsik edilecek olursa iş bozulacak, Masonlar aleyhine Türkiye'de ilk defa yaygın neşriyat yapılması bu devirdedir. Dinsizlik masalını nereden ele aldılar? İşin enteresanı o. Başka şeyler bulabilirlerdi. Meselâ, zatı şâhâneye suikast yapacaklar, falan filân derlerdi. Halbuki mason münkir değildir, dinlere hürmetlidir. Yalnız müessese olarak dinle meşgul olmaz. Bir ahlâk cemiyetidir. Bizim içimizde mü'minler, bugün de var, dün de vardı. Mü'min olan kardeşlerimiz çok. Şunu söyleyeyim, iki tane Şeyhülislâm hiç tereddütsüz mason olmuşlardır. Musa Kâzım Efendi ile Hayri Efendi. Bunların kayıtları var. Üçüncü büyük ve gerçekten üstadlarımızdan biri, Müderris Mahmut Esat efendidir. Defteri Hakani Nazırı. Ben 1926'da mason oldum. O devirde bizim aramızda ilmiye sınıfı dediğimiz, yâni din adamları, yahut din ülemasından birçok insanlar vardı. Sultan Murat'ın girmiş olduğu o Progrès Locasında, iki tane de kadı var. Bir tanesi Rodos'tadır. İsimleri ile künyeleri kayıtlı, Sultan Hamid devrinde yine bir çok masonlar var. Meselâ Emrullah efendi. Bizde dalgınlığı ile tanınır. Emrullah efendi gerçekten büyük bir adam. Kendi başına, Muhi'tül Maarif adında bir ansiklopedi yazmak istemiş. Fakat bir tek fasikülünü çıkarabilmiş, ama o da bugün iftihar edilecek kadar güzeldir. Son-

ra Sadrazam Hakkı Paşa, Müşir Deli Fuat Paşa, hattâ hattâ Plevne Müdafii Osman Paşa... Bütün Avrupa ansiklopedilerinde onun adı geçer. Hürriyetin ilânına kadar bu böyle geliyor. Hürriyetin ilânında eskiden kurulmuş, yabancı localara bağlı olan üç loca, bir milî büyük loca kurmak istiyor. Hakikaten bir memleketin kendi büyük locası olması lâzımdır. Yabancı kuruluşların gelip de bir memlekete loca açmaları hoş birşey değildir. Böylece Sadrazam Talât Paşa, «Maşrik-ı Azâm-ı Osmanî» adıyla kurulan büyük locanın başına geçti. Sonra Süleyman Faik Paşa üstad olmuştur. Faik Paşa daha sonra birinci savaşta şehit düşmüştür. Bu loca 1935'e kadar muntazam masonlukça tanınmayan bir büyük loca olarak «Maşrik-ı Azâm-ı Osmanî» olarak devam etmiştir. Tanınmamış olmasının sebebi, kuruluşunun kendi başına buyruk oluşudur. Üç muntazam locanın bir büyük loca kurması lâzımdır. Bunlar ise tepeden inme, aşağı yukarı Sadrazam emriyle kurulduğu için tanınmıyordu. 1935 deki kapanışı hakkında bir çok hikâyeler vardır. O zaman bütün derneklerin kapandığını hatırlamak lâzımdır. O devrin gerekli görülen prensibi bu idi. O devirde, bütün dernekler kapanmıştır Türkiye'de. Halkevleri, Halk Partisi var, hepsi buraya girsin denmiştir. Bakın, ana çizgileri ile, Türkiye'de masonluk tarihi diye bir kitap var. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya bu mesele üzerinde o zaman, Türk masonları kendi ideallerinin hükûmetin esas programında dahil olduğunu görerek kendi teşkilâtlarını kendileri feshetmişlerdir. Hükûmetin bu iş üzerinde hiçbir teşebbüs ve alâkası yoktur, demiştir. Bu iş, o sırada Avrupa'ya aksediyor. Masonlar da «Biz kendimiz kapattık» diye ilân ediyorlar. Kapatma, haddizatında devlet tarafından bir kapatma değil; elbette ki tavsiye ile; siz bunu kapatın. Zaten bütün hepsi kapanıyor, diyerek 1948 senesinde yeniden açıldı. Zaten ne devletin bir emri ne de bir mahkeme kararı vardı.

İPEKÇİ — 1935 ile 1948 arasında hiç bir faaliyet olmadı mı?

ÖRS — Hiç bir faaliyet olmadı.

İPEKÇİ — Atatürk'ün bu konudaki görüşleri bilinir mi?

ÖRS — Müsbettir. Atatürk'ün Mason prensipleriyle bağdaşmayacak tarafı yok. En yakınları bunların içerisinde. Meselâ Şükrü Kaya, meselâ Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Aras. Daha bir çoklarını sayabiliriz. Bâzılarının aileleri açıklanmasını istemez. Yani öyle bir hale geldik ki, iftihar edilecek bir müessesenin başkanı olduğum halde, bakın ne olur ne olmaz diye isim vermekten kaçınıyorum. Masonluk nerde var-

dır, nerde yoktur? Evvelâ Mason'luk demirperde gerisindeki memleketlerde yoktur.

İPEKÇİ — Neden yoktur orada?

ÖRS — Masonluk diktatörlükle aynı zamanda yaşayamaz. Bir diktatör rejimin hür fikre, kendinin kontrol edemediği birşeyin yaşamasına tahammül edemez. Demirperde gerisindeki durum daha ayrı. Onlar bizi nedense burjuva enternasyonalı olarak telâkki ediyorlar. Lenin'in de sözleri var; «Masonlukla mücadele edilmelidir» diye. Meselâ Tito: Bir Yugoslav işçisi Masonluğun sembolü olan iki sütunu yıkıyor şeklinde pul çıkarmıştır. İspanya'da masonluk yoktur. Çünkü İspanya hem diktatörlük, hem de katolik diktatörlüktür. Portekizde de yoktur. Portekiz ve İspanyada masonlar 19. yüzyılın sonlarında işkenceye uğramışlardır. Arap memleketlerinde Nâsır kendisinin büyük üstad yapılmasını emir buyurmuş ve yaptırmış. Sonra da kapamıştır. Bizim bildiğimiz Mısır'da çok eski bir mason geleneği vardır. Geri kalan memleketlerin hepsinde vardır mason teşkilâtı.

İPEKÇİ — Uluslararası bir burjuva teşkilâtı olduğu iddiası ne derece doğru?

ÖRS — Uluslararası bir irtibatı yok ki, burjuva teşkilâtı olsun. Masonluk, üyelerini mutlaka belirli bir kültür seviyesine çıkmış olan insanlardan alır. Servet seviyesi demiyorum, kültür seviyesi diyorum. Niçin işçi almıyorsunuz diyorlar. İşçinin de kendi teşkilâtı var. Onun da sendikası var, şu var bu var. Oraya da girebilir. Bunun kuruluşu bu.

İPEKÇİ — İşçilere kapalı mı yani, prensip olarak?

ÖRS — Kapalı değil. Ama gelmez. Kültür seviyesi o çizgiye gelmiş olan bir işçi, pekâlâ girer. Amerika'da gayet çok işçi de var. Bizde işçi adından korkuyor, yoksa isterse gelir. Bize kim gelemmez? Biz tahkikat yapıyoruz. Evvelâ biri tâlip oluyor, istiyor girmeyi. Ona masonluğun ne olduğu anlatılıyor. Ondan sonra hakkında locada gizli bir oylama yapılıyor.

İPEKÇİ — Oylama...

ÖRS — Evet. Ondan sonra 3 kişi tahkik ediyor. Bu 3 kişinin tahkikatının sonunda, loca binalarında da resmi asılıyor, tahkikatından sonra bu tahkikat evrakı okunuyor, yeniden bir gizli oylamaya gidiliyor. Eğer gizli oylamada belirli bir sayıdan çok siyah oy çıkarsa red edili-

yor. Yani ben istesem de herhangi bir insana vaad edemem «Seni buraya alırım» diye.

İPEKÇİ — Bu tahkikatta nelere...

ÖRS — Ahlâkî durumu nedir? Muhitinde tanınış şekli. Mahkûm olmuş mudur, müflis midir, şu mudur, bu mudur. Evet, bir insanı, insan olarak ölçerler. Başka bir şey değil.

İPEKÇİ — Efendim, bir de girişte gizli yapılan merasimler var.

ÖRS — Gizli değil.

İPEKÇİ — Bu nedir ve neye lüzum duyulur?

ÖRS — Bu tarihî bir şeydir. Belki 14. asırdan kalma. O da değişmiştir.

Bundan bile mânâ çıkartıyorlar. Girdiği zaman üzerinde para ve kıymetli şey, maden diyoruz, bizde bunlar bulundurulmaz. Onları kendisi bir torbaya koyar. Bunun manası şudur: Aslında insanı insan yapan üzerindeki o paralar ve kıymeli şeyler değildir. İnsan çıplak ve eşit olarak doğar. Bâzı tarikatler tam soyarak sokuyorlarmış. Onlar gibi yaptığımız sanılmasın. Yoksullara yardım isteriz biz o sırada. Yardım kesesi dolaşır, çünkü bizim her toplantımızın sonunda bir kese dolaşır, herkes elini sokar o keseye. O keseye para atar.

İPEKÇİ — Alan olmaz mı?

ÖRS — Olur. Olabilir. Alabilir, çünkü onun hakkıdır. Eğer o gün ihtiyacı varsa o keseden kendi ihtiyacı kadarını alır. En sonunda o kese üstada verilir. Para ile bazı localar çocuk okuturlar, bazı locaların bir hastanede yatakları vardır, kimi vakit o anda bir kardeşin herhangi bir kimse için yardım isteği yerine getirilir. Bu doğrudan doğruya yardımdır.

İPEKÇİ — Yalnız kendi üyelerine değil?

ÖRS — Hayır, hayır, hayır. Bu yardım kendi üyelerine değildir. Zaten umumiyet itibariyle kendi üyeleri bu yardıma muhtaç değildirler. Fakat bizim içimizden de eğer birisi düşkün olursa, ki ben geçende bir anket yaptım, bugün hiç kimsemiz yok böyle bizim tarafımızdan bakılmaya muhtaç. Hani kendi kendilerine yardım ederler filân bu değil. Öyle locamız var ki, bir okulu himaye etmiştir. Zaman zaman. Ben İstanbul Maarif Müdürlüğüm zamanında bir loca, en fakir okullardan birini göster, dediler bana. O okulun senelerce bütün ihtiyacını temin ettiler. O okul da bilmiyordu nereden geldiğini bunun.

İPEKÇİ — Yani şu halde yardımlaşma ilkesi kendi üyeleri arasında değil, daha çok dışarıya dönük.

ÖRS — Dışarıya daima.

İPEKÇİ — Yalnız ben efendim bir çok hikâyeler dinledim. Meselâ, bir Mason, bir yabancı memlekete gittiğinde orada o belli işaretlerden birisiyle kendisini tanıttığında karşısındaki adamın başkalarına göstermediği yardımlardan yararlanmış. Buna dair bir çok hikâyeler duydum.

ÖRS — Şimdi bakın, başkalarına göstermediği yardım demeyelim. Fakat bu mümkün. Şu: Bize de gelen olur, ama işaretlerle falan değil, umumiyet itibariyle hüviyet varakasiyle. Ona biz, yabancı bir memleketten gelen bir kardeşe yapılan ilgiyi gösteririz. Bir otelde oda bulma, yahut ben gezmek istiyorum, bana yardım eder misiniz? Eğer boş zamanımız varsa biz onu gezdiririz. Yani böyle, bundan ibarettir bu. Ama çok mustar vaziyete düşerse, meselâ, olmuştur. Size bir misâl söyleyeyim. Bizim bir kardeşimiz Almanya'da, Münih'te buradan kanserli olarak gitti eşiyle beraber ve öldü. İsmi vermeyeyim, çok zor vaziyette kalmıştı eşi. Çünkü Türkiye'den para bulmak, cenazeyi Türkiye'ye nakletmek, şu bu. Oradaki bir loca hemen her şeyi yaptı kendisi için. Eşine de para verdiler. Tarih boyunca tâ bilmem ne zaman olmuş şey bugün söylenmez. Falan zamanda şu yapıldı diye. Ama buna mukabil eskiden de çok iftihar edeceğim şeyler var. Meselâ İngilizlerle Amerikalılar, Amerika'nın İstiklâl Harbi sırasında doğuştukleri zaman, yanlarında asker locaları var. Loca çadırları var. Hâlen de İngilizlerin de, Amerikalıların da hattâ Fransızların da militer locaları vardır.

İPEKÇİ — Yalnız askerlere mahsus mu?

ÖRS — Yalnız askerlere. Çünkü onlar yer değiştiriyorlar. Gittikleri yere giremezler. Onun için bu şekilde localar vardır. Bunlardan birinin çadırı ötekinin eline düştüğü zaman, muharebenin tavsadığı zaman da bir beyaz bayrakla işaret ederek gelip aranan masonlarını öbür tarafa teslim etmişlerdir. Bu hatır hoşluğunu yapmışlar ama yine de kıyasıya dövüşmüşlerdir.

İPEKÇİ — Efendim, başından beri verdiğiniz izahattan şu sonuç çıkar: Yani Mason kuruluşu daha çok bir sosyal kulüp...

ÖRS — Öyledir, bir nevi ahlâkî ve sosyal...

İPEKÇİ — Yalnız bu ihtiyacı karşılamak için mi kurulmuştur ve yalnız bu ihtiyacı mı karşılamaktadır? Bunun dışında bir maksadı yok mudur?

ÖRS — Loca'daki üyeler yarınki toplum insanlarının yapı taşlarının sembolleridir. Bunlar bir araya gelerek bir ideal dünya mâbedi kuracaktır. Bu mâbed içinde insanlar dövüşmeyecekler. O insanlar birbirlerini yemeyecekler, o insanlar senin baban, falandı, binaenaleyh sen artık bizim aramıza giremeyeceksin, demeyecekler falan, filân... Böyle bir idealimiz var. Ama bu ideal tamamen eğitimle ve zamanla olacak bir şey olarak düşünülür. Hiç bir zaman bunu zorlamakla yapma yoluna gitmek akıllarından geçmez masonların. Evet, hikâye bu.

İPEKÇİ — Şimdi efendim buna dair duyulan şüpheler ve tartışmalara konu olan hususlar var. Müsaade ederseniz onlar da değinmek istiyorum... Birisi gizlilik yahut kapalılıktan doğuyor. Bu bahsettiğiniz idealle varmak için veyahut o ideal için çalışmak üzere kurulacak cemiyet, neden yalnız gizli yahut kapalı bir teşkilât olarak düşünülüyor?

ÖRS — Şimdi başından alalım. Bugünden misâl almayalım; evvelâ isterseniz ilk kurulduğu zamanı alalım. O devirdeki aristokratlar malûm, bunlar için hattâ mavi kanlı demişler. Kanlarının bile rengi başka. Aralarında halktan insanlar; burjuva da var. Ötekiler zaten böyle bir toplumun içerisine girecek seviyede değil henüz. Böyle bir topluğun kapalı olmadığını farzetseniz, meselâ bir locanın üyelerinin içerisinde kontlar var; İngiltere'de ise lordlar var, bilmem ne var, böyle bir şey açık olduğu takdirde bu müessese yaşarmı? İnsanlar zayıftır. Kapalı iken tahammül eder, öbür türlüüne tahammül etmez. Size ben bir misâl söyleyeyim: İngiltere krallarından hangi Edvard'dır bilmiyorum, bir tanesi işte, 18. asrın sonlarına doğru İskoçya'da üstad olmak istemiş. İskoçya'nın bir büyük locası var. İskoçyalılar demişler ki, biz kendimizin almadığımız insanı, büyük üstad olarak başımızda göremeyiz. İskoçyalıların malûm millî taassupları var. Ve kralı almak için seronomisini yapmışlar. O seronomide başkan postacı. İnisiye edilen de kral. Bu ideal toplum olmadan, insanlar arasında eşitlik olmadan bunu bir yerde kapalı olarak yapmaktan başka hiç bir çare yoktur. Umum Müdür bey, orada Umum Müdür bey değildir. Orada falan kardeştir. Bu kapalılık bunun yaşamasını temin etmiştir. Kapalı olmasaydı yaşamazdı. Zaten başka türlü izah edemeyiz ki...

İPEKÇİ — Kapalılık, yani bir ihtiyacın gereğidir.

ÖRS — Evet. Ve bu açılmaz.

İPEKÇİ — İslâmiyete aykırı bir kuruluş olduğu?

ÖRS — Hiç bir tarafı yoktur. Bir tek şeye aykırı sayıyorlar: Cihad'a aykırı sayıyorlar. Ama Cihad da İslâmiyetin ilk devrinin bir zarureti olmuştur. Bugün için kimse cihadı fisebililâhı tabiatıyla Allah emri olarak, kendi dininden olmayanlara karşı mücadeleyi istemez.

İPEKÇİ — Siyonizmin bir vasıtası haline gelmiş midir?

ÖRS — Hiç alış verişi yoktur. Sebebi de şu: Siyonizm yeni bir şeydir. Bilindiği gibi siyonizmin kuruluşu 19. yüzyılın uyanma devrinde Yahudiler bir vatan kurmak istemişlerdir. Bunların, hattâ ben size biraz itiraf gibi olacak ama, başlangıçta Yahudi almamışlardır İngiltere'de. Nerde siyonizm?

İPEKÇİ — Başlangıçta siyonist olarak kurulmuş olması mümkün değildir açıklamanıza göre. Fakat bugün siyonizmin bir vasıtası haline gelmiş midir?

ÖRS — Olamaz. Çünkü siyonizmin zaten ideali tahakkuk etmiştir. Siyonizm bir siyon'da Kudüs'te bir vatan kurmak değil midir? Onların mason localarına ne ihtiyacı var. Ayrıca onların Bene Berit kuruluşları diye bir teşkilâtı varmış. Bu şekilde yani bize benzer bir şey değil. Onlar ayrı bir millî gaye takip ediyorlar. Biz millî bir gaye takip ediyoruz. Bizim gayemiz İnsanî.

İPEKÇİ — Evet, şimdi değinmek istediğim hususa gelmiş oldunuz böylelikle. Yani, millî bir gaye takip etmemek milliyetçilik şuuruna karşı bir durum yaratmıyor mu? Bu yolda yapılan suçlamalara karşı ne diyorsunuz?

ÖRS — Her loca millidir. Evvelâ kendi milletine hürmet edecektir. Meselâ bakın size ben bir şey göndereyim bu şeyle alâkalı. Belki merakla da okursunuz. Fransa'da bir loca, Fransa'nın en büyük Katolik hâtibini, Papaz Père Riquet'yi dâvet ettiler. Üstad, Père Riquet ile bir konuşma yaptı, evvelâ takdim ederken loca'ya, o konuşma ve Père Riquet'nin konuşması da vardır. Diyor ki orada(biz diyor, şöyle düşünüyoruz muhterem peder: Dünyayı mes'ut etmeye çalışmadan evvel ilk iş kendi vatanını mesut etmeye çalışmaktır. Ancak o takdirde dünyanın saadeti için insan uğraşabilir. Bizim anladığımız mânada, ma-

sonluğun umumî prensiplerinde mason evvelâ kendi memleketine bağlıdır. Kendi memleketine bağlılık, başka memlekte de mutlaka düşman olmayı icabettirmez. Haddizatında insanlar arasında bir bağ vardır. İnsanlar arasındaki bu bağ, hayatın gidişi yüzünden körleşmiş vaziyettedir. İnsanlar birbirlerini yakından tanısalar bu bağ yeniden kurulabiliyor. Öyle şeyler oluyor ki, insan, bu insandan bunu nasıl duyuyorum, diye şaşıyor. Basit bir insandan o kadar üstün, o kadar yüksek insanî bir söz duyuyorsunuz ki... Demek ki o insanda o mündemiç, o var.

İPEKÇİ — Çok teşekkür ederim.

***Bir insanın serveti bu dünyada
yaptığı iyiliktir.***

Hazreti Muhammed

18 ci Asırın Ortalarında İzmirde Kurulan İlk Loca : Les Nations Reunies

Celil LÂYIKTEZ

1819 - 1875 G. O. arşivleri mikrofilminde, Fransız Masonluğundan berat alarak Türkiye sınırları içinde faaliyet gösteren ilk Locanın «Les Nations Réunies» (Birleşmiş Milletler) Locası olduğunu tesbit etmekteyiz.

24 Haziran 1819 tarihinde, Üs.: Muh.: Jean Jacques Dutilh'le diğer envâr azalarının imzalarını taşıyan bir istida ile, Loca, Grand Orient de France'a (Fransa Büyük Şark'ı) müracaat ederek Marsilya vâdisinde kurulu ve İskoç Ritinde çalışan, «Saint Jean d'Ecosse» Locasından 1786 tarihli bir berat sahibi olduklarını, ancak Fransız ihtilâli yüzün-

den Biraderlerin dağılması neticesinde uykuya girmek zorunda kaldıklarını bildirmektedir. Beratı veren Saint Jean d'Ecosse Locası arada kapanmış olduğundan, bu defa, aynı memleketin en büyük Masonik Otoritesi olan G. O.'a yollamaktadırlar. 22 Mayıs 1786 tarihli beratın metninde aşağıdaki mühim kısımları okumaktayız :

«Yeryüzü sathında yayılmış bütün dünya İskoç Masonluğunun Anası Edinburg Şark'ındaki çok kudretli Locadan almış olduğumuz selâhiyetle..... İzmir'de, Frenk mahallesinin tamamen tahrib olduğu yangın neticesin-

de, eskiden kendilerine vermiş olduğumuz beratla diğer her türlü Masonik eşyaları kaybolan İzmir Şarkındaki Sevgili Kardeşlerimize Hakiki Işık Senesi 5786 nın dördüncü ayı 16 cı günü (16 Haziran 1786) bize yazmış oldukları istida üzerine Saint Jean d'Ecosse des Nations Réunies ismi ile kendilerini Teşkil etmekteyiz...

«..... Büyük Üstadın Şeref Zaviyesinden riyaseti altında muntazaman toplanmış İskoç Locasında hakiki Işık Senesi 5786 ve Locamızın 35 ci senesi 5 ci ayı 22 ci gününde (22 Temmuz 1786) Büyük İskoç Mühürü ve Localarımızın mutad Mühürleri ile mühürlenerek verilmiştir.»

Yukarıda verilen berat metni kısımlarından iki netice çıkarmak mümkündür:

1. 22 Temmuz 1786 tarihli berat, yangında yanan berat yerine verilen ikinci beratır.

2. Beratı ikinci defa verdiği zaman, 1786 senesinde, Ana Loca 35 yaşında idi.

Dolayısıyla ilk beratın verilme tarihi en erken 1751 senesi olabilir.

İslâm Ansiklopedisi, İzmir bahsinde (sahife 1246), şunları demektedir :

«1778 temmuzunun 3. ve 5. günlerinde vukûa gelen bir zelzele nin tahribatı, bilhassa sebep ol-

duğu yangın yüzünden, pek ziyade büyük olmuş idi.»

İlk beratın bu yangında kaybolmuş olması kuvvetle muhtemel olduğundan, verilisinin tavan tarihini de 1778 olarak kabul etmek mümkündür.

Quatuor Coronati araştırma Locasının tavassutu ile, 28 Ağustos 1972 tarihinde, ünlü Fransız Masonik yazarı Alec Melor'a yazılarak, «Les Nations Réunies» Locasının 22 Mayıs 1786 tarihli beratı ve ilgili malûmat kendisine yollanmıştır. Alec Melor Üs.: evrağı «A. le Bihan» isimli, Mason olmayan, bir profesyonel tarihçiye tetkik ettirdikten sonra, tarihçinin beratla ilgili raporunu, 30 Eylül 1972 tarihinde tarafımıza iletmiştir. Söz konusu raporda, beratın üstündeki bütün imzalar tetkik edilerek, dokümanın hakikiliği tesbit edildikten sonra, Locanın ilk kuruluşu 1760 senelerinde tahmin edilmektedir. Marsilya vâdisindeki St. Jean d'Ecosse Ana Locası birçok locanın kurulmasına âmil olmuş, ancak, kendi kuruluş seneleri olan 1751 - 1760 arası, başka bir locaya berat verdiği dair bir belge bulunamamıştır.

— 1819 da G. O. dan Fransız ritinde çalışmak üzere tekrar bir berat alarak uyanan «Les Nations Réunies» Locasının, bu tarihten sonra, ömrü kısa olmuştur.

Loca 26 Aralık 1823 te tekrar G. O.'a müracaat ederek Küçük Asya Büyük Ana Locası hüviyeti ile tanınmasını ve «Philadelphes» ismi ile bir Büyük Şapıtr kurma mûsadesini istemiştir. Locanın 1819 senesinde aldığı be-rattan hâlâ para borcu olmasına rağmen, seyahat eden Masonların uğrak yerinde bulunması ve Türkiyede başka Loca bulunmaması gibi sebeplere dayanan G. O. Tahkik Komisyonunun kararı neticesinde, Locanın bu talepleri müsbet karşılanmış, yeni mûsaade ve beratlar verilmiştir.

Fransa ile muhaberatı devamlılık arz etmiyen «Les Nations Réunies» Locası hakkında, G. O. arşivlerinde bulunan en son vesika, bahismevzuu Locanın eski borçlarına mahsuben yollamış olduğu 126 frankla ilgili, 21 Haziran 1824 tarihinde tanzim edilen G. O. Hazine Komisyonunun dahili fişidir.

II ci Mahmud'un 15 - 16 Haziran 1826 da Yeniçeri kışlalarını top ateşine tutmak suretiyle Türk Ordu kuruluşunda bir devrim yaptığı bilinmektedir. Bu hâdiseden sonra, Yeniçeri Ocakları ile olan yakın ilgisi yüzünden, Bektaşilik de yasak edilmişti. Ulema ve cahil halk için Masonluk da bir nevi Bektaşilik olarak kabul ediliyordu.

İslâm Ansiklopedisinde, İstanbul, sahife 1214/28 de, aşağıda-

ki ilgi çekici metin gözükmektedir:

«Eski devlet me'murlarından olup, bir kaç kere elçilik ile Avru-pa'ya gidip-gelmiş olan, ilim ve irfanı ile tanınmış İsmail Ferruh Efendi İstanbul'da ilk «Mason Locasını» gizlice kurmuş idi. O devrin tanınmış ediplerinden Beşiktaşlı Kethudâ-zâde, fars edebiyatı mutehassısı şâir Fehim Efendi, Melek-Paşa-Zâde Abdülkadir, Cıgala-zâde Tâhir Bey'ler gibi devrin edebiyat ve felsefeye meraklı kimseleri bu locaya girdiler. Merkez İsmail Ferruh Efendi'nin Ortaköy'deki yalısı idi. Locaya dâhil olanlar haftada bir iki kere toplanıp, sohbet ederler ve aralarına yabancı almazlardı. Bu yüzden, çok kimse tarafından mezhepsizlik ve bektâşilik ile itham olundukları için, yeniçeri ocağının ve bektâşi tarikatının ilgasından sonra, namı bâzı bektâşilerin de sürgün edilmeleri üzerine, ağustos ayında İsmail Ferruh Efendi, Abdülkadir ve Tâhir Beyler de sürgüne gönderildiler. Böylece locanın faaliyeti sona erdi. Meşhur hekim-başı ve müverrih Şâni-zâde, bektâşilik isna-dı ile, aynı gün Tire'ye sürüldü.» Bu metnin ışığında, İzmir vâdisinde çalışan «Les Nations Réunies» Locasının 1826 - 1827 senelerine doğru, bu defa kat'i olarak kapanmış olduğunu, kapan-

ma sebpleriyle birlikte tahmin edebiliriz.

«Les Nations Réunies» Locası-
nın 24 Haziran 1819 tarihinde G.
O. de France'a yapmış olduğu u-

yanma talebi ile bu talep hak-
kında G. O. Tahkikat Komisyonu
Raporunun tercümeleri ve 1786
tarihli beratın orijinal metnini
müteakip sahifelerde bulabile-
ceksiniz.

K.: U.: M.:nın Şanına ve İnsanlığın Yararına

Küçük Asya İzmir Şarkında les Nations Réunies (Birleşmiş Mil-
letler) ismi ile intizam dahilinde kurulmuş Muhterem Loca

G.: O.: de France'a (Fransa Büyük Şark'ına)

Selâm Selâm Selâm

Çok Sevgili, Çok Sadık ve Çok Muhterem Kardeşler
Locamız, Marsilya Şarkında bulunan St Jean d'Ecosse Ana Loca-
sından 5786 senesinde (M. S. 1786) berat alarak vakar içinde
çalışmalarına devam ederken, mahalli durum ve zamanın şeraiti,
bir kaç ay önce tekrar başladığı faaliyetine son verdirmişti. 5
Nisan tarihinde bahis mevzuu Marsilya Ana Locasına durumu-
muzu bildirip, muntazam Locaların safına, nizamnamelerin bi-
ze bahşettiği yerimizle, tekrar kabul edilmemizi temin etmesini
rica etmiştik.

Marsilya Şarkında bulunan St Louis Locası 2 ci Nâzırı Jacques
Vernier, Rt.: B.: den Marsilyadaki Ana İskoç Locasının artık
mevcut olmadığını, her iki ritin şu anda müştereken tatbik edil-
diğini ve azası olduğu Muhterem Locanın, Masonluk dünyasın-
da yerimizi alabilmemiz için, namımıza müracaat etmeği taah-
hüt ettiğini bildiren bir levhayı alır almaz, kendilerine olan can-
dan teşekkür borcumuzu bildirerek, yapmış oldukları müracaata
işbu kendi müracaatımızı eklemek suretiyle, geçen zaman için-
de vuku bulan değişiklikleri bilmediğimizden, ve alacağımız tali-
matla Örgütümüzün ve insanlığın faydasına çalışmalarımızın de-
vamını temin edebilmek üzere, bizi bütün lüzumlu levhalarla
techiz etmenizi rica etmekteyiz. Bizi birleştirecek müşterek

Kardeşlik bağlarının sizin ve Örgütünüz mensup diğer Locaların dostluğuna bizi lâyık kılacağına inanarak, her iki rite alt berat sahibi olmak istediğimizi bildiririz.

Yukarıda bahsedilen Vernier B.: in G.: O.: nezdinde bizi lâyıkıyla temsil edebilecek bir B.: i, namımıza seçmesini rica eder, ve bu B.: i, kendi tarafımızdan seçilmiş gibi kabul etmenizi rica ederiz.

Kardeşçe Sevgilerimizle
Jean Jacques Dutilh, Us.: Muh.:

Tarafımdan şahsen pullanmış ve
mühürlenmiştir
Muhterem Locanın Pul ve Mühür
Muhafızı
Valentin Baddington
İzmir Şark'ında
5819 senesi 4 cü ayı 24 cü günü
M. S. 24 Haziran 1819

Firmin Ferrand 1 ci Na.:
Daniel Pierre Dutilh 2 ci Na.:
Muhterem Locanın emri ile
Anselme Santoni, Sekreter Yar-
dımcısı

Not : İmzalar matrikül listele-
rinin yardımıyla okunabilmiştir.

İzmir Şarkında «Les Nations
Réunies» (Birleşmiş Milletler)
Berat talebi
Rapor

İzmirin Şark'ında bir İskoç Loca-
sı 5786 da Marsilya Şark'ındaki
bir Ana İskoç Locası tarafından
kurulmuştu. Bu Loca hâdiseler
ve harp sebebiyle uzun zaman-
danberi faaliyetini tatil etmiş,
ancak birkaç ay önce tekrar ça-
lışmağa başlamıştı. Locanın ilk
icraatı Marsilya Şark'ındaki Ana
Locasını uyanışından haberdar
ederek Muntazam Locaların sa-
fına tekrar kabul edilmeği taleb
etmekti.

Talebin yollanmış olduğu Ana İs-

koç Locası eski azalarından ve
halen, Marsilya Şark'ında St Lo-
uis de France Locasının 2 ci Nâ-
zırı olan Muhterem Vernier B.: ,
Ana İskoç Locasının artık mev-
cut olmadığını, her iki ritin (İs-
koç ve Fransız ritleri) muhafaza
edildiklerini ve Grand Orient de
France'a (Fransa Büyük Şarkı)
müracaat etmek icab ettiğini,
derhal İzmir Locasına bildirmiş-
ti.

Sevgili Kardeşlerim, G. O. nın
tüzüklerinden bihaber, İzmir'in
Şark'ındaki Biraderlerin, çift rit
tatbikatı için yeni berat taleple-
rinde, niaznamelerimizin em-
rettiği bütün formaliteleri ikmal
edebilmiş olmalarının imkânsız-

lığını kabul etmeniz lâzımdır. Marsilya Şark'ından Fransız ritinde çalışan «St Louis» ile «Les Amis Fidèles de St Louis» Muhterem Localarının vize etmiş oldukları İzmir Locasının aza matrikül cetvellerini sizlere takdim ediyorum.

İki Marsilya Locası vizelerinin, çevremize ait iki locanın vizeleri kadar makbul telâkki edilemeyeceklerini bilmekle beraber, G. O. nın İzmir havalisiyle başka bir irtibatı olmadığından, başka bir vizenin de elde edilebilme imkânsızlığını biliyorum.

Sizlere takdim ettiğim aza matrikül cetvellerinin tetkikinden, Locayı teşkil eden Masonların çoğunun yabancı olduklarını ve aralarında ekseriyetin Fransız olduğunu göreceksiniz. Ana İs-koç Locasına kendisini bağlayan bağlara sadık kalan bu Loca, ilk beratını aldığı otoritenin yerini tutan merciden bir berat istemiştir.

Talep edilen beratın verilmesinin uygun olacağı kanaatinde olduğumu bildiririm.

5819 senesi 8 ci ayı 5 ci günü (5 Ekim 1819)

İLK GAYRI MUNTAZAM, TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI HAKKINDA

İzmir Vâdisinde, 21 Temmuz 1857 tarihinde, görünüşe göre ticarî gayeyle, Türkiye Büyük Lo-

cası (Grand Lodge of Turkey) isimli bir teşekkül kurulmuştur. 1860 senelerinde kapanan bu kuruluşa ait bilgileri aşağıdaki belgelerden çıkarabilmekteyiz:

1. İngiltere Büyük Locasının 998 No. lu beratına sahip «Oriental» Locasının Üs.: Muh.: S. Aznavour B.: in 13 Nisan 1859 tarihinde, henüz intizam dahilinde olan «Grand Orient de France» in Büyük Üstadı Prens Murat'ya yazmış olduğu şahsa mahsus rapor. (Mikrofilm No.....)

2. Van der Zee isimli Hollandalı bir Biraderin intizama avdet etmek üzere, İstanbul vâdisindeki «Union d'Orient» Locası Üs.: Muh.: ine 23 Mayıs 1864 tarihinde yolladığı taahhütnâme. (Mkirofilm No.....)

3. Aynı Biradere ait gayrı muntazam Türkiye Büyük Locası Üstad Diploması. (No.....)

Ayrıca tefsir istemeyen S. Aznavour B.: in raporunun tercümesi, Van der Zee B.: in mektubunun klişesi ile tercümesi, ve gene Van der Zee B.: e ait gayrı muntaazm Üstad diplomasının klişesi takib eden sahifelerde gözükmetedir.

Özel

Pek Muh.: Büyük Üstad,

Altesleriniz tarafından tanınmış olma avantajından mahrum olduğumdan, müsaadenizle, önce

kendimi takdim edeyim: İstanbul'da itibarlı bir Ermeni aileden doğmayım, Ermenice, Fransızca, İngilizce, Türkçe, Rumca ve İtalyanca lisanslarının hepsini aşağı yukarı iyi bir şekilde konuşur ve yazarım, 1853 senesinde Londra'ya yaptığım bir seyahat esnasında 237 numaralı Jordan Muh.: L.: a Ç.: M.: olarak kabul edildim, Kalfalığa terfi ettirildim ve Üstadlığa yükseltildim, sonra da Jerusalem Şapit-rinde R. A. derecesine eriştirildim; her iki Loca İngiltere Büyük Locasının (1) beratları ile çalışmaktadır.

İstanbul'a dönüşümde, aynı B.: L.: nın beratı ile çalışan 988 numaralı Oriental Muh.: L.: sınıfın kurucularından olup 27 Aralık 5858 tarihinden beri, cari sene için, söz konusu Locanın azaları, beni Üs.: Muh.: seçerek kendilerine riaset etme şerefini bana bîşetmişlerdir.

Bu referanslarım, aşağıda yazılı hâdiselerin tesbiti için, Altesle-rinize yazma cüretini bana vermiştir.

Altes Prens Murat (2) Hazretle-rine,

Fransa Şark'ı (3) B.: Üs.: ı

Rue Cadet N. 16

Paris Vâdisi (4)

1) Usule uygun bir şekilde kay-da geçmiş zabıtlarımızın tetki-

kinden, 1856 senesinde çok sayıda B.: in İzmirde bir L.: kur-mayı tasarladıkları anlaşılmakta olup, İzmirde kabul edilmiş olan Hitchnough, İzmirde bir Türkiye Büyük Locasının mevcudiyetini öğrenmiş ve bir berat talep etmek üzere bu B.: L.: ya müracaat edilmesini teklif etmişti.

2) Elde edebildiğimiz bazı malûmat üzerine bu B.: L.: nın 47 ci İngiliz Alayı tarafından kuruldu-ğunu öğrenmiş, fakat Locanın düzenli bir kuruluşa sahip olup usulüne uygun bir şekilde kon-sakre edildiğine dair bilgileri te-yid edememiştik. Bu mevzuda direkt olarak malûmat edinebil-mek üzere, cevapsız kalan bir mektup yazmıştık.

3) Mektubumuzun cevapsız kal-ması üzerine, bize beratımızı yollamış olan İngiltere B.: L.: na müracaat etmiştik.

4) 7 Ağustos 1857 den 27 Aralık 1858 e kadar, Edward Charles Silly B.: söz konusu L.: ya riaset ettiğinden, yapmış olduğu işlemlere müdahale etmek iste-memiştim.

5) Üs.: Muh.: olarak is'adım yapıldıktan sonra, İzmirdeki Türkiye B.: L.: sınıfın menşei-ni araştırmak üzere, lüzumlu gözü-ken adımları atmak ilk işim ol-muştur; zira, Locamızda bahis konusu B.: L.: dan gelme dört Biraderimiz vardır.

6) Kendi B.: L.: min Büyük Sekreterinden bu mevzuda cevap beklerken, geçen Şubatın 28 inde Georges Hough isimli

bir B.: in çok iyi tanıdığımız Yüzbaşı (5) Penn'e, Veymouth'tan yollamış olduğu bir mektup elime geçmişti; mektubunda :

«İzmir Locasında, Ç.:, Kalfa ve Üs.: olduktan sonra Veymouth'ta gittiğini, orada da R. A. (6) ve Tamp- liye Şövalyesi derecelerini aldığını; önce Teş.: sonra da Muh.: vazifelerini (7) ikmal ettiğini yazmaktadır. Bütün bunlardan sonra, İngiltere B.: L.: sı İzmirdeki Locayı tanımadığı gerek- çesiyle, Locasından çıkar- tılmış, yukarıda bahsedilen derecelerin diplomaları kendisine verilmemiş ve tekrar tekeris ve terfi mera- simlerinden, düzenli bir şekilde, geçmesi kendisin- den istenmiştir.»

7) Bu mektubu nazarı itibara alarak, Cemiyetimize gölge dü- şürmeyecek şekilde tedbirler al- mağa kendimi mecbur hisset- miştim. İzmirdeki sözde B.: L.: ya bir mektup yazdım; cevap ye- rine B.: Üs.: ları İstanbula gel- di ve 4 cari tarihinde, 1 ci Tok- mağım (8) George Lawrie'nin evinde, başbaşa bir görüşme yaptık. Kısaca şu tarzda konu- şu :

«Kendisi, Louis Mayer B.:, İz- mirde tekeris edilmişti - İrlanda B.: L.: sınıfın bir beratına sahip Atkinson isimli bir Yüzbaşı (5), zimmetine geçirdiği az veya çok meblâğlara karşılık birçok kim- seyî M.: yapmıştı - Bu M.: ların sayısı takriben yirmiyi bulun-

ca, 1 No. lu İonia, 2 No. lu Ana- tolia ve 3 No. lu Bizenzia isimli Locaları kurup söz konusu Bira- derleri bu Localara dağıtmış ve bu Localara dayanan bir B.: L.: ve bir Şapitr tesis etmişti. - Bu işlemleri yaparken, Constantin George Carrer isimli bir B.: kendisine yardımcı olmuştu. - Sonradan bu B.: B.: Üs.: seçil- mişti. - Şu anda (nominal) (9) B.: Üs.: kendisi, Louis Mayer B.: dir. - Yukarıda sayılan bütün işlemlerin gayri muntazam ve gayri kanuni olduklarını kabul etmekle beraber, geriye gitme- sinin mümkün olmadığını, zira, 100 ü iharipte olmak üzere, tak- riben 220 B.: i aza olarak kay- dettiklerini söylemişti. - Şapitr' in mobilyalarını satmak istiyor- du - Bütün İzmir şehrinde ancal altı Üs.: M.: bulunmaktaydı ve yukarıda bahsedilen Locaları intizama avdet ettirmek üzere, bir düzenli Loca kurması imkân- sızdı. - Sizlere bir yazıyla özel durumlarını bildirip, Türkiye B.: L.: sınıfın müsamaha ile karşıla- nıp tanınmasını teklif ediyordu. - Bu yazısında, hatalı noktalarını tebarüz ettirmeden, sadece ba- zı açıklamalarda bulunacağını ilâve etmişti. -»

Ancak, bu gayri muntazam ve gayri masonik durumun ışığın- da, Clémente Amitié, Etoile du Bosphore ve 988 No. lu Oriental L.: larına yaptıkları gibi, Altes- lerinizin, veya Fransa B.: L.: sı

nın (10) itimatlarını suistimal etme ve Alteslerinizin 5857 senesi 4 cü ayının 21 ine (21 Temmuz 1857) ait kuruluş zabıtlarını istemeleri ihtimalleri karşısında, vakit kaybetmeden bu mektubumu, özel olarak, size yollamayı ve Yüksek hikmetinizde (11) alınacak tedbirleri Alteslerine bırakmayı uygun gördüm. Bu hususta, B.: Üs.: L.: Mayer olmak üzere, İzmirdeki Masonların çoğunun, onları aldatmış olan Yüzbaşı (5) Atkinos ve Carrer haricinde, Cemiyetimize lâayık kişiler olduklarını ilâve etmek isterim.

Bu vesileyle, iki kardeş Locanın, Etoile du Bosphore'la kendi Locamdan bahsetmek istiyorum, fevkalâde bir şekilde anlaştıklarını; Masonik bayram günlerinde azalarının müştereken çalıştıklarını, ve Fransızla İngiliz milletlerinin birbirlerine müsamaha ve hürmet gösterdiklerini Alteslerinin dikkatine çekmek isterim.

Alteslerinin kıymetli düşüncelerini bu kadar uzun bir zaman boyunca meşgul etme cüretini göstermiş olduğum için bin kere özür dilerim.

Pek Sevgili ve Muhterem Büyük Üstad,

Size Kardeşçe bağlılığımın ifadesiyle,

S. AZNAVOUR (imza)
Üs.: Muh.: / 988

P. S. Bu hafta dönmesi beklenen Üs.: Muh.: in yerine vekâlet etmekte olan Etoile du Bosphore L.: sınıfın 1 inci Tokmağına (8) dün rastladım ve kendisine bu mektubumun muhtevasından bahsettim: Hâdiselerden haberdar olmadığını anladım ve Mason dünyasında gürültü koparmamak üzere, cevabınız gelene kadar, sabırlı olmasını kendisinden rica ettim.

NOTLAR :

(1) Her ne kadar mektupta «İngiltere G. O. ı» ise de, müteakip paragrafta söz konusu olan 988 No. lu Oriental L.: sı İngiltere B.: L.: sınıfın beratı ile çalıştığı bellidir. Hatta, bu Locanın aza matrikül cetvelleri İngiltere B.: L.: sından elde edilebilmiştir. Bu durumda, «İngiltere G. O. ı», «İngiltere B.: L.: sı» şeklinde tercüme edilmiştir.

(2) Prens Murat «Prens Mûra» şeklinde okunmalıdır.

(3) O. de France : Fransa Şarkı veya Fransa B.: L.: sı.

(4) O. de Paris : : Paris Vâdisi

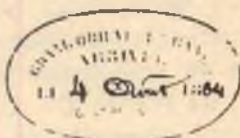
(5) Metinde, «Capitaine Penn». Capitaine Yüzbaşı veya Kaptan olarak tercün edilebilir.

(6) R. A. : : Royal Arch

(7) Metinde, İngilizce olarak : Junior Deacon ve Senior Dea-

Au très Honorable Maître
Du l. Rep. Log. L'Union D'Orient

D

Je déclare renoncer à mon poste à l'Ordre du Repteur qui m'a
été décerné par L. G. L. D. J. et qui a été depuis aboli

Le lieu de ma naissance est Smyrne
je suis Hollandais d'origine & Négociant à Constantinople
J'ai été le 9 Avril 1832.

Je promets de me conformer à la
Constitution et aux règlements de l'Ordre M. et au serment que je
signe la présente déclaration

Je suis avec le plus profond respect
Très Honorable Maître

Porteur J.
P. Van der Lee

Le 23 Mai 1864.

con. Ritüelimizde bu vazifelerin karşılığı Teş.: ve Muh.: tir.

(8) 1 ci Tokmak : 1 ci Nâ:

(9) Metinde de parantez içinde «nominal» kelimesi kullanılmakta. Karşılığının «eylemlî» olması gerekiyor.

(10) Mektubun yazıldığı tarihte (13 Nisan 1859) henüz Fransada Masonlukta bir parçalanma olmamıştı ve «muntazam Fransa B.: L.: sı Fransa G.: O.: 'nını ancak 1877 senesinde gayrı mun tazam ilân etmişti. Metnin diğer yerlerinde, «İngiltere G.: O.: 'ı» gibi terimleri, B.: L.: (Büyük Loca) olarak tercüme edildiğinden, burada da «Fransa B.: L.: sı» terimi tercih edilmiştir.

(11) Metinde : «laissant V. A. libre d'en faire tel usage qu'elle jugera à propos dans sa sagesse» Burada «sagesse» kelime-

sini karşılık olarak «hikmet» kullanılmıştır.

Union d'Orient Muh.: Locasının

Çok Muhterem Üstadına,

Birader olarak intizama avedti etmeği arzu ettiğimden, arada lâğvedilen, Türkiye Büyük Locasından aldığım diplomadan vaz geçtiğimi ve ileride de kullanmayacağımı beyan ederim.

İzmirde doğdum, Hollanda menşeliyim ve İstanbulda ticaretle iştigal ederim.

9 Nisan 1832 tarihinde doğdum. Cemiyetin yasa ve nizamnamelerine uyacağıma dair söz veririm ve bu sözümü teyiden iş bu beyanı imzalamaktayım.

En derin saygılarımla, Kardeşiniz
Çok Muhterem Üstadım
Van der Zee (imza)

Beyoğlu, (Péra), 23 Mayıs 1864

***İnsanların en cömerdi istenmeden veren,
en asili de öc alabilecek iken
affedendir.***

İmam Hüseyin

SU KEMERLERİ (Silifke)

KIZ KALESİ (Silifke)

Foto : Şinasi BARUTÇU

KARATEPE (Arslantaş)

Foto : Şinasi BARUTÇU

Ritüellerin İç Anlamı

RAŞİD TEMEL

İddialı olmak iyi bir şey değildir. Bir çok kardeşlerin bu konuşmada varacağımız sonuçlarla uyuşmayacaklarını kabul etmekle, daha işin başından, iddia silâhını elimden bırakıyorum. Bunu yaparken de makûl bir sebep göstermek icab eder. Bu sebep de ritüellerin daima yorumlara açık olduğu gerçeğidir. Ritüeller derece derece ekler ve çıkarmlarla meydana gelmiş olup devirlerinin damgalarını taşırlar. Buna paralel olarak sembolizmanın da sınır tanımayan ve ifade ettiği manaları herkesin aynı şekilde kavraması ve anlaması beklenmeyen bir özelliği vardır. Buna mukabil bir çok Mason otoritelerinin birleştikleri ve genellikle kabul edilen bazı hususların mevcudiyetini de göz önünde tutmak icab eder.

Masonluğun konusu ruhla madde arasında, Allahla insan arasında, ruhla canla beden arasındaki ilişkilerdir. Üzerinde durulması gereken özelliği ise, bunların bağlantılarının anlaşılmasıdır. Masonluğun bir tarifi onun «allegori perdesi arkasına gizlenmiş sembollerle tasvir edilen bir ahlâk sistemi» olduğudur. Loca içinde dilsiz, sessiz hattâ tozlanmış duran amblemlerin manalarını incelemek ve bu suretle hakikatleri meydana çıkarmak hepimizin vazifesidir. Yani Masonluğun sistemiyle, allegorileriyle, sembolleriyile ne öğretmek istediği hakkında

bir miktar bilgimiz olmalıdır. Bir miktar diyorum çünkü hepsini tam olarak bilmek imkânsızdır.

Şimdi bir insan ve bir Mason olarak değerimizin ölçüsü olan şu soruları kendimize soralım: — Tanrının büyük hakikat kanunundan bugün ne kadarını öğrendim? Bu öğrendiğimi günlük yaşantıma uygulaya bildim mi? Hayatımın bir parçası yapabildim mi? Bunu, karşılık beklemeden, arayanlara verebildim mi? Locada da kendimize şunları sora biliriz: — Her zaman uyguladığımız ve hemen hemen otomatik bir şekilde bize bilgi veren Ritüeller nedir? Bunların derin anlamını ve güzelliğini kardeşlerimize nasıl hissettirebiliriz.

Seremonilerin dış görünüşleriyle tatmin olmayıp, yavaş yavaş ünsiyet peyda ettiğimiz Ritüelin iç anlamına, yani Masonluğun ruhuna girebilmeliyiz. Bu sayede de Masonluğun sadece dünyaya yayılmış bir medenileştirme müessesesi, veya hayır müesseselerinin en mükemmeli olduğunu anlatmak değil, onun bütün devirlerinin akıllı hikmet mücevherlerini kapsayan ve koruyan bir hazine olarak düşünülmesidir.

Bu günkü Remzi Dereceler bizi doğuş, yaşayış, ölümden geçirir ve Tanrının yaratıcı, koruyucu ve yokedici yönlerini meydana koyar. Bu esrarlı seyahatin sonu, yâni ölümden sonra yolumuzun nereye varacağı, Yüksek Derecelerde ele alınmıştır.

Locada üç baş görevlilerin amblemleri gönye, tesviye ruhu, ve şakuidür. Bunların iç anlamlarını düşündüğümüz zaman, varlığından habermiz dahi olmayan bazı özellikleri meydana çıkacaktır. Bunlardan birazdan bahsedeceğiz.

Hindu Tanrıları Brahma, Shiva ve Vişnu ile de örneklersek, Üstadın, Yaradanı ve onun yaratıcı vasfını ve insandaki ruhu, yâni Hinduların Brahmasını; birinci Na.: yokedici veya şekil değiştirici Shivayı, yâni insandaki canı; ikinci Na.: koruyucu Vişnuyu yâni insandaki bedeni remzederler.

Gönye Kutsal Kitabın üstünde, Üs.: Muh.: in kordonunda ve kürsüsünün üzerinde bulunur. Kutsal Kitabın üzerinde gönye pergelle beraberdir. Gönye maddeyi yani bedenimizi remzeder. Aynı zamanda Allahın maddeyi de kendi özünden yarattığını öğretir. Bu nedenle o da İlâhidir. Çırak Mason yükselmenin ilk basamaklarında olduğunu, yani beden henüz ruhun egemenliği altında olmadığını belirtir. O ruhla kontrol ve akıl ile idare edilmeyen bedeni remzeder. Böyle bir kim-

seye ruhî gerçeklerden bahsetmek erkendir. Bu sözler Çırak kardeşlerimizi küçültmek için sarfedilmemiştir. Çıraklar içinde, hatta yabancılar içinde, bir çok Üstadlarımızdan daha yetişkin kimseler bulunabilir. Ama Masonlukta Çırak ham taşın remzidir.

Operatif açıdan bakıldığı zaman Na.: lar üstün formen vazifesini görürler ve binanın yapımında kullanılan işçilerin işlerini kontrol ederlerdi. Üstadın vazifesi ise plânları yapmaktır. Tabii, zaman zaman, işi de kontrol ederdi. Fakat, bu kontrol için Na.: larına güvenir, onlar da şakul ve tesviye ile duvarları ve sütunları, yerden yükseldikçe, kontrol ederlerdi.

Bu yolu modern Spekûlâtif Masonluğa tatbik edince Loca çalışmasının programlanması Üstadın işi olmakla beraber ayrıntılara bakmak da Na.: ların görevidir.

Loca açılırken, Üs.: Muh.: bir vuruş ile kardeşleri düzene çağırır. Bu bedenın daha yüksek kuvvetlere itaat etmesine hazırlıktır. Aksi hâlde, hiç bir ruhî ilerleme kabil değildir.

İkinci Na.: ile Üs.: Muh.: arasında, çalışmaya başlarken geçen ilk konuşmanın sual ve cevapları, bedeni remzeden ikinci Na.: ın dış etkilere karşı Locayı koruma bakımından ihtiyatlı olmasını ve ancak bunu yerine getirmekle tatmin olduğunu gösterir.

Birinci Na.: Bundan sonra bütün mevcut bulunanların Nura doğru bir ilerleme kaydettiklerini belirtir. Ancak bu noktaya varıldıktan sonra gerçek ilerleme mümkün olur ve ancak buna başlayanlar ruhu hâlâ karanlıkta kalanlara yardım edebilirler.

Üs.: Muh.: ın remzettığı ruhun ilhamları, Birinci Na.: da beliren can yoluyla ikinci Na.: da bedene, yani maddi görünüşe akseder. Bu nedenle ikinci Na.: zekâyı ve insanın beş duyusunu da remzeder.

İkinci Na.: bedeni remzettığıne göre, onun, bedenın ihtiyaçlarıyla meşgul olması tabiidir. O, ayrıca, Allahın koruyucu yönünü de remzettığıne göre insanların fizikî refahlarıyla da ilgili olması tabiidir. Varlığımızla ilgili olarak nebatatın ehemmiyeti göz önüne alınarak, ikinci Na.: ın çalışma aracının şakul olması bize gökten düşen yağmuru hatırlatır.

İkinci Na.: Allahın koruyucu tarafını, insanın da bedenini remzettığıne göre vücudun ihtiyaçları olan ekmek ve suya da ihtiyacı olacaktır.

Ekmek ve su, onlarsız hayatın korunamayacağını gösteren en az ihtiyaçları temsil eder. Dünyalıklara sahip olmak, yani zenginlik, çok dikkat ve ihtimamla kullanılmalıdır; aksi halde canın hatta bedenın ölümüne yol açar.

Loca içindeki işaretler her üç derecede de üç tanededir.

- 1 — Düzenli duruş, yani yemini tekrarlama ve verilen en büyük emanetin en emin yerde saklandığını gösterir.
- 2 — İşaret, yemin bozmanın cezası, hem de selâmdır.
- 3 — Sadakat duruşudur.

Birinci Na.: Loca kapanırken Üs.: Muh.: le konuşmasından anlaşılacağı üzere batan güneşi ve Allahın yok edici tarafını remzeder. Shiva sadece görüntüde biten hayatı değil, zaman içinde sonsuzluğu ve sürekliliği de anlatır. Ayrıca birinci Na.: ın dikey hatlarla olmayıp yatay hatlarla tanındığı da not edilmelidir. Büyük Tesviyeci olarak, ölümlü hayatta durakları değişik görünmesine rağmen, Allahın gözünde bütün canların eşit olduğunu hatırlatır.

Shiva ateş elemanı ile ilgilidir. Vişnu ise su ile. İkinci Na.: ın su ile ilişkisini korumasında büyük bir dikkat gösterdiği gibi birinci Na.: da ateş ile münasebetlidir. Tesviye ruhu ucu yukarıda olan bir üçgen gibidir. Bu da genellikle bilinen ateş sembolüdür. Ateş görünen varlığı yakıp kül eder.

İnsan oğlu yer yüzünün böğründen çıkardığı madenleri ateşle işler. Bunun gibi candaki ilâhi ateş bedenin beyhudeliklerini, günahlarını temizliyerek mezarın ötesinde sonsuzluğu sağlar. Birinci Na.: ölümü hayat ile ilâhi Kivılcım arasındaki irtibatı kuran canın sembolüdür. Lâkin o ruhtan aldığı talimat üzerine hareket eder. Yani, yalnız Allah ölümümüzü buyurduğu zaman can bedenden çıkar.

Üs.: Muh.: Allahın yaratıcısı tarafını, insanın içindeki ilâhi Kivılcımını remzeder. O, bizi dünya üstünde işe başlatır, lâkin geldiğimiz yere çağırılma vazifesini başkasına bırakır.

Üç vuruş, son yücelme olan beden, can ve ruhun birleşmesi için Locanın çalışmaya başlamak üzere olduğunu gösterir. Üç vuruşun her derecede başka olması insanı meydana getiren bu üç eleman arasındaki ilişkilerin, mesafelerin değişikliğini anlatır. Çırak vuruşu bize, diğerlerinde olduğu gibi, beden, can ve ruhu hatırlatır. Bu bilgisizlik

devresinde her üçü de bir birinden henüz eşit uzaklıktadır. Bu nedenle beden de can ve ruh kadar önemlidir. Birinci vuruş, geldiği yerden Allahı arayan ruhu, ikinci vuruş, canı ve üçüncüsünde bedeni remzeder.

Loca içinde yürüyüşler gönye üzerine kuzey, doğu, güney ve batı istikâmetinde, yani güneşin seyrini takip eder şekilde yapılır. Hiç bir zaman karanlığın remzi olan kuzeye yönelmez.

Birazda diğer vazifelilerden bahsedelim: Canın her hangi bir anda bedene girmesine yol veren kudreti Koruyucu remzeder. Can, her zaman bir bedene sahip olmak isteyebilir. Ancak, bu işe zamansız girişirse kapının eşiğine iade edilir. Zorlamanın faydası olmaz. Hayata giriş de bir tesadüf olmayıp Allahın isteği ile mümkündür. Lüzumlu tedbirleri almadan Allahın misterlerine nüfuz etmek isteyenlere verilmesi icab eden ihtar koruyucu tarafından remz olunur. Bu kimseler acele ile ileri atılmamalıdır; bir kere harekete geçtikten sonra geri dönmek de güçtür. Yani, işe üstünkörü ve tam itina gösterilmeden girilmiş ise insanın başına felâket te getirebilir. Bu sebeplerle namzetin erıştirmeden evvel iyice hazırlanması şarttır. Bu hazırlıktan kastettiğimiz mana bunun erıştirmeden çok evvel başlamış olmasıdır.

Buraya kadar bahsettiklerimizin dışında kalan vazifelilerin amblemleri tetkik edildiği zaman, diğerlerinde olan derin mananın bunlarda bulunmadığı anlaşılır.

Gözcü ile Koruyucunun bijuları arasında göze çarpan bir fark vardır. Gözcünün tek kılıcına mukabil Koruyucunun iki tane çapraz kılıcı vardır. Bu çapraz kılıçlar iyi ve kötü kuvvetler arasındaki devamlı mücadeleyi remzeder. Bu mücadele sadece etrafımızdaki âlemde değil her insanın kendi iç âleminde de devam eder.

Eriştirme esnasında namzet bir sürü sıkıntılar çekmekte ve fedakârlıklar yüklenmektedir. Bunlar boşunamı oluyor? Bunlar, onu yolundan çevirmek veya nura doğru ilerlemesine mani olmak isteyen kötü kuvvetlerle yapacağı mücadelenin başlangıcıdır. Bu nedenlerle Gözcünün kapı önünde bizi fazla bekletmesine lüzum yoktur. Onda tek kılıç bulunmasının bir nedeni de budur. Kötülükle asıl mücadele daha içerde, yani, canın bedene girmesiyle başlayacaktır. Namzet nura doğru ilerlerken kötü kuvvetlerin karşı koymasına maruz kalacaktır. Bu kötü kuvvetler, ruhî ilerlemeye çalışanlara hücumda vakit kaybetmezler. Bu husus da Masonluğa giren herkesin zihninde yer almalıdır. Yani,

Locanın eşiğinden içeri adımımızı atmamızla beraber kötü kuvvetlere karşı mücadele başlamıştır, ve bu mücadele bütün Masonik hayatımız boyunca devam edecektir.

Kâtibin çapraz kalemleri onun dünyaya ait vazifelerini hatırlatır. Lâkin, kâtibin esas itibarıyla sembolik olmaktan ziyade pratik olmasına rağmen, kendisine bir miktar sembolizmanın tanınması makuldür. Kâtip yazıcı melek Mikâil'i remzeder. Kalemlerin çapraz oluşu meleğin hem iyi hem de kötü hareketlerimizi kaydettiğini gösterir. Lâkin Hazine Emininin tek anahtarı bulunması onun sadece iyi işlerimizi muhafaza ve koruduğunu hatırlatır. Bu tek anahtarı muhafaza ettiği yer de iyiliklerin hazinesidir.

Merasim Üstadının pratik faideleri olmasına rağmen işin esasında mühim bir rolü yoktur. Onun bijusu iki çapraz değnektir. Değneklerde asırlarca seremoniyi temsil etmiştir. Eski devirlerde herhâlde sihirli bir manâsı vardı, sihirbazın değneği gibi. Merasim Üstadı Loca içi hareketlerin kontrolünü elinde tutan kimsedir; ama bunun ötesinde ruhî bir öğretim yaptığı düşünülemez.

Bu konuşmamızda bütün ritüellerin bütün anlamlarını, allegorilerini, sembollerini hülâsa bizlere neler öğretmek istediğinin hepsini açıklayamadık, buna zaten imkân da yoktur, sadece mütevazî bir örnek vermeye çalıştık. Bu işlere bir kere girilince, kardeşlerin kolayca tatmin olmayacakları ve ritüellerin daha başka iç manalarını keşfetmeye çalışacaklarını ummaktayım. Eğer böyle olursa bu çalışmamızın boşa gitmediğini ümit etmekle kendimi mutlu sayacağım.

**Âcizler için imkânsız, korkaklar için
müdhiş görünen şey,
kahramanlar için idealdir.**

Kâinat Hadiselerinde Mutlak'ın Nâzım Rolü Var mıdır ?

Albert N. ARDITTI

Eğer dinler üzerine istinad edecek olursak, her iş ve hareket; ister küçük ister büyük olsun, ister maddî isterse ruhi olsun, Mutlak'ın direkt muhassılasıdır. O Mutlak'ın ki her yerde ve her zaman, tam kudrettir, tam varlıktır, tam İrfandır.

İster din adamı, ister filozof olsun herkesin üzerinde ittifak ettiği bir vakıa vardır : Ulûhiyet daima iyidir. Şimdi :

a — bütün beşer hâdiselerine Mutlak'ın tam varlık olarak sürekli ve daimî olarak, karışmakta olması hususu ile,

b — aynı beşer hâdiseleri ortasında felâketlerin, cina-yetlerin, hatâların, müsavatsızlıkların vukua gelmekte olması hususlarını nasıl telif edeceğiz.

Harun Reşid'in âlimleri, yüksek ruhî seviyeli bir esire olan Hüsniye'ye şöyle sormuşlardı : «İnsanların iyi hareketlerinden olduğu gibi, insanların kötü hareketlerinden dahi, mes'ul olan Allah; ne için kötü hareketleri cezalandırmaktadır? Hüsniye : yalnız kötü hareketlerin insandan geldiğini, iyi olanların ise Allahtan sâdir olduğunu beyan etmiştir. Bu esirenin iddiasına

göre Allah; insana, bu suretle, pişman olmak imkânını vermektedir. Hattâ Eflatun, Aristo, daha sonra İbnisînâ dahi dünyada kanunların neticesi olarak, vücud bulan her iyi şey Allâh'tan gelir ve bilâkis, değişikliğe ve ihtiyariliğe tabi olarak, vuku bulan fenalık ise, münhasıran maddeye atfedilir, iddiasında idiler.

Görülüyor ki biz; adeta örs ile çekiç arasında bulunuyoruz. Şöyle ki : Ulûhiyet; kendisini gösterdiği üzere, ya gayri maddîdir, mevcuttur, kadirdir, müessirdir, sonsuz bir zekâdır, veyahud, O : tabiat-üstü bir esastır, anlaşılmaz ve bilinemezdir. Bu mevzu da Herbert Spencer, Kant v.s. gibi metafizikçiler : Protagoras, veya zamanımızda Ogüst Kont gibi pozitivistler ile tezat halinde bulunmaktadır. *

Anlaşıyor ki, daha ileriye gitmeden önce, Ulûhiyet'in târifi lüzumu ortaya çıkmaktadır. Dinlerin dogmatik târifini biliyoruz. Ulûhiyet târifi ile alâkalı olarak, asırlar boyunca ve milletler içinde seçtiğim birkaç filozofun geliştirdiği düşünce hasadından bazı başakları sunuyorum : Kadîm Yunanlılardan Milet'li Tales Allâh'ı su ile, Anaksimenes hava ile, Heraklit ateş ile, Pitagora rakamları ile, bir ve aynı telâki etmişlerdir. Gorgiyas'a gelince, O, Ulûhiyetin mevcudiyetile alâkalı her delili yıkmıştır. Ve Hipokrat; hastalıkların ilâhî men

şeli olduğu görüşünü reddetmiştir. Keos'lu Prodiküs; büyük menba, büyük menşei, tabiatın şekillerinde görmektedir. Bu görüş dolayısı ile dirki ekmeğe Demetr ismi ile, şaraba Diyonisos ismi ile, suya Poseydon ismi ile, ateşe Hefaistos ismi ile, tapılmıştır.

Sokrat ve Eflâtun; her şeyi gören, her şeyi duyan, fânileri sevk eden ve fakat, kendisine ulaşılmıyan bir tek Allâh olduğunu ileri sürmüşlerdir. Aristo'ya gelince, O, mezkûr iki filozofun bu görüşlerini kabul ettikten sonra daha ileriye giderek, bizim hareketlerimizi Allâh'ın terzip ve tanzim eylediğini ilâve etmiştir.

Daha düyevî olan Epikür ise, müteaddid ilâhların «daha rahat» başka bir deyişle «daha elverişli» olacağını ifade etmiştir. Bu son görüşün mukabilinde stoyisienleri buluyoruz. Başında Mark Ore'l'in bulunduğu stoik düşünüş. Allâh'ı çok daha zarif, çok daha ince, çok daha esirî bir tarzda tasavvur etmektedir. Bu kişilere göre Allâh Zeus ismini taşır ise de, Allâh; Hefaistos, Hera, Poseydon, Demetr isimlerini dahi alır. Böylece Allâh; ateş, evlenme, hava, su ve ekmektir. Allâh; hayattır. Allâh dolaşır. Allâh; insana, insanın kendisine yakındır.

Ulûhiyetin insan menşeli olduğunu iddia eden septikler; tek-

rar yerle bir zeminine inerler. Bunların büyük sözcüsü, milâddan evvel 380 de, Piron'dur. En muteber sözcüsü Yahudi Filon - milâddan evvel 30 - olan İskenderiyye mektebile : Allâh'a dair «mücerret tasavvur» un yokuşunu tımarlanmağa başlıyoruz : kendisini yalnız Allâh anlıyabilir. Lâkin Allâh; maddî hakikatlere dahi eğilmektedir. Bu takdirde ise Allâh; «Kelam» olmaktadır. Bütün bu tahayyül ve tasavvur hay ve huyundan sonra, benim âcizane görüşüme göre, mevzuu en alâka çekici bir tarzda tespit eden, Ploten olmuştur; prensip bir ve tekdir. Öz ile fiiller birleşmektedir. Biz; öz ile fiili, sadece tahlil ihtiyacı dolayısıyla ayırmaktayız. Tabiatıta gördüğümüz ikilik «dualisme», yani ayrı ayrı düşünce ve zekâ Allâh'da yoktur. Allâh; bir tekdir, bizâtihî âmilidir, hürdür, güzelliştir, iyiliktir. Allâh her şeyin fevkindedir. Bu görüş dahilinde, monoteizm; ilk takdise mazhar olmuş bulunur. Mukaddes filozoflar bu hususta ne diyorlar. Sen Ogüstün bu bedahat ile o kadar meşbudur ki, Allâh'ın varlığını ispat etmeyi dahi lüzumsuz bulur. Sen Anselm'e göre, mükemmeliyet fikri; Allâh varlığını ilka etmiye kâfidir. Sen Thomas d'Aquin'e gelince, düşünceyi ve fikirleri Allâh yarattığına göre, Allâh bunları derinliğine bilir ve Allâha : mukaddemen var olmayı, hikme-

ti, atfetmemek mümkün değildir. Sen Bonaventure, Allâh'da «ebedî hakikat» i görmektedir.

Şimdi Araplara gelelim : İbni Sînâ'ya göre, Arapların, lâzım varlık, esasların esası, sâf varlık, sâf hakikat, sâf ilim, sâf kudret, bir ve tek esasta erimiş mutlak vahdet suretleriyle isimlendirdikleri Allâh; zirvede bulunur. İbni Rüşt'e gelince, bu zâta göre Allâh; en son Katin zekâsıdır. Gazalî ise tezada düşmektedir. Zira «Filozofların Yıkılması» eserinde tamamen inkârcıdır; halbuki «İlimlerin yenilmeesi» eserinde Allâh'ı Sofiler gibi mütalea etmektedir.

Böylece, bize daha yakın bulunan filozoflara gelmiş bulunuyoruz :

1 — Hobbes; Allâh'ı kâinatta görür, ve Allâh harekettir.

2 — Boşluğun saçma bir tasavvur olduğunu iddia etmiş ve «Ben, Allâh, Dünya» diye üç hakikatı ileri sürmüş bulunan Dekart dahi; Allâh'ı hareket olarak görmüştür, o hareketler ki Allâh'ın kanunları ile idare edilir.

3 — Malbranş, daha sonra Men dö Biran; «içimizde müsterk bir nur hepimizi aydınlatır. Bu nur bizim için meçhul olduğuna göre, bu nurun menşei ancak Allâh olabilir» demişlerdir.

4 — Leibnitz «Monad» ismini

verdiği eşyanın «en son esası»nın; var olan şeylerin bütün kademelerine sâri ve şamil olduğuna kanidir - maddeye de nabatta da, hayvana da. Bu filozof, tabiatla var olan her şeyin; muhtelif meyiller ve gayretler ölçüsüne sahip kudretlerden ibaret olduğuna inanmaktadır. İnsan dahi Allâh'a yükselmek için gayret halindedir. Allâh ki kâmil seviyede zeki ve tam bir Monad'dır, yaşayan kuvvettir, sâf düşüncedir, mutlak akıldır.

5 — Spinoza, Allâh fikrine; hareketlerin müşahedesi yolu ile değil, Allâh'ın maddesinin tahlîli suretile, ulaşır.

6 — Felsefesinin bazı cephe-leri dolayısıyla pozitivistlik pek yaklaşan Lok'a gelince, bu zât, muayyen bir zamanda, Allâh'ı nereye koyacağını şaşırır. Zira bu filozofa göre, Allâh tasavvuru hayret verici değişiklikler göstermektedir: Antropomorfizmden hareket ile en ince ve en mücerret seviyeler kadar Allâh fikri tahavvül edebilmektedir. Her hâlükârda, Lok; Kâinat denilen büyük ve şayanı hayret makineyi halk etmiş bulunan Allâh fikrini kabul eder.

7 — Berkley ise; insanın hazır buluverdiği bütün ilâhî işlerde Allâh kendisini izhar etmiştir; keza ruhumuzda tâ hariminde kendisini gösteren tesirile Allâh bize açılmaktadır, der.

8 — Kondiyak; âli varlığa dair olan inancının sadece, kendisinde, ihtiyaçları ve dolayısıyla duayı tahrik eden ihsaslardan doğduğunu ileri sürer. Mezkûr filozof, bu basitleştirici nazariyesini, Allâh ismini verdiği bir «ilk sebep» in varlığı ile tamamlar.

9 — David Hume: Allâh'ın varlığını ispat etmekten, bazen, imtina eder. Mamafih «İnsanın tabiat hakkında trete» ismini taşıyan eserinin bazı kısımlarında, «bütün tabiatdaki organizasyon; orada bir âmilin varlığına işaret eder» demek suretile Allâh'ın varlığını âşikâr olarak telakki eder.

10 — Kant, Allâh fikrine derinden hücum eder. Onu görmediğine göre, ona inanmaz. Akli ona; inanmasını hem de inanamamasını emreder. Mamafih her ne kadar kimse Allâh'ın varlığını teyid edemez ise de, yine kimse onun varlığını inkâr edemez. Allâh; amelî aklın ve ahlâkî şuurun bir ihtiyacı olarak mevcuttur.

11 — İnkârcı olan, şüpheci ve inanmayıcı olan Schopenhauer, hattâ, bir hareket noktasından, hayırperver bir hâmiden, bir hâlikten dahi bahs etmek istemez.

12 — Pozitivistler ile beraber Auguste Comte : «müspet bilginin ötesinde olan şeye müfekkire ulaşamaz. Ulaşılamıyan, nüfuz edilemiyen şey, gayri mev-

cut demek değildir. Allâh! işte insanın kendi gözleriyle göremediği bir şey. Şu halde, o şey, ya mevcut değildir, veya, boş bir rüyadır» demektedir.

13 — Stuart Mills ve William James; pragmatizm nazariyesine sahiptirler : yani «Allâh»ın varlığı ferde ve cemiyete faide ve selâmet getirmekte ise, böyle bir varlığa dair olan inanç, hakikattır» görüşündedirler.

14 — Zaman itibarile bize daha yakın olan Bergson; dünyada kudretlerin devası ve harikulâde bir açılması görmektedir. Bu kudretlerin kaynağını; tükenmeyen «nevi şahsına münhasır» bir enerjide aramak lâzımdır, ve bu enerji ise ancak «Allâh» OLABİLİR.

15 — Allâh'ın var olup olmadığı suali Emerson'un aklına dahi gelmez; bu filozof için Allâh'ın var olması, o derece aşikâr, o derece mutlakdır.

16 — Sartre'a gelince, bu zata herşey; sadece, var bulunmaktadır. Hareketler hiç bir zaman tam olarak mevcut olmaz. Hareketler; iki müteselsil var oluş hâletli arasındaki geçişler, intikaller, mutavassıtlardır. İnsan, ağaç, dünya vardır. Fakat onlardan evvel : boşluk, hiçliktir. Lâkin, boşluk, hiçlik hükmünü verebilmek için, var olmuş bulunmak icab eder. Bu sebeple Sart-

re; büyük bir kolaylık ve rahatlık içinde, boşluğun ve hiçkiliğin dahi bir «var olma haleti» olduğu hükmünü vaz'eder. Ve, bu derece pervasız bir fırlıdakça dönüş sayesinde, Allâh'ı katî surette bertaraf eder.

17 — Bertrand Rusell'e gelince, bu zât; ilim ile din arasındaki münasebetler problemini, titiz bir operatör gibi, teşrih eder. Problemin bütün kısımlarını, birer birer ışığa tutar ve böylece, tek inandığı şey olan «İlmi»nin sağlam bir müntesibi olduğunu gösterir.

18 — Buna mukabil Teillard de Chardin, Lecomte de Nouy : ilim ile Allâh fikrinin kabili telif olduğu hususunda dünyayı ikna edebilmek için bütün güçlerini sarf etmişlerdir.

Sâf âlimler arasında, Newton gibi, Allâh fikrine derinden bağlı olanlarını görürüz. Seyyarelerin güneşe doğru düşmelerine mâni olan mümasî hızlarını izah sadedinde, Newton; başlangıçlarından itibaren seyyarelerin Allâh elile serpilmiş olduklarını ileri sürüyordu. Cuvier ise katı ölçüde katolik dinine merbuttu.

Fran Masonluk Allâh'ı nasıl anlamaktadır. Bu Müessese, her şeyden önce kendi zâtî tasavvuru dahilinde Allâh'ı bulması hususunda, her şahsı serbest bırakmıştır. Lâkin, bu müessese

Allâh'a «Kâinatın Büyük Mimarı» ismini verir. Mimar kelimesinde : inşa, tesviye, teşkilât, say, iş, kudret, hayatî atılış, zekâ, bediiyet, iyilik unsurlarını buluyoruz. Bu mimarî idrak; sadece maddî bir binanın inşası fikrini ihtiva etmediği, aynı zamanda ahlâkî ve ruhî bir binayı dahi taşıdığı için, biz bu idrakte : tecridi, ahlâkı, fazileti, gayriyi sevmeyi, merhameti ve s. dahi görmekteyiz.

Maddî-ruhî büyük bir inşa olan kâinat; makrokozmos - yıldızlar arası mesafelerin ölçülerine, veya sonsuz derecede nâzik ve ince bir mikrokozmos olan - milyarlarca hücreli insan dımağı dahil - atom âleminin hacminin ölçüsüne mütenasip bir yapı iskeleti kurulması sayesinde, başarıya ulaşmıştır. Bu inşanın yapı iskeleti; büyük veya küçük, birçok desteklerden tereküp etmiştir. Her bir destek; bir kanunu ifade ve temsil eder.

Şu halde, kâinatın büyük mimarı, o hudutsuz akıl; birbirini takip ve itmam eden kanunlar vaz'etmişlerdir. Bu kanunlar; nizamı temin etmektedir. Gözlerimiz açıldıkça ve ilmin kenar ve köşelerine nazarlarımızı tevcih ettikçe, bu nizam; her gün, bize yeni hârikalar göstermektedir. Bu kanunlar üç büyük grupta toplanabilir :

1 — Fizikî kanunlar,

2 — Kimyevî kanunlar,

3 — Ruhî kanunlar.

Her üç gruptan sadece birer misal vermiş olmak için, ister cazibe, ister kristalleşme, ister Pavlov'un şartî refleks kanunu olsun, bilinen ve bilinmeyen bütün bu kanunlar; kâinatın bütün hareketlerini, bütün tezahürlerini idare eder.

Fakat, bütün bu kanunların âdetâ tâcını teşkil eden ve bütün bu kanunlarda müşterek bulunan, bir üstün kanun vardır: tenavüb kanunu. İster fizikî, ister kimyevî, isterse ruhî olsun, her türlü tezahürde rastlanan müspet ve menfi unsurların birbirlerini tenavüb etmeleri; birbirlerini münavebe suretile tâkip etmekte bulunmaları, mevcudiyetini ispat etmiş olmaktadır.

Şu halde, yukarıda mevzuubahis kanunlar ile bir kâinat yaratmış ve bu kâinatı harekete getirmiş olan Kâinatın Büyük Mimarının huzurunda bulunuyoruz. Spinoza'nın fikirlerine itibar edersek; bu mütemadi hareketle hiçbir şey keyfî, hiçbir şey intizamsız değildir. O mütemadi hareket ki her şeyi aralıksız olarak halk eder, tahrir eder, yeniler, hareketler hareketleri meydana getirir, fikirler fikirleri doğurur - Mekânın ve Müfekikirenin Allâh ile aynileşmesi.

Büyük Kıskaç veya Kart Oyunu-

nun Büyük Bozucusu : Lâkin bu mucizevî yapı iskeletinî kurduktan sonra, «Büyük Kıskaç» ismini hürmetsiz bir tarzda vereceğim O Cevher; ilminin «bütün»ünü insanlara açıklamak istememiştir. O Cevher, insanın eline : sonsuz adette parçalardan mürekkep bir kâğıt-oyunu vermiştir. İnsan dahi; bir pasyans oyununda olduğu üzere, en küçüğünden başlayıp en büyüğüne gitmek suretile, bu parçaları intizama koymağa çalışır. Böylece, insan; manivelâ ve tekerleğin keşfinden başlayıp, bugün atom ilmine ulaşmış bulunmaktadır.

Ancak, insanın; kanunları mükemmel bir nizam dahilinde ve sağlam surette tespit etmiş olduğuna ve bu sâyede, artık önde yürümek imkânının doğduğuna inandığı her seferde, benim, yine hürmetsiz bir surette «Kart Oyununun Büyük Karıştırıcısı» diye isimlendireceğim Cevher; bütün oyunu bozmakta, insan yine şaşırıp kalmakta, ve, gayretlerine yeniden başlamak mecburiyetinde bulunmaktadır.

Filhakika : meselâ, bütün İzafiyat nazariyesi; kozmosda, ışığın saniyede üçyüzbin kilometre olan sür'atine istinad eder. Son zamanlarda bundan daha süratlı olan bir şua bulunmuş gibidir. Bu hal teyit edildiği takdirde, izafiyet kanununu yeniden göz-

den geçirmek lüzumuna yol açacaktır.

Aynı veçhile, mürekkepleri proton, meson, nötron ve s.'nin sâbit ve yeknesak bir sür'ati olan, ve, bu sâbit sür'ati sayesinde kanunlarının keşfi mümkün olmuş bulunan, atom dahi : bu emin nizam şartının sarsıldığına şahid olmaktadır. Şöyle ki : Şimalî Amerika'nın Bruklin'de Millî Laboratuarda yeni bir keşifte bulunulmuştur. Bu keşfe göre, «Eta-meson» ismi verilen, ve, ancak bir saniyedenin milyarda bir değil, milyarda birinin milyarda bir müddetçe var kalabilen son derece küçük cüzü'lere bölünmektedir. Bu cüzü'lere 'Pion' adı verilmekte olup, bu Pionlardan birisi menfi, diğeri müspet, ve, sonuncusu ise nötr hamulelidir.

Şimdi, bu günkü ilme nazaran, müspet ve menfi Pionların aynı sür'atle harekt etmeleri icap ettiği halde, vak'aların % 53 ünde, müspet Pionun eşi olan menfi Piona nispetle, daha sür'atli ve dah fazla enerji ile yer değiştirmekte olduğu tespit edilmiştir. Şimdi, bütün bu müşahedeler doğrulanır ise, bütün 'Zıd-madde nazariyesi' yeniden ele alınacaktır. Bu nazariyeye göre, her maddenin; Kâinatın herhangi bir yerinde, kendi «zıd maddesi» vardır. Ve bu zıd madde bulunduğu zaman, maddenin yapısı mese-

lesi - ister sulp, ister mayi, isterse gaz halinde olsun - aydınlanmış bulunacak, başka bir tâbirle, hayatın sırrı çözülmüş olacaktır.

Rakkamlar sahasına gelince, tabiatte hayret verici mütabakatlardan birisi aritmetik silsiledir. Bu silsileye misâl olarak, denizdeki bazı kabuklu mahlûkların kabuğundaki tabiî helezon ve, muayyen bazı ağaçların ve nebatların yapraklarının tertibi gösterilebilir. Halbuki, bazı deniz kabukları, ve, bir çok ağaçların yaprakları, bu aritmetik silsileye uymamaktadır.

Bu asimetri halleri: Kolumbiya Üniversitesinden âlim Samuel Devos'u şöyle konuşmaya sevk etmiştir : «Önceleri, rahat ve simetrik bir güzel nazariyemiz vardı. Tereddüt içinde kalıp şaşırmış bulunan bu âlim şöyle ilâve etmektedir : «Anlamamız için, bu istisnaların; bize yeni unsurlar vereceğini ümit edelim.

Benim görüşüme göre, bu istisnalar, bu asimetriler dahi; üstün kanun temel kanun olan «Münavebe Kanunu» nu teyid etmektedir. Simetrik ve asimetric kristaller var ise, şu halde tez-anti-tez hususlarında olduğu gibi, simetri ile asimetri arasında dahi münavebe var demektir. Oyun Kartlarının Büyük Karıştırıcısı; bütün doneleri alıp karıştırmak-

ta, ve böylece, gittikçe daha karışık, gittikçe dah gayri kabili izah problemler yaratmaktadır. Allâh'ın insan tarafından anlaşılması mevzuunda dahi, O büyük Cevher; iki ayrı davranışa imkân vermiştir. Bir görüşe göre, Allâh'ın anlaşılmasına yardım edecek vasıta; akıl'dır. Bu görüşün insanları; riyazî muadelelerle, elle tutulur vakıalar ile, reddi mümkün olmıyan delil ve sebepler ile Allâh'ın varlığını göstermek istemişlerdir. Halbuki, kendi zâtî esası itibarile Allâh'a ulaşamadığı için, ve, insan dimağı Allâh mücerredatını idrâk edebilmek hususunda çok zayıf olduğu için, şüpheciler, itirazcılar, itikatsızlar Allâhsızlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuncular; Allâhın varlığı mevzuunun münavebe sahasında, menfi unsurlar vazifesini görmekte olacaklardır. Allâh'ın anlaşılması ile alâkalı iki görüşden birisi; vasıta olarak akli kullanmıştır. Allâh'ın anlaşılması ile alâkalı görüşden ikincisi ise vasıta olarak «his si, ve, «hads»ı kullanır. Hadsin hâkim bulunduğu insanlar, kendi içlerinde, bir nurun parladığını hissederek. Bu nur, onlara; âli bir varlığın mevcudiyetini ilham eder. Bu insanlar o nurun tatlı sıcaklığını duyarlar, bu sıcaklık onların duygularını besler. Bazı insanlar ise; bu nurun muhteşem parlaklığına maddî gözün tahammül edemediğini, bu nur'u

mânâ gözü ile seyretmek gerektiğini, söylerler. Böyle insanlarda «iman» vardır. İman, böyle insanların eline bir «hayır tesbihi verir. O tesbih ki tanelerinde ümit, doğru yol, iç huzuru ve s' dua halinde yazılmıştır. Böyle insanlar; Allâh idrakinin mûnavebesinde, müspet unsuru temsil ve teşkil ederler.

Fran Masonluk; gerek ilme, gerekse hadse, lâıyk oldukları kıymeti ve yeri vermek suretile, dirayet göstermiştir. Ve, bu yol ile, bir ilim-hads bir ilim-sembolizm karışımından istifade ederek, Allâh'ın anlaşılmasına yardım etmektedir.

Mûnavebe kanunu temel olarak, mükemmelen tasavvur edilmiş fizikî-kimyevî-ruhî kanunları mal zeme olarak, kullanmak suretile bu kâinatın demir iskeletini inşa ettikten sonra; asimetriler ve istisnalar sayesinde şüpheyi ve ümitsizliği yarattıktan sonra; kâinatın Ulu Mimarının, dünyayı kendi akıntısına bırakıp umumî veya hususî hayatta bir müdahalede bulunmakta olmasını zan ve tasavvur etmek; o âli varlığın âlemşumullûğüne, kudreti-ne, sonsuz zekâsına, mükemmeliyetine, ve, sürekliliğine hakaret edilmiş olur.

Şu halde, görmüş bulunduğumuz kanunlar haricinde, Kâinatın Büyükle Mimari; her ân ve her yerde, âlemin bütün tezahürlerine,

bütün fiillerine, bütün hâdiselerine nasıl ve ne suretle müdahale etmektedir. Yine görünüş itibarile basit, kendi zâtî itibarı ile müthiş surette komplike, bir nizâm sayesinde.

Filhakika, Ali varlık; kendi dehasından bir kıvılcımı, sadece bir tekini, insana vermiştir. Bu kıvılcımdan insan; zekâyı almıştır. Zekâ, yalnız ve sadece zekâ olarak kaldığı takdirde, canavarlaşabilir. Onun içindir ki Allâh; zekâyı aklı terfîk etmiştir. Yalnız kaldığı takdirde akıl, çok kuru olur. Bu sebeple Allâh; aklı gönül ile techiz etmiştir. Yalnız kaldığı takdirde gönül, çok zayıf olur. Böylece Allâh gönlü hads ile tezyin etmiştir. Yalnız kaldığı takdirde hads, çok nâzik ve incedir. Bu sebeple Allâh hads'i iman ile tamamlamıştır. Yalnız kaldığı takdirde iman; şayanı tebcildir, fakat amelî bir cephesi yoktur. Bu itibar ile Allâh; imana ümidi teşrik etmiştir. Yalnız kaldığı takdirde ümid; verimsiz olur. Bu sebep ile Allâh; hâfızayı katmıştır. Yalnız başına hâfıza; faidesiz olur. Bu sebeple Allâh; enerjiyi meydana getirmiştir. Yalnız başına enerji, kördür. Bu sebeple Allâh; hayatî itilişi tensib etmiştir. Yalnız başına hayatî itiliş; caniyane davranışlara yol açabilir. Böylece Allâh; tenasülîyeti halk etmiştir; Tenesülîyet yalnız kalınca, behimiyete düşebilir.

İşte, yalnız ve tek başına oldukları ve kaldıkları takdirde böyle mahzurları olan bütün bu malzemenin hepsinden, bizim, RUH dediğimiz; Jung'un ise «insanlar âleminin en âbidevî unsuru» diye târif ettiği şey meydana gelir. Ruh; kendi kendisini tanzim eden bir sistem olup, nefisden hareket ile, kendi kendisini idare eder. Ruh; hayatımızın dinamik, idare edici, nizam verici, himaye edici ve yaratıcı kaynağıdır. Ruh; hayatın zorluklarına ve durumlarına, hep aynı kalan davranışlar ve tavırlar - archetypes - ile cevap verir - Jung -.

İnsanlara bu kadar kompleks bir ruh vermiş olmakla yetinmiyerek, Allâh; insanları birbirinden tamamen farklı olarak yaratmış, onlara beş ayrı hassa vermiştir. O, insanlara, başka kanunlar dahi yüklemiştir : müthiş bir kanun olan Açlık kanunu, Tenasüli ihtiras kanunu, kuvvet ve iktidar arzusu kanunu, mülkiyet kanunu, yıpranma ve ihtiyarlık kanunu. Böylece, Kartların o Büyük, O dehakâr Karıştırıcısı; oyun kartlarını yıkmış ve karıştırmıştır. İçinde insanların hareket edip iş göreceği zamanı ve mekânı yaratmıştır.

Bütün bu kompleksite kâfi değilmiş gibi, kendi sonsuz kudreti-ne ve kendi sonsuz bilgisine ulaşmak hususunda insanın göstermek istiyeyeceği o cüce irade-

yi, daha nüve halinde iken, boğmak üzere de, fizikî-kimyevî-ruhî kanunlardan mürekkep muazzam yapıya, şüpheyi, talihi, ihtimaller kanunu, önceden görülememeyi ilâve etmiştir. Bütün bunlardan sonra, adeta tuz biber olmak üzere, dil-ırk-din çeşitliğini, bilginin devamlı tekâmülünü ilimde devamlı inkilâpları, yeni ihtiyaçların yeni imkânlaraya açmasını, görmekteyiz. Ve nihayet, bütün bunların başında bir tâç olmak üzere, hendesi bir hız temposu dahilinde nüfus artmasından doğan o müthiş demografik problemi canavarının, insanlığa meydan okuduğuna şahid olmaktadır.

İnsan; kendisinin öz hâkimi olduğunu, ve, kendi öz kaderini bizzat kendisinin meydana getirdiğini zanneder. İnsan şu hususun farkında değildir ki o bir kukladan ibarettir. Öyle bir kukla ki hareketleri; zekâsına, enerjisine, karakterine ve kabiliyetlerine tâbi olarak düzenlenir. Hareketlerine mesned olan bu ferdî zekâ, bu ferdî enerji, bu ferdî karakter ve kabiliyetler, bütünü ise; insan denilen kuklaya, daha doğduğu andan itibaren, nasib kılınır. Bir Hitler hiç bir zaman bir Albert Schweitzer gibi amel edemezdi, ve, bittabiî, aksi de varittir.

Atatürk'ün son nefesinde yanında olmak imtiyazına ermiş bulu-

nan Dr. Marmaralı'ya, bundan bir hayli zaman evvel, bir dostumdan bahs etmiş ve, o zâtı, merhameti dolayısıyla, çok takdir etmekte olduğumu söylemiş idim. Filbakika, bu zât, sadaka istemek üzere yazıhanesine gelmiş bir fakirin ayaklarını çıplak görünce, kendi ayakkaplarını çıkarmış ve o fakire vermiş idi. Vak'ayı kendisine hikâye ettiğimde, Dr. Marmaralı; hâfizamda yer eden şu cevabı vermişti : «Ben senin dostuna hayranlık duymuyorum». Benim büyük hayretimi görünce, kendi görüşlerini şöyle izah etmiştir: «senin merhametli dostunun hareketinde takdire şayan bir husus yoktur. O başka türlü hareket edemezdi, o böyle yaratılmış bulunuyor.» İspat edilmiş bulunuyor ki, ne hacimde bir gayret sarf ederse etsin insan; doğuşunda beraberinde getirdiği zekânın dozunu artırmaya müktedir değildir. Bu sahada insanın yapabileceği şey; zekâsından azamî derecede istifade etmek, zekâsının son zerresini dahi değerlendirmektir, o kadar. Bu sebep ile ki insanın faaliyeti; techiz edilmiş bulunduğu dahilî sermayeye tâbi, o dahili sermaye ile mütenasibdir. İnsan; kendi ruhi ve hayatî sermayesinin hareketlerini düzenleyen kompleks kanunlar altında ezilmiş olup, onların esiri bulunmaktadır. Lâkin insan; bu halin farkında

değildir. Eğer farkında olsa idi. insan; ümitsizliğe düşecek, ve, âtil bir tevekküle yönelecek idi. Halbuki daha evvelce gördüğümüz gibi, insan; meselâ mülkiyet ihtirası, hayatî itiliş, enerji, yaratmaktan doğan, ve, tatmin gibi kanunlara tâbidir. Ve, böylece, insan; büyüklük duygusu ile sarhoş olur, projeler hazırlar çalışır, yaratır. Hayallere kapılır. Kâinatın Büyük Mimarının yarattığı ve muhakkak ki o gayri kabili nüfuz ve abidevî dehanın ölçüleri dahilinde yarattığı bu makinanin sadece bir dişlisi olduğunu bilmez insan. Haddi zâtında çok komplike bir dişli, fakat, o ulu makinede sadece bir dişli. Ve, burada, sözüm ona, üstün denilen bazı mütefekkirlerin, istihfaf ile telâkki ettikleri unsur sahneye girer: DUA. ilk bakışta, dua aşağıdan yukarıya, yani insandan Allâh'a doğru bir ceryan gibi görünür. Hakikatte ise; bu; yukarıdan aşağıya, yani Allâh'dan insana gelen bir ceryandır. Dua etmek suretile, insan; Allah'a doğru yükselmeye, ilmî bakımdan değil, ef'alı bakımından, onunla bir ve aynı olmağa gayret eder, Allâh'a dua ederken, insan; haberi olmadan ve farkına varmadan, gayriye saygı üzere ve ahlâk çerçevesi dahilinde hareket etmenin ilhamını Allâh'dan alır. İman ile hakikaten temas gelmiş bir insan, dua ederken hususî ve umumî haya-

tında kendisine destek olan, günlük mücadelesinde devamlı bir yardımın emniyetini veren, ifa edilmiş bir işin huzuru içinde meydana gelen tamlık duygusunu getiren, bir enerji dozuna habersizce kavuşur. Bu suretle Allâh, insana : gayri mer'î, gayri maddî, fakat hakiki ve meçhul bir tarzda müdahale eylemiş bulunur.

Fakat bilhassa tebarüz etmek isterim ki bu günkü modern dünyamızda bizi iyiliğe veya kötülüğe iten; solumuzda iyi, sağımızda kötü birer melek bulunduğu efsanesine ve doğmaya yer yoktur. İnsanın hattı hareketleri, dünya olayları, binlerce tabiat kanunlarına tâbi olup, keşfi mümkün olmayan namütenahi kompleksitesi içinde bulunan kanunlarının bir işleyişi neticesinde insan hareketleri ve dünya olayları ikmal ve intaç olurlar.

İlim dünyasında, her gün, yeni kanunlar bulup yeni keşifler ile karşılaştığımız halde, o Büyük Kıskaç: gizli ilim sahasında, ruhiyat ilminde, adım atmamıza müsaade etmemektedir, ancak emeklememize müsaade eder.

Evet, Freud ruh tahlilinin temelini atmıştır. Adler v.s. gibi diğer âlimler tarafından kılı kırk yararcasına incelenen, ve yeniden tetkik edilen bu genç ilim; muayyen bazı beşeri davranışları

bazen çok, bazen az isabetle izah etmektedir. Fakat, bilgi kadehinin anlayış dudağına ulaşması için daha pek çok mesafe kat'edilecektir, insan ruhunun girift yollarını araştırmak için daha pek çok gayret gerekecektir.

Henüz çocuk iken şahidi olduğum üzere, mehtaplı bir gecede aya bakarak edilen bir dua neticesinde, siğillerimin kaybolmasını, sadece böyle bir vakayı izah edebilmek hasse dışı kudretlere sahip insan ruhu hakkında nüfuz edilemeyen o sır hakkında, bazı şeyler belki öğrenmiş oluruz.

- a — Kendilerinin yakılmaları sırasında ellerindeki tesbihi sükûnetle çekmekte bonzları,
- b — telkini binefsihi sayesinde anesteziyelerini yaratarak his iptaline ihtiyaç duymadan ameliyat olanlar,
- c — askerliği sırasında bir üstün tenbih hâleti neticesinde yaptığı, ve sonradan, herkesten ziyade bizat kendisinin hayretler içinde kaldığı müthiş atlamayı, gerçekleştirilmiş bulunan kardeşimiz Hulusi Selek; bütün bunlar, içimizde yaşayan, ve, varlıkları hakkında en hafif bir bilgimiz bulunmayan, sa-

ğır, meçhul ve esrarlı kuvvetlerin nizamını 'teyid eden istisnalardır.

İşte, dua ettiğimiz zaman, biz; bu müthiş kuvvetleri harekete getiriyoruz, veya, Allâh, bu kuvvetleri bizim fiil emrimize, meçhul bir şekilde âmâde kılıyor. İşte, dua esnasında «telkini binefsihi» -autosuggestion- diye isimlendiriverdiğimiz bir yol ile, Allâh; bize, bu kuvvetlerin kapısını açıyor. Bu sebeptendir ki Pestalozi şöyle demiştir : 'Allâh, ancak insanlar tarafından ve insanlar sâyesinde, insanların Allahı olmaktadır.'

Mucizelere gelince :

- a — Bakir kadifeliliği içinde bir gülü gördüğüm zaman,
- b — Dünyanın güneş etrafında ki kusursuz kat'î nâkısını, ve, kat'î nâkis boyunca hareket eden dünyanın, yüz senelik bir dönüş devresi esnasında, bir saniyenin ancak dörtte biri kadar bir 'gecikme hatası' işlemekte olduğunu, düşündüğüm zaman,
- c — bir tohumun koca bir ağaç haline gelmesini tâkib ettiğim zaman,
- d — bir milimetrenin şu kadar da biri olan meni hayvancığının tam bir insan halinde istihalesini seyrettiğim zaman.

1 — Çayırların yeşilliği, ve, olgun başakların altın sarılığı dururken,

2 — Kendisi çoktan ölümsüz yıldızın bize göz kırpması devam edip giderken,

3 — Çoktan beri teşekkül etmiş, ve fakat ışığı bize henüz erişmemiş olduğu için, varlığından haberdar olmadığımız yıldızları düşünmek mümkün iken.

mucizelere inanırım.

Kedinin yeşil hadekasının gündüzün daralıp geceleyin genişlemesi - bir mucize -. Annesinin memesine ilk defa yapışan yavrunun ağzına dökülen ilk 'süt öncesi' mahlûlun; doğum safhaları boyunca, cenin tarafından yutulmuş olması mümkün ve muhtemel bütün kirlilikleri hazım cihazından uzaklaştırmak için, gerekli 'mutedil ve temizleyici bir müleyyin' yapısında olması - bir mucize.

Annesinin memesine ikinci defa yapışan bir «yeni doğmuşun» bu seferki sütte, kendi nâzik ve nârin yapısına lüzumlu her çeşid gıda unsurlarını azamî bir nispet ve müvazenet mükemmeliyeti için bulmak da olması - bir mucize.

Etrafımızda her şeyde mucize var. Her ân yenilenmeğe hazır bir mucize demeti devşirmek için, sâdece eğilmek kâfi.

Görmek için gözleri, işitmek için kulakları, düşünmek için dimağları, konuşmak için kalben muhabbeti, vermek için hikmeti olan kişiler.

Etrafımızı sayısız mucizeler ile tezyin etmiş Allâh için, Kâinatın o Büyük Mimarı için, O'nun Şânı için,

bir İnanç ve bir İhtiram şarkısı söyleyelim.

Albert N. Arditti

Ağustos 1966

İzmir - Türkiye

Arz - Kâinat

Allâh sayesinde

**Hürriyetini kaybedenin
kaybedilecek
başka bir şeyi kalmaz.
Alman Atasözü**

Mason Aleyhtarlığı

C. L.

Masonluk, günümüzde hâlâ, sağın, solun ve kilisenin saldırılarına hedef olmaktadır. Mevzu geniştir. Lâyıkıyla tetkik etmek istenildiği takdirde, XVII inci asrın sonunda İngilterde hanedan değişmesini, Enkizisyon mahkemelerinin icraatını, Fransız ihtilâlini, Napolyon harplerini, XIX uncu asır fikir hareketleriyle Batı Avrupa Devletlerinin sömürge siyasetlerini, iki harp arası Avrupasını, Nazi Almanyasını, harp sonrası Faşist İspanya ile Portekizle Demir Perde gerisi devletlerini kapsama alan geniş bir inceleme gerekir.

Takib eden sahfelerde Mason aleyhtarı hareketlerin umumi mahiyeti ile başlıca şemalarından bahsedildikten sonra, Franmasonluğun beş-iği olan İngiltere ile, ayrıca, İsviçre, Hollanda ve Güney Afrikada vuku bulan bazı tipik Mason Aleyhtarı hareketlere ve sebep oldukları neticelere temas edilecek ve Katolik Kilisesinin tutumu incelenecektir.

MASON ALEYHTARI CEREYANLAR (1), (2)

Franmasonluk aleyhtarlarını üç ayrı sınıfta mütalaa etmek mümkündür :

1. Dinî yönden
2. Siyasî yönden
3. Sosyal yönden

aleyhte olanlar. Saldırıların kendilerine gelince, umumiyetle, aşağıdaki maddelerin bir veya birkaçının tarzında ceryan ederler:

1. Resmî beyanlar. Papaların, resmî organların ferman ve beyanları gibi.
2. Diktatörlerin emir ve eylemleri, Hitler ve Musolini'nin icraatı gibi.
3. Tazyik grupları veya münferit şahısların neşrettiği kitap, broşür ve diğer yayınlar.
4. Tefsirli ritüel açıklamaları (ifşaatlar).
5. «National Christian Association» (Millî Hristiyan Birliği) gibi «gizli cemiyetlerin» aleyhinde çalışmak üzere kurulan gruplar.
6. Anti - Masonik müzelerin kurulması, Hitler'in yaptığı gibi.
7. Din adamlarının vaizleri.

Aşırı heyecanlı Masonların, iyi niyetle de olsa, bazen genel görüşe uymayan yayınları suiniyetle tefsir edilerek, Mason aleyhtarlarının kullandıkları malzemenin çoğunu teşkil eder. Kiliselerinki gibi Masonluğun resmî bir organı yoktur; bu sebeple bu baskı grupları için Franmasonluğun hakikaten özgür olduğunu ve her yazarın ancak kendi hesabına yazabileceğini anlamak mümkün değildir. Aktif bir muhayyile kudretine sahip her Mason, Masonik tedrisatı ve sembolleri kendine göre tefsir edip haklarında neşriyat da yapabilir, bu onun tabii hakkıdır; ancak bu hakkını kullanırken, Mason aleyhtarlarının bu nevi malzemeyi kullanarak olmiyacak neticeler istihsal etmeğe çalışacaklarını gözden kaybetmemelidir. Yukarıda da söylendiği vechile, Franmasonluğun resmî organı yoktur. Dinî ve siyasî mevzularda, kutuplaşmaların üzerinde bulunan Franmasonluk hesabına, hiçbir Masonun veya Mason grubunun kouşmağa selâhiyeti yoktur; bu nevi mevzulara temas eden Masonlar ancak kendi şahsî fikirlerini beyan ederler.

Zaman, zaman, «peki, öyleyse neden Franmasonluğun düşmanları vardır?» suali sorulur. «Masonic Service of the United States» teşkilâtının Mayıs 1949 tarihli «Short Talk Bulletin» de bu suale ilginç bir cevap verilmektedir:

«Bu saldırıların yüzlerce sebebi vardır; hırs, kıskançlık, isim yapma arzusu, sukut-u hayal, muvaffakiyetin ancak vic-

dansız davranışla mümkün olabileceğine dair inanç, mesuliyeti başkasına yükleme ihtiyacı ... listenin sonu yoktur. «İki değişik inanç, doktrin, dogma, din, felsefe ve siyasî sistem arasında daima sürtünmeler olur. Franmasonluk bazı felsefelerle yan yana yaşamiyacak bir felsefedir. Ya biri gitmeli ya da Franmasonluk yasaklanmalıdır. Umuma tatbik edilen kanunların üzerinde kişilerin bulunabileceğini kabul eden insanların yaşiyabildiği, kanun yerine kişilerin hükûmet ettiği ülkelerde Franmasonluk afaroz edilir, zulme uğrar, dağıtılır ve kapatılır.

Franmasonluk daima siyasî fikir hürriyetini, dinî inanç hürriyetini, kanun nazarında şahsın hürriyetini, ferdin itibarını, ehemmiyetini ve değerini müdafaa etmiştir. Franmasonlukta yüksek ve alçak kimse yoktur. - Masonlar tesviye üzerinde buluşurlar.

Saldırıların karşısında, Franmasonluk, susmanın tehlikelerini mürakıtır. Sükût bilinçli olmalıdır. Iowa Büyük Locası Büyük Sekreteri, B. Delzell Birader, Şubat 1953 te Washington'da toplanan Büyük Sekreterler toplantısında, «Düşmanlarımız vardır. Sebatkârdırlar. Masonluğun yanlışlarını bize söyler dururlar. Cehalet onları konuşturmaktadır. Biz, Masonlar, bilinçli olmalıyız» demişti.

Massachussetts B.' Üs.' 1, Thomas S. Ray Birader, 10 Eylül 1952 tarihinde aşağıdaki konuşmayı yapmıştı :

«Bir dinin hiçbir hususiyeti bizde yoktur. Hiçbir doktriner beyanla bir itikat ve iman ikrarımız yoktur. Teolojimiz yoktur. Tapınma ritüelimiz yoktur. Bir kilise veya sinagogda olduğu gibi dinî mânada sembollerimiz yoktur. Sembollerimiz karakterin tekâmülü ve beşerî münasebetle ilgilidir. Sembollerimiz hayat binası inşaatında kullanılacak aletlerdir.

«Varmak istediğimiz bir dinin maksadı değildir. Ruhun kurtuluşu ile alâkalı değiliz. Haricileri Mason yapmağa çalışmayız. Yeni aza aramayız. Dinî maksatlar için para toplamayız. Eleştiricilerimizin kabul edebileceği herhangi bir din tarifine giremeyiz. Bir haricî Demokratik Partiye veya Y. M. C. A., ye (Gençlik spor ve kültür kulübü) yazıldığı gibi, Mason olduğu zaman da bir yeni dine, özellikle Hristiyan düşmanı bir dine girmez. Kaldı ki, Franmasonluğa ka-

bulü esnasında beraberinde getirdiği kendi dinine aykırı birşey bulamıyacaktır.»

Anti - Masonik broşür veya kitaplardan yarım düzine okumakla bir tek tanesini okumak arasında fark yoktur. Hepsi, bazı teferruat değişikliğiyle, aynı masalı anlatırlar. Son senelerde bu nevi saldırıların şiddeti de azalmıştır, zira, aynı sözler tekrarlandıkça, nihayetle, tahrik kuvvetlerini kaybederler.

İNGİLTEREDE MASON ALEYHTARLIĞI

Genel olarak, bilinen ilk Mason aleyhtarı hâdise, 24 Şubat 1652 tarihli KELSO manastırı mahkeme zabıtlarından tesbit edilebilmektedir. Rahip James Ainslie'nin Masonluğu şikâyet konusu olunca, KELSO Manastırı mahkeme heyeti «Mason kelimesinde ne günah, ne de skandal vardır» şeklinde bir karar almıştı. (2)

İlk Anti - Masonik neşriyat ise 1698 senesinde Londrada bastırılan bir broşürdür. Broşürün maksadı «Hristiyan nesillere uyarma» olup saldırıyı şu şekilde özetleyebiliriz :

«... Özel âyinleri ve yeminleri ile kendilerine Franmason tâbir eden kimseler Tanrı huzurunda kötülük yapmaktadırlar... Bunlar Antikristtir... Gizli yerlerde buluşup gizli işaretle biribirlerini tanırırlar...» (2)

Bu broşürden kalan tek nümune İngiltere Büyük Locası kütüphanesinde muhafaza edilmektedir.

İngilterede Büyük Locanın 1717 de kuruluşunu Masonluğun süratli gelişmesi takib etmişti. Kuruluştan hemen sonra, bu gelişmeye paralel olarak, İngiliz basınında Masonluk hakkında arka arkaya sansasyonel haberler çıkmaya başlamıştı. Bu durumu Masonların kendileri teşvik etmişler, her önlerine gelene mülâkat vermişler, alâmetlerini takarak resmi geçitler tertip etmişler, Loca toplantılarını gazete ilânları vasıtasıyla Kardeşlere duyurmuşlardı. Bu faaliyetin neticesi olarak, Masonlar ve Masonluk hakkında inanılmayacak kadar çok makale, broşür, risale yazılmıştı. Bunlardan bazıları adi referans, bazıları övücü yazılar, bazıları ise Masonluğun faaliyeti ile amacını anlatmağa çalışan neşriyattı; bunların yanında, çok kere, küstah ve kaba iftiralar ihtiva eden saldırılar veya hicivler de görülmekteydi. Bir de, Masonların polemiklere kapılıp neşrettikleri cevaplar vardı. Nihayet, ifşaat tâbir ettiği-

miz, çoğu zaman para kazanmak maksadıyla, halk içinde Masonluk hakkında tecessüs uyandıran neşriyatı da yukarıda sayılanlara ilâve etmek lâzımdır. (3)

Çoğunluğun Anglikan veya Protestan olduğu bugünkü İngilterede Papalığın afarezlerinin tesiri olmamıştır. Buna rağmen, tek tük Anti - Masonik yazıların neşredildikleri gözükmemektedir. Bunların en mühimi, Katolikliği kabul eden, Walton Hannah isimli eski bir Anglikan Papazının «Darkness Visible» (Gözükken Karanlık) adı altında bir sözde ifşaatıdır. (Walton Hannah 1966 sensinde Montrealda ölmüştür.) Anglikan Kilisesinin resmen Masonluğu müdafaa eden tutumu karşısında bu neşriyatın umumi efkâr üzeride tesiri az olmakla beraber, 1966 da, BBC, Masonluk hakkında yaptığı bir televizyon serisinde bu maksatlı ifşaatı kullanmıştır. Cenaze merasimleri ile bazı dinî bayramlarda Masonların alâmetlerini takarak yaptıkları gösteriler de televizyonda yayınlanmıştı. (4)

Bu hâdiselerin tahriki ile İngiltere Büyük Locası İdare Kurulu aşağıda tercümesi verilen kararı almıştı : (4)

«MASONLUKLA DİN İLİŞKİLERİ ÜZERİNE :

«Masonluğun gerek kendi bünyesinde, gerek haricinde muhtemel herhangi bir yanlış anlamaya yer verip İngiliz Franomasonluğun itibarını zedelememek üzere Kurul konu üzerine azami dikkatle eğilmiştir.

«Masonluk ne bir din, ne de bir dinin yerini tutabilecek bir mefhumdur. Dogma ve teoloji sahalarına kat'i surette müdahale etmez. Masonluk, azalarına bütün inançlar tarafından kabul edilebilecek bir hal ve hareket standardı vermeğe çalışmaktadır. Dolayısıyla, Masonluk dine rakip olmakla beraber, tedrisatının dinî tedrisatı tamamlayıcı mahiyette olduğu ümit edilir. Diğer taraftan, Masonluğun ana şartı her azasının bir Yüksek Varlığa inanması ve Ona karşı vazifelerini ihmal etmemesidir.

«Masonluk dinî itikadı olmayan kimseyi bünyesine kabul etmeyip, kabulden sonra da dinine icabet etmesini arar. Bu durumda, Masonluğa karşı yerleşmiş bir fikr-i sabiti bulunmayan kişiler için, Masonluğun dinin müdafii olduğu hususunda kâfi delil mevcuttur.

«Kurul Masonluğun pozisyonu hakkındaki bu beyanının Büyük Loca tarafından aynen kabul edileceğini ümit edip, bu prensiplerin pratikte uygulanması için aşağıdaki maddeleri teklif eder:

«1. Masonik rit, dua ve merasimler sadece Localar dahilinde tatbık edilecek ve Masonik âlametler (beyaz eldiven dahil) haricî dünyada, ancak istisnai hallerde, ve özel müsaade ile takılabilecektir.

«2. Dinî merasimlere mahsus vokal müzik Masonik merasimlerde kullanılmayacaktır, kullanılabilecek müzik yetkili Masonik merciler tarafından tasdik edilecektir.

«3. Mason olsun veya olmasın, herhangi bir insan için yapılan son merasim kendi başına kifayyetli olup, cenaze bir Masona aitse, ilâve bir duaya ihtiyaç göstermediğinden, bir Masonun toprağa verilme veya yakılma merasimine, Masonlar tarafından, Mason sıfatıyla, aktif bir iştirak yapılmayacak, gerek cenaze merasimi esnasında, gerekse mezarlıkta, definden sonra, dua okunmayacak, nutuk ve vaiz verilmeyecektir.

«Merhumun Masonik hayatı ve eserlerine atıf, Kardeşlerinin huzurunda, müteakip Loca toplantısında, veya bu maksakla tertip edilecek özel bir Matem Celsesinde yapılabilecektir.

«4. Toplu olarak ibadet etmek isteyen Masonlara hiçbir surette mâni olunmayacaktır. Ancak, gayet ender ve istisnai durumlarda, bu vesilelerde alâmetlerini takmalarına müsaade edilecektir. Ayrıca, âyinin tertibi vazifeli dinî şahıs veya âmirin uygun göreceği şekilde olacaktır.»

Altı ay kadar bir zaman sonra, yukarıdaki metnin 2 ci maddesi dinî mahiyette olmayan vokal müziğe müsaade edecek şekilde tâdil edilmiştir. Maddenin yeni şekli şöyledir :

«Büyük Loca Masonik toplantılarda vokal müziğin kullanılmasına «per se» karşı değildir; hattâ, açılış ve kapanış marşları ile millî marşlara, konsekrasyon ve diğer münasebetlerde söylenen ilâhîlere hiçbir zaman karşı çıkmamıştır; fakat, vokal müziğin münferit bir dinî inanca mal edil-

memesine ve başka bir dine ait olanları rencide etmemesine dikkat edilmelidir, zira, Masonluk, bir Yüksek Varlığa inanan her dinin mensubuna açıktır. Aynı maksatla, merasimlerde söylenenlere dikkat edilmeli ve Masonluk an'anesine ait olmayan yeniliklerden sakınmalı, ortaya çıkan bu şekil yenilikler iptal edilmelidir. Dolayısıyla, Büyük Loca, Londradaki Locaların, Büyük Üstadın, ve diğer Locaların Eyalet Büyük Üstad veya District Büyük Üstadlarının tasdik ettikleri vokal müziğin dışında vokal müzik kullanmıyacaklarına inanmaktadır.» (4)

HARP ÖNCESİ AVRUPADA DURUM VE İSVİÇREDE MASON ALEYHTARLIĞI : (5), (6), (7)

1 nci Cihan Harbinin acı hâtıraları üzerine bina edilen 1930 ların Avrupası basınında Masonluğa karşı geniş bir kampanyaya girişilmişti. Fransız basınında, Masonluk lâikliği müdafaa, Katolik Kilisesi ile mücadele, politik sistem olarak faşizmle mücadele, Milletler Cemiyetine önderlik ve Solcu Milî Birliği icad edip onu idare etmekle suçlanıyordu. Alman gazeteleri ise Masonlukla Yahudî meselesini birleştirmişler, Jüdeo - Masonik tehlikenin çanlarını çalmağa başlamışlardı. İtalyan basınında, İtalyanın başına gelen bütün felâketler Masonların altından çıkmış gibi gösteriliyordu. 1 nci Cihan Harbinden galip çıkmış İtalyanın harp ganimetleri edinmesine Masonluk mâni olmuştu. Versailles muahedesi Masonluğun İtalyaya karşı bir komplosuydu. Masonluk aleyhtarı hareket için, Mussolininin kendisi «Bu, yıkılan mâbedlerin intikamıdır» demişti.

Basilo, (*) «iftira edin, bol iftira edin, daima bir leke kalacaktır» demişti.

İspanya ve Polonyada Masonluk yasaklanmış, Masonlar zulme uğramışlardı. Türkiye dahil, birçok Avrupa memleketinde Masonluk uykuya yatmış veya kapatılmıştı. Bu memleketlerin çoğunda, zaten, insan hakları ve demokrasi diye birşey kalmamıştı. Bu defa, Avrupanın en eski demokrasisinde, insana ve vatandaşa hürmeti esirgemeyen devlet an'anesine sahip İsviçre'de, Hitlerizmin tesiri altında, Masonluk aleyhinde şiddetli bir cereyan başlamıştı.

(*) Yunan Kilisesi kurucusu (329 - 379)

Bazı çevreler Masonluğu aile düzeni ve vatanın düşmanı, sosyal hayatı mahvedecek unsur, karanlıkta en imkânsız komploların peşinde koşan bir cemiyet olarak tasvir ediyorlardı. Aleyhtar kampanyanın kızışması üzerine, Masonluğun geleceği hakkında, memleket çapında bir referandum yapılması kararlaştırılmıştı.

Referandum öncesi tarafların kampanyası gayet ilgi çekicidir.

İsviçre Federal Konseyi, uzun, bîtaraf bir raporun okunmasından sonra Masonluğun beraatına 2 ye karşı 106 oyla karar vermişti.

Liberal demokratlar, liberal muhafazakârlar, köylü ve sosyalistler aynı yönde karar vermişlerdi. Beklendiği gibi, Protestan Kilisesi de Masonluğun yanında gözükmüştü. İlgî çekici husus Katoliklerin hareket tarzıydı. Katolik piskoposlar hareketin tamamen siyasi olduğunu iddia ederek bu polemikte Masonluk aleyhine cephe almayı red etmişlerdi. Buna mukabil, daha sert bir lisan kullanan Katolik Muhafazakâr Partisi, Kilisenin prensip ve tarihî sebeplerle Masonluğa karşı olduğunu; Masonluk prensiplerinin kendi prensipleri ile bağdaşmadığını kabul eden her Katoliğin, bu fikir çarpışmasına sadece manevî silâhlarla devam edeceğini ve hiçbir surette özel kanunların arkasına sığınıp polisin yardımıyla Masonluğu kapatmaya çalışmayacağını ilân ederek, medenî cesretini göstermişti.

1937 senesinde nüfusu takriben 4.200.000 olan İsviçrede Mason sayısının 5000 den az olduğu düşünülürse, Masonluk hakkında uyanan bu şiddetli polemik ancak hürriyet prensiplerinin İsviçre halkının içten bağlılığı ile izah edilebilir. Bu insanlar, Masonluğun arkasından vicdan ve fikir hürriyetlerinin de hedef olacaklarını, ve ilki kurtarılmazsa, diğerlerinin de batacağını idrak etmişlerdi.

Vasat İsviçreli ise örnek olarak gösterilen birçok meşhur adamı sütunlarında barındırmış, daima cemiyetin ve demokrasinin yararına çalışmış, sosyal hayatta uzlaştırıcı bir rol oynamış Masonluğu mahkûm etmek istememişti.

Nihayet, 25 Kantona bölünmüş olan İsviçrede (3 ü ikiye yarım kanton olan 22 adet kanton) 28 Kasım 1937 tarihinde referandum yapılmış, neticese, Friburg Kantonu haricinde, memleketin tamamında halk Masonluğun lehinde oyunu kullanmıştı.

Büyük bir Alman, büyük bir düşünür ve büyük bir Mason olan Lessing Birader, «sağlam, sıhhatli bir devlet daima Masonluğun yaşamasına

müsaade etmiştir; Masonluğa tahammül göstermemek devletin zafiyetini tebarüz ettirir», demişti. Bu sözler 200 sene evvel söylenmişti.

HOLLANDA VE GÜNEY AFRIKADA MASON ALEYHTARLIĞI

İngiltere Büyük Locasından aldıkları bir beratla La Hey'e giderek Lorraine Dukasını (sonradan 1 nci Francis) tekris eden birkaç İngiliz vazifeli Birader, La Hey şehrinde, 1734 senesinde, bir Locanın kurulmasına âmil olmuşlardı. Bu ilk locanın kuruluşunu süratli bir yayılma takib etmiş ve neticesinde, 1735 te Kilisenin ihbarı üzerine, Localar dağıtılmış ve basılan locaların mobilya ve mücevheratı parçalanmıştı. Masonik toplantılar yasaklanmış ve yasağa uymayan tek bir loca mensupları La Hey Mahkemesi huzuruna çıkarılmışlardı (8).

Duruşma esnasında, Üs.: Muh.: ve Nâ.: ların fevkalâde müdafaaları neticesinde mahkeme heyeti mezkûr Loca mensuplarının lehinde bir karar alma temayülünü göstermiş olmasına rağmen, sırların açıklanamaması beraat etmelerine engel oluyordu. Bu çıkmazdan kurtulmak maksadıyla, mahkeme heyetinin itimadına lââyık bir kimsenin tekris edilmesi teklif ve kabul edilmişti. Bu vazifeye seçilen Kaymakamın (Tow Clerk), tekrisinden sonraki raporu o kadar müsbet olmuştu ki, söylentiye göre Masonluğun beraatından sonra, hâkimler heyetinin tamamı ile La Hey şehrinin ileri gelenlerinden bir çoğu tekris edilmişlerdi. Bu hâdiseden sonra süratle çoğalan loca adedi, 1756 senesinde Hollanda B.: L.: sınıfının kurulmasına yol açmıştı (8).

Bir Hollanda müstemlekesi olan Güney Afrikada ilk loca, Abraham van de Weijde B.: tarafından, 2 Mayıs 1772 de, gemilerin uğrak yeri, Cape Town'da kurulmuştu.

Yukarıda bahsettiğimiz enteresan hâdiseden beri Felemenk Reforme Kilisesi ile Masonluğun arası açıktı. Hollandadaki yenilgisinden sonra, bu kilise, mücadeleyi Güney Afrikaya götürmüş, Masonluk da polemikten kaçınmayarak, daima ithamlara cevap vermişti.

Teraküm eden münferit hadiselerden müteşekkil bu mücadele 1962 senesinde, Cape Town Felemenk Reforme Kilisesinin azalrına mason olmalarını yasaklaması ile son haddini bulmuştu. İngiltere Büyük Locasının 1967 senesinde Masonlukla Din arasındaki münasebetleri düzenliyen kararnamesinin neşrine kadar, bu polemik, Felemenk ve İngiliz basınında devam etmişti.

Büyük bir oy potansiyelini teşkil eden Kilise mensuplarını memnun etmek isteyen zamanın başbakanı Verwoerd, mevzumuzu alâkadar etmiyen paramasonik iki cemiyetle beraber Masonluk hakkında da bir tahkikat açılmasını emretmişti. (9)

Geniş hatlarıyla, Masonluk aleyhinde gelişen fikirler, vatan hainliği, entrikacılık, hükûmet ve adalet aleyhinde gizli faaliyet, adam kayırmak, amme hizmetlerine müdahale ve ahalinin huzur ile emniyetini bozmak gibi maddelerle Masonluğu suçluyordu.

28 Temmuz 1964 tarihinde Danıştay (Supreme Court) azası Yüksek Hâkim D. H. Botha, mezkûr tahkikatı yürütmekle görevlendirilmişti.

Aralık 1964 te yayınlanan D. H. Botha'nın raporu neticesinde Masonluk ve diğer iki cemiyetin faaliyetlerinde devlet ve amme menfaatlarına aykırı hiçbir unsur bulunmayarak, her üç cemiyet de temize çıkarılmıştı. (9)

Bu raporun çıkış noktası Güney Afrika olmakla beraber, mevzu itibarıyla bütün dünya masonluğunu ilgilendirmektedir. Raporun 70 - 137 maddeleri Masonlukla ilgili olup «Masonic Journal of South Africa»nın Nisan, Mayıs ve Haziran 1965 tarihli nüshalarında neşredilmişti. Raporun ana kısımlarını kendi tefsirleriyle birlikte neşreden bahis konusu mecmuanın muhtevasını Quatuor Coronati Araştırma Locasının 1965 senesi zabıtları kitabında (Vol. 78) bulmak mümkündür.

MASONIC JOURNAL OF SOUTH AFRICA, Nisan 1965 (9)

(Yüksek Hâkim D. H. Botha'nın Franmasonluk hakkındaki raporu üzerine)

Geçen senenin ortasına doğru Güney Afrika Hükûmetinin, Franmasonluk dahil, gizli cemiyetleri tetkik etmekle vazifelendirmiş olduğu Sayın Hâkim D. H. Botha'ya bu memleket ve dünya masonlarının büyük bir minnet borçları vardır.

Gayet objektif ve tamamen bîtaraf bir araştırmadan ve Masonluğun temsilcilerini dinledikten sonra, Sayın Hâkim Botha, Franmasonluğun Güney Afrikada, kendisine karşı yöneltilen suçlardan ârî olduğuna kanaat getirmiştir.

Bu sebeple, biz Masonlar minnettarız. Ancak, Sayın Hâkim Botha'ya şükran borcumuzun bir sebebi daha vardır. Raporun karakteri olan soğuk mantığı ve reddi mümkün olmayan neticeleri, Güney Afrika Fe-

lemenk Reforme Kilisesinin arka arkaya toplanan bütün sinodlarının senelerce Franmasonluğu gıyabında mahkûm ettikleri suçlara mesnet ithamların, biri hariç, hepsini tamamen çürütmüştür. İstisna, Franmasonluğun bir din olup olmayışı konusudur, ve Sayın Hâkim Botha, hakkıyla, bu konunun kendi referans çerçevesi içine girmediğine karar vermiştir. Daha ileride bu noktaya tekrar temas edeceğiz. Her iki tarafın meseleye yaklaşma tarzları arasındaki fark bâriz olmakla beraber, bu noktanın üzerinde tekrar durmak faydalıdır. Bir taraftan, Franmasonluğa müdafaası için, değil yalanlama, bir tek kelime bile söylemesine müsaade etmeyen Kiliseyi; diğer taraftan, Kilise tarafından Franmasonluğun itham edildiği suçları, tecrübeli hukukçunun analitik mantığı ile tetkik eden, her iki tarafın temsilcilerini eşit şartlar altında dinleyen, ve nihayet, hisleriyle değil, mantığı ile Franmasonluğu beraat ettiren, fevkalâde bilgili Güney Afrika Danıştay azası Yüksek Hâmini görmekteyiz.

İDDIANAME :

Mevzuun açıklığı kavuşması için Felemenk Reforme Kilisesinin Masonluğu suçlu bulunduğu noktaları özetlemek gereklidir:

1. Franmasonluk antroposantrik, hümanistik ve putperest bir dindir.
2. Henüz sırra vakıf olmayan azalarına ketumiyet yeminini şart koşturmaktadır.
3. Masonlara ve haricilere karşı olmak üzere çiftte ahlâk kaidesi tatbik etmektedir.
4. Yeminler iğrenç ve gayrı ahlâkidir.
5. Gayrı ahlâki bir şekilde, azalarının masonlar lehinde ve hariciler aleyhinde, tercihler yapmalarını sağlamaktadır.
6. Amacı dünya vatandaşlığı ve tek dünya dinidir.

Yukarıda da söylediğimiz gibi, muhakkik (1) numaralı ithamın kendi referans çerçevesi içine düşmediğini ifade etmişti. Sayın Hâkim, «Franmasonluğun dinî vechesi gibi mühim bir nokta hakkında tahkikat düşünülmüş olsaydı bu mânada kesin bir direktif beklerdim» demektedir. Maamafih, raporunun diğer kısımlarında bu nokta ile ilgili bazı kesin mütalaalarda bulunmaktadır; bunlara daha sonra temas edeceğiz.

Şimdi, araştırmakla vazifeli olduğu «Masonluğun hareket tarzı» hakkındaki diğer ithamlar üezrine muhakkikin söylediklerini dinleyelim. (Sayın Hâkim Botha'nın raporuna yapılan bütün atıflar «Report of the Commission of Enquiry Into Secret Organizations» (Gizli Cemiyetler hakkında Tahkikat Komisyonunun Raporu) isimli Hükûmet matbaası tarafından bastırılmış bir yayından alınmıştır.

Government Printer, Box 571, Cape Town'dan, bedeli mukabilinde, mezkûr Raporun kopyası satın alınabilir.)

KETUMİYET YEMİNİ HAKKINDA :

Henüz hangi sırları saklayacaklarını bilmeden, adayların sır saklamakla ilgili yeminlerini ele alalım. Muhakkikin ifadesine göre, Cemiyete kabulünden önce her hariciye, Franmasonluğun ne olduğu ve ne olmadığı hakkında bilgi verilmesine rağmen, cemiyetin sırlarını saklamakla ilgili yemini ettiği zaman, henüz bu sırlara vakıf olmadığı bir hakikattir. Diğer taraftan, yemini ettirmeden sırları açıklamak, Cemiyet nokta-i nazarından kabul edilemeyecek bir risktir. Ayrıca, herhangi bir ketumiyet yeminine gerçek bir ihtiyacın bulunup bulunmadığı da sual konusu edilmektedir.

«Yukarıda bahsedilen şartlar altında edilen ketumiyet yemininin ahlâk kaidelerine aykırı olup olmadığı hakkında kesin bir cevap verebilmem çok zordur. Genel olarak, ahlâksız bir mecburiyeti ihtiva etmesi hali haricinde, yemin etmenin kendisinde ahlâka mugayir bir durum yoktur ve Mason yemininde böyle bir ahlâksızlığın söz konusu olmadığı muhakkaktır. Gizlenecek sırların, yemin esnasında, yemini edecek kimse tarafından henüz bilinmemeleri keyfiyetinin yemini ne şekilde ahlâk kaidelerine aykırı kıldığını anlamakta müşkülât çektiğimi itiraf ederim. Hariciye, cemiyete intisab ve yemin etmeden önce, edeceği yemin metninde, medenî, ahlâkî ve dinî vazifelerine aykırı düşen bir maddenin bulunmayacağı beyan edilmektedir; bu sebeple, tevdi edilen sırların saklanmasında, yukarıda sayılan vazifelerine aykırı düşen bir maddenin bulunduğu inanan aday, kendini bu yeminle bağlı sayamaz. Kaldı ki, kendi arzusu ile Cemiyete girmek isteyen adaydan başka, hiçkimsenin bu yemini etmeğe zorlanamayacağı aşîkârdır.

«Bütün bu şartlar altında, Güney Afrika milletinin ahlâk, âdet ve hayat tarzına Masonik Ketumiyet yemininin yıkıcı bir unsur getirebileceğini mümkün görmemekteyim. Zaten, böyle yıkıcı bir faaliyete ait herhangi bir delil, Komisyonumuza intikal ettirilmemiştir.»

ÇİFTE AHLÂK KAİDESİ :

Bundan sonra, Sayın Hâkim Botha, Masonların uymakta oldukları sözde çifte ahlâk kaidesine temas ederek şunları söylemektedir :

«Üçüncü derece ve Üstat Mason Derecesine kabul edilen bir Franmasonun aşağıdaki yemini etmesi olağandır :

«Bir Üstat Masona kötülük yapmıyacağım, onu küçük düşürmeyeceğim, ve bilerek başkalarının bu şekilde hareket etmelerine müsaade etmiyeceğim, hatta, şöhretine leke sürecek şekilde kendisine iftira edenlerle, şiddetle mücadele edeceğim; **eşi, kızkardeşi ve kızının namusuna hürmet edeceğim.**»

«Yeminin kalın harflerle yazılmış kısmı (altı çizilmiş) Güney Afrika Büyük Locasının bugünkü ritüelinden çıkarılmıştır. Bu durumun muvacehesinde, tetkik edilen bu kısmın maksadının çifte ahlâk kaidesini idame ettirmek değil, bir Franmason tarafından biraderinin eşi, kızı veya kızkardeşinin namusunun ihlâl edilmesini önleyerek, kardeş Franmasonlar arasında mevcut birliğin bozulmamasını temin etmek olduğu aşikârdır.

«Herhangi bir kadının namusuna tecavüz genel ahlâk kaidelerine aykırı olup bir Masonik suç olarak cezalandırılabilir, fakat, bir Franmasonun bir kardeşinin eşine, kızına veya kızkardeşine tecavüzü Cemiyet içindeki ahengi de bozabileceğinden, yukarıda bahsettiğimiz yemin metnindeki «Bir Üstad Masona kötülük yapmıyacağım, onu küçük düşürmiyeceğim... kelimelerinin de kapsamına girmektedir ve bu sebeple, bu şekilde suç işleyen Masona tatbik edilecek ceza daha mühim olacaktır.

«Aynı çerçeve içinde, «bir Üstad Mason'a kötülük etmeyeceğim...» kelimeleri bir Franmasonun cezasız kalacak şekilde bir başkasına kötülük yapmasına müsaade etmeyeceği gibi, bir biraderi Franmasonun eşi, kızı ve kızkardeşinin namusunu korumakla ilgili yemin kısmı, kendisine, cezasız kalacak şekilde, herhangi bir kadına tecavüz etme yetkisini tanımaz. Böyle bir tecavüz mevzubahis olacağı zaman, Masonun her an tâbi olduğu genel ahlâk kaideleri işlemeğe devam eder. Yeminden sonra, muayyen bir kadına tecavüzün, başka bir kadına tecavüzden daha ciddi bir durum yaratmış olması, anlayışıma göre, mezkûr Masonun veya genellikle milletin ahlâk sisteminde yıkıcı bir rol oynamaz.

«Bir kadına tecavüz bahiskonusu olduğu zaman, bir Franmasonun biraderlerinin eşleri, kızları ve kızkardeşleri ile başka kadınlar arasında farklı ahlâk kaidelerine uyduğuna dair Komisyonumuza bir delil sunulmuş veya bir ihbar yapılmış değildir. Yemin etmenin bir çifte ahlâk anlayışına götürdüğünü kabul etsek dahi - ki bu nokta ispat edilememiştir - böyle bir çifte ahlâk kaidesinin mevcut olduğuna veya Masonlar tarafından tatbik edildiğine dair hiçbir delil yoktur. Buna benzer bir hareket Cemiyetin yüksek ahlâk prensipleri ile bağdaşamıyacaktır.»

GAYRI AHLÂKİ YEMİNLER:

İddianamedeki müteakip isnat Mason yemininin tiksinti verici ve gayri ahlâkî oluşudur. Sayın Hâkim Botha'nın bu husustaki mütalaası şöyledir:

«Franmasonluk azalarının ettikleri yeminin tiksinti verici, gayri ahlâkî ve gayri medeni olarak telâkki edilmesinin nedeni, yemin metnine dahil edilen, yemin bozulduğu takdirde tatbik edilecek cezaî şartın (korunç bir idam tarzı) şeklidir. Maamafih, isnadın dayandığı bu cezaî şart İskoç ve Güney Afrika Büyük Locası ritüellerinden (ve daha başka ritüellerden) kaldırılmıştır. İngiliz ve İrlanda beratları ile çalışan locaların da bu cezaî şartı kaldırmakta olduklarını öğrenmiş bulunuyorum.

«Encyclopedia of Freemasonry isimli eserinde Mackey, Mason aleyhtarlarının daima bu mevzuaya temas ederek bu cezaî şartın bütün Masonlara, yeminini bozan biraderlerini, cezaî şartı aynen tatbik ederek, idam etme hakkını verdiğini iddia ettiklerini yazıp, bunu, bir lânetlemenin takib ettiği çok eski bir yemin tarzının yanlış anlaşılmasına bağlamaktadır. Macket'e göre, Franmasonluğun ritüelik cezaî şartı, insanın elinde olmayıp, sadece Tanrının elindedir. Yeminine itaat etmeyen mensubuna Cemiyetin tatbik ettiği tek müeyyide, kendisini şerefsiz bir insan olarak telâkki edip yeminine sadakat etmediği dereceden ıskat etmektir. Mason aleyhtarlarının İngiltere, ve bilhassa Amerikada, Mason yeminine itaat etmeyenlerin öldürüldüklerine dair isnadları hakkında kabul edilebilir bir delil yoktur. Zaten, bu nevi vakaların hâlâ vuku bulduklarına, veya asrımızda vuku bulduklarına dair bir iddia da mevcut değildir.

«Mason yeminlerinin asırlar boyu bir tarihe sahip olduklarını unuma-

mak lâzımdır; bu yeminler ilk kullanıldıkları zaman, yeminden dönmek, bugün olduğu gibi cemiyete karşı değil, tanrılara karşı işlenmiş bir suç olarak kabul edilir, ceza da tanrılara bırakılırdı. Dolayısıyla, cezaî şartın bugün sadece sembolik bir anlamı vardır. Sadece Mason yemininin kendisi, yemini edene ahlâkî bir külfet tevhit etmeye kâfi değildir. Bu şartlar altında, Franmasonluk tarafından Mason yemininin tatbik edilmesiyle Güney Afrika halkına ahlâk bozukluğu yükleneceğine dair bir sebep bulamamaktayım.»

GAYRİ AHLÂKİ TERCİH:

Masonlar Cemiyet azaları lehine ve hariciler aleyhine tercihler yaptıklarına dair maddeye gelmekteyiz. Bu madde hakkında Yüksek Hâkimin mütalaası şöyledir:

«Bu madde ile ilgili olarak, Mason yemininde, Cemiyet azalarını kardeşleri lehine ve hariciler aleyhine gayri ahlâkî tercihler yapmağa teşvik edecek herhangi bir hususu müşahade etmedim. Bidayette söylediğim vechile, bir Masonun muhtarib bir kardeşine yardımcı olma yemini, herhangi bir Masonu, Mason olmayanların hakkını yeyip, usulsüz bir şekilde terfi ettirmesini veya kâr sağlamasını temin etmesini icab ettirmez. Ayrıca, Iddianamede, Masonların Mason olmayanların aleyhinde ve Masonların lehinde gayri ahlâkî tercihler yaptıklarına dair hiçbir delil takdim edilmemiştir.

«Masonların iş sahasında birbirlerini kayırmaları ile ilgili söylentilere karşı Masonluğun tutumunu izah etmek için Lawrence'in «Masonic Jurisprudence» isimli eserinde neşredilği şekilde İngiltere Büyük Locasının azalarına 7 haziran 1922 tarihli tebliğini burada tekrarlamayı faydalı görmekteyim:

«Büyük Loca, kardeşlere hitapla, ellerindeki bütün imkânları kullanarak, Masonlukla ilgili her türlü reklama son vermelerini talep etmektedir. Bu şekilde, şahsî, meslekî, veya zümrevî avantajların elde edilmesi kat'i surette istenmeyen bir husus olup, Masonluğun, işlerin inkişafına alet edilmesi daima üzüntü verici olmuştur.»

DÜNYA DEVLETİ:

Son olarak, Franmasonluğun dünya vatandaşlığına ulaşmağa çalıştığına ve, dolayısıyla, Devletin emniyetine karşı bir tehlike teşkil etti-

ğine dair iddiayı bulmaktayız. Tekrar sayın Hâkim Botha'ya sözü veriyoruz:

«Bu iddia, tekrisin ve bazı sembollerin izahı ile ilgili Güney Afrika Büyük Locası ritüellerinden alınan aşağıdaki kısımlarda mesnedini bulmaktadır:

«Bundan böyle vazifeniz eşitleriniz olan bütün insanlarla münasebetinizi geliştirmektir. Kosmopolitizmin sembolü, hepimizi birleştiren sonsuz zincirin tatbikatı bir fazilettir. Franmason, vatandaş olarak özel vazfelerini bilir, fakat Mason olarak bütün dünya onun memleketidir. İnsan ismine lâ-yık her kişi kardeşidir; Mason olarak bütün özel münasebetler kalkar; Mason vatandaş olarak vazifesini yapar, fakat Mason olarak sadece insan haysiyetini korumayı ideal olarak kabul eder.

Cemiyetimiz bütün dünyanın sathına dağılmıştır. Cemiyet azası eyleme geçmelidir, ve bu eylemi bütün insanlığı kapsamına almalıdır; her insan kardeşidir; hepimiz aynı zincirin birer halkasıyız; bu şekilde, her birimiz, kendi başına bir bütün olmakla beraber, bu zincirin halkaları gibi, birbirimize bağlıyız. Bu sebeple, Kardeşim, fazileti tatbik sahasının çok geniş olduğunu göreceksiniz; her insanın iyiliğine çalışmalısınız; siz bir dünya vatandaşısınız; çalışmanız beşeriyetin hayrına olmalıdır. Bu, Cemiyetimizin en asil hususiyetlerinden biridir. Franmason, Doğuda, Batıda, Kuzeyde, ve Güneyde Franmasondur; insanların yaşadığı her yer memleketidir; bütün insanlar için yaşamalı, bütün insanlar için çalışmalıdır; bütün insanlar için bir Kalfa Mason olmalıdır.....»

«**Dantelli Çerçeve**'nin bütün taşları aynı şekle sahiptir, ve dolayısıyla çerçevenin herhangi bir tarafına konabilirler. Bu sembol Masonun sabit bir yere bağlı olmadığını ifade eder. Franmason kosmopolittir ve **Dantelli Çerçeve** dünyanın sathına dağılmış kardeşliğin tamamını remzeder. Hangi memlekette olursa olsun, her birader, **Dantelli Çerçeve**'nin bir taşını teşkil etmeğe çalışmalı, buna uymayan hareketlerden kaçınmalıdır.»

«Ritüelin başka yerlerinde vatandaşlık vazifelerinin şart olduğundan bahsedilmektedir; yukarıdaki satırlardan, vatandaşlık vazifeleri hari-

cinde, Franmasonluğun, fâziletin tatbiki için sınır tanımadığını, ve Franmasonların kardeşlerine karşı vazifelerinin bütün dünyayı kapsamına aldığı anlaşılmaktadır. Franmason olarak, her birader, vazifelerini lâyıkiyla ifa edebilmek için, nerede bulunursa bulunsun, «gayri mun-tazam hareketlerden kaçınmalıdır. Bu mânada, Franmasonluğun millî bir hareket olmadığı aşîkârdır, fakat atıf yaptığım kısımlarda, dünya hükûmeti ile mücehhez, dünya devleti ve dünya vatandaşlığı ile ilgili bir bahis görememekteyim. Tanınmış Mason yazar Mackey, 'Encyclopedia of Freemasonry' isimli eserinin hiçbir yerinde, dünya hükûmeti ve dünya vatandaşlığı ile dünya devletinin Cemiyetin ideali olduğunu ifade etmemektedir. Yukarıda atıf yapılan kısımlara göre, öz vatandaşlık görevlerine hâlel getirmeden, bir Franmason, Masonik vazifeleri bütün dünyayı kapsadığından, siyasî olmayan anlamda, zaten bir dünya vatandaşıdır. Dünya hükûmeti ile dünya devleti mevcut olmadan, Franmason olarak, dünya vatandaşıdır. İdeali, nerede bulunursa bulunsun, fâziletin tatbikidir.

«Kuvvetli bir milliyetçilik hissinin bir Franmasonun vazifelerini ifa etmesini engelliyeceği iddia edilmişti. Kuvvetli bir milliyetçiliğin veya vatanperverliğin, dünyanın herhangi bir yerinde, Franmasonu ne şekil de fâzilet yolundan uzaklaştıracağını anıyamamaktayım. Milliyetçiliğin dindar bir Hristiyanın insanlık vazifelerine mâni olabileceğini de aynı şekilde kabul edememekteyim.

«Beyelmilel sahada faaliyet gösteren bir Franmasonluk, belki de azalarının milliyetçilik fikirlerini aşındıracaktır. Pratikte ise, cemiyetin bey-nelmilel sahada çok az faaliyeti vardır. Yukarıda da belirttiğim şekilde, Franmasonluk, dünyada mevcut bütün Locaların üzerinde otoriteye sahip tek bir kuruluş değildir. Güney Afrikadaki Localar, müstakil, Eyalet ve Bölge Localarına bağlıdır. Güney Afrikada mevcut Büyük Localarla yabancı Localar arasında bazı temaslar mevcuttur. Tetkikatım neticesinde, bu nevi temasların Güney Afrikalı bir Franmasonun milliyetçiliğine zarar getiremeyeceğine dair kanaat sahibi oldum. Güney Afrikada faaliyet gösteren Büyük Localardan üçünün merkezleri İngiltere, İskoçya ve İrlandadır. Bu durum, İngiliz, İskoç, İrlanda ve Güney Afrika Franmasonları arasında bir kardeşlik duygusu uyandırıp milliyetçilik fikrini zedeleyebilir. Tatbikatta ise, İngiliz, İskoçya ve İrlanda Büyük Locaları mahallî Eyalet ve Bölge Büyük Locaları vasıtaları ile temaslarını idame ettirmekte olup tesirleri o kadar cüz'dir ki, bu Büyük Localara bağlı bütün Masonlar arasında fevkalâde kardeşlik bağlarının bulunduğunu iddia etmek mümkün değildir. Herhalde, dünya-

nın değişik yerlerinde yaşamalarına rağmen aynı dine mensup kişilerin birbirlerine bağlılıkları daha fazladır. Hakikatte Franmasonluğun fikri (concept) beynelmilel olup, kontrolü veya icraatı öyle değildir. Bu münasebetle, «Eski Mükellefiyetlerin» 2 ci paragrafına tekrar rücu etmekte fayda vardır: her Franmason, «inter alia, devlet otoritesine arzu ile itaata, her fırsatta cemiyetin istifadesini göz önünde bulunduran ve içtenlikle memleketinin refahına çalışmağa davet edilmektedir. Her halûkarda, tarih boyunca, Franmasonluğun bir memleketin yaşama gücüne zarar getirdiğine dair herhangi bir delil Komisyonumuza sunulmamıştır; hatta, tarih aksini de göstermektedir. «Kat'i olarak diyebiliriz ki, Güney Afrikada Franmasonluğun dünya devleti kurmak üzere teşebbüste bulunduğu, veya herhangi bir şekilde, Güney Afrika Milletinin direnme gücünü, yaşama iradesini, zayıflatacak bir faaliyette bulunduğu dair bir delil Komisyonumuza getirilmemiştir.»

— Bu şekilde, Franmasonluğun aleyhinde, Felemenk Reform Kilisesi Sinodlarının iddiaları, biri hariç, sayın Yüksek Hâkim Botha tarafından, çürütülmüştür.

MASONIC JOURNAL OF SOUTH AFRICA, Mayıs 1965 (9)

HAKİKAT GÜNÜ: (The day of Reckoning)

Gizli Cemiyetleri Tahkik Komisyonunun raporunu okuyan kimse, halk gözünde ve kendi arasında Franmasonluğun itibarını sarsmak isteyecek bu uzun mücadeleyi veren, yorulmaz Mason aleyhtarlarına acı-maktan kendini alamaz.

Bu kimseler, daha ulvi sahalara lâayık bir sebatla, seneler senesi Franmasonluğu tahkik edip (eğer yaptıkları sathi araştırmaya tahkikat denebilirse) hakkında asgari bilgiye bile sahip olmadıkları bir teşkilâtı raporlarla mahkûm etmektedirler. Bu kimseler, Franmasonluk aleyhinde en inanılmayacak hususları ihtiva eden kitap ve broşürler neşretmişler, Cumhuriyetin her dört eyaletinde, Felemenk Reforme Kilisesinin biribirini takib eden Sinodlarına yukarıda bahsettiğimiz raporlarını kabul ettirmişlerdir.

Franmason olan Kilise azaları Kiliseden iskat edilmeleri ve bağışlarının red edilmesi haricinde her türlü baskıya tâbi tutulmuşlar, her fırsatta haysiyetleri kırılmıştır.

Franmasonların Kilise idare heyetlerinde ve Pazar Mekteplerinde vazife almalarına mânl olunmuştur. Johannesburg'da, klasikleşmiş bir hâ-

disede, Kilise korosuna mensup bir Franmason, cemaat tahkir edilmesin diye, korodan istifa ettirilmiştir.

Mücadeleyi Franmasonların yuvalarına kadar götüren Mason aleyhtarları, dindar Franmason zevceleri vasıtasıyla kocalarının Cemiyetten istifa etmelerini temine çalışmışlar, durum imkân verdiği zamanlar, iktisaden baskı yapıp, aile geçindirmeye mecbur Franmasonları işlerinden istifaya zorlamışlardır.

KISA KANATLAR:

Maksatları bârizdi. Başka memleketlerde kendilerinden çok daha güçlü tazyik gruplarının bu işte muvaffak olamayacaklarının sebebi gayet basittir. Hakikate ne kadar benzetilirse benzetilsin, yalanların kanatları kısadır ve Franmasonluk hiçbir insan tarafından red edilemeyecek inanç ve fâziletin ebedî prensiplerine dayanmaktadır. Bu yalanları yayanlar için hakikat günü ergeç gelecektir.

Gizli Cemiyetleri Tahkikat Komisyonu'nun neşrettiği rapor Franmasonluk düşmanlarının gözlerini açacaktır. Uyanmaları sert olmuştur, zira, bunca emekle inşa ettikleri yalan binası, bir anda, üstlerine yıkılmıştır.

Belirttiğimiz vechile, Muhakkik, Franmasonluk hakkındaki ithamlara, tecrübeli hukukçunun sabit fikirlerden uzak analitik zihniyle tetkik etmiş, mezkûr ithamların, tetkikinde kendini yetersiz bulduğu gibi haricinde, hepsini değersiz bulmuştu.

FRANMASONLUK BİR DİN MİDİR?

Bu istisna, «Franmasonluğun antroposantrik bir din olduğuna ve Franmasonlukta bahsedilen Mukaddes Varlığın Kitab-ı Mukaddes'teki Allah olmadığına» dair ithamdır.

Muhakkik, Raporunun 93 üncü maddesinde şöyle demektedir:

«Franmasonluğun dinî vechesinin Komisyonun referans çerçevesi içine düşmediği kanatında olarak bu sahaya dokunmak istememkteyim. Komisyona tevcih edilen bir memurandumda, Güney Afrika'da Franmasonluğun dinî faaliyetinin, Güney Afrika milletinin dinini, dolayısıyla, ahlâk, örf, âdet ve yaşama tarzını soysuzlaştırdığını, ve bu sebeple, Komis-

yonun referans çerçevesine dahil edilmesinin zarurî olduğu savunulmuştur. Bu ithama delil olarak sunulan Franmasonluk ritüel ve sair yazılarını tetkik ettikten sonra, söz konusu iddiayı kabul etmeme imkân olmamıştır. Franmasonluğun dinî vechesi gibi önemli bir hususun tahkiki düşünülmüş olsaydı, bu mevzuda açık bir direktif beklerdim. Kaldı ki, Cumhuriyetimiz inanç ve din hürriyetlerini tanımaktadır; bu sebeple, ve hukukçu sıfatımla, Devletin bu sahaya müdahale etmek istemiyeceğini tahmine mecburum.»

TESELLİ:

Franmasonluk aleyhtarları, Muhakkikin Raporunda, din yönündeki ithamı bâriz bir şekilde red etmiş olmamasında teselli bulabilirler. Fakat, Raporun diğer kısımlarında, Sayın Hâkimin beyan ettiği bazı fiirler bu teselliyi de yok etmeğe kâfidir. Meselâ, madde 75 te, Sayın Hâkim Botha şöyle demektedir:

«Franmasonluk Tanrıya inanç ve Kardeşlik duygularına dayandığından, hiçbir ateyi kabul etmez»,

Tekrar, madde 77 de:

«Franmasonluk, her an, Mukaddes Yazılarda belirtilen ahlâk prensiplerinin yayılmasına çalışmaktadır»,

Madde 97 de,

«Mukaddes Kitap Locanın en mühim yerinde bulundurulur,

ve, madde 72 de:

«Hakiki Franmasonluk, sadece insanla, ve onun spiritüel ve ahlâk yönlerinden yüceltilmesiyle iştigal eder» demektedir.

ATEİZM:

Muhakkik, Tanrıdan (God) bahsederken, kelimeyi büyük «G» harfiyle yazmaktadır, ve bu şekilde tek Allahu kast ettiğini belli etmektedir. Franmasonluk aleyhtarları, Franmasonların Mukaddes Varlığının Allah olmadığına dair iddiaları da böylece zayıflamaktadır. Ateizm hakkındaki dolaylı ve dolaysız ithamlar, Sayın Hâkim Botha'nın Lo-

calara hiçbir atenin kabul edilmediğine dair kat'i ifadesiyle çürütülmektedir. Ve nihayet, Locanın en mühim yerinin Mukaddes Kitaba ayrıldığını unutmamak lâzımdır.

DİN MÜNAKAŞASI YAPILMAZ:

Madde 79 da, Sayın Hâkim Botha,

«Bir Franmasonun Loca dahilinde, veya Masonik sıfatıyla, nerede bulunursa bulunsun, siyaset ve din hakkında konuşmasına müsaade edilmediğini»

yazmaktadır. Franmasonluğun bir din olduğuna dair yapılan ithamı göz önünde bulundurarak yukarıdaki beyanı tetkik edelim.

Mevzubahis dinden, hakkında en fazla konuşulması icab eden yerde, Locada, bahsetmek yasaktır. Muhakkike göre, Mason sıfatıyla, Loca haricinde bile bir aza bu dinden bahsedemez. O halde bu dinden nerede bahsedilir? Bu tuhaf din 250 sene müddetle nasıl yaşatılmıştır? Prensip ve dogmaları telepati yoluyla mı telkin edilmektedir? Hristiyanlığı yıkmak üzere yayılmasına çalışılan yeni bir dinin bütün ayrıntılarını öğretmek üzere bu dinin esasları hiç mi görülmüz?

VE NİHAYET,

Franmasonluğun Hristiyanlık ve diğer dinlerin yerini tutmağa çalıştığına dair bütün bu saçmalıklar hakkında, Sayın Hâkim Botha'nın Raporunun 94 üncü maddesinde son bir sözü vardır:

«Franmasonluğun dinî esaslara dayandığı umumiyetle kabul edilebilir, fakat bu Cemiyet bir din değildir ve muayyen bir dinin de hizmetinde değildir. Franmasonluk, dinî esaslarına rağmen, bir din değildir.»

MASONIC JOURNAL OF SOUTH AFRICA, Haziran 1965 (9)

MÜTEAKİP ADIM:

Franmasonluğun faaliyetini tahkik etmek üzere bir Komisyonun kurulduğu öğrenildiği zaman, Güney Afrika Masonlarının kat'i surette emin oldukları tek bir şey vardı, o da, tahkikatın şekli ne olursa olsun, aleyhte birşeyin bulunamayacağı idi. Komisyonun Raporundan bu inancın ne kadar yerinde olduğu belli olmuştur. (Tekrar tekrar bu Rapora

rücu ettiğimiz için özür dilemiyeceğiz. Bu memlekette, Masonluk hakkında son 200 yılda vuku bulan en mühim hâdisenin bu Raporun neşri olduğu kanaatindeyiz. Cumhuriyetimizde, bu Rapor, Franmasonluğun Magna Carta'sı olarak telâkki edilebilir.)

Muhakkikin Raporunda söylediği hiçbir şey yeni değildir. İsabetle tahlil ettiği her nokta, asırlar boyunca Franmasonların bildikleri hususlardır.

Meselâ, Franmasonluğun dünya vatandaşlığını ve dünya dinini hedef edindiğine inanacak, bütün dünyada, tek bir Franmason yoktur. Her Franmason bunu böyle bilir ve aksini iddia eden şahsın psikiatrik tedaviye ihtiyacı olduğuna inanır.

Her Franmason bilir ki, Franmasonluk, azaları ile, Mason olmayanlara aynı muameleyi yapar, Masonları kayırmağa çalışmaz. Bu fikrin kendisi Masonlar için kahredicidir ve böyle adaletsiz bir sistem Franmasonluğa dahil edileceği gün, Masonların kitle olarak istifade edecekleri şüphesizdir.

Her Franmason bilir ki ettiği yemin ciddidir, bağlayıcıdır, fakat bu yeminde ahlâk kaidelerine aykırı düşen veya tiksindirici bir husus yoktur. Böyle bir durum olsaydı, Birinci Derece yeminini eden, binlerce, milyonlarca Franmasonun, kendi arzularıyla devam edip, ikinci, üçüncü ve bütün diğer derecelerin benzer yeminlerini edeceklerine inanmak kabil midir? Yeminde sözde «ahlâka mugayır» ve «tikindirici» hususları görüp, bir kere aldatıldım, tekrar aldatılamıyacağım» demezler miydi? Ve, her halûkârda, iddia edildiği şekilde, yeminde gayri ahlâkî ve tiksindirici unsurlar bulunsaydı, dünyaya dağılmış milyonlarca Franmasonun vicdanı bu yeminle bağlanmış olacak mıydı?

Ve nihayet, her Franmason, Cemiyetin bazı dinî vecheleri olmasına rağmen, bir din olmadığını bilir. Franmasonluğun Cennedin kapılarını açmadığını bilir. Franmasonluğa kabul edilmesini muayyen bir dine olan inanışına değil, makbul bir insan olarak tanınmış olmasına bağlıdır.

Bu hususları Franmasonlar her zaman bilmişler ve her fırsatta da ifâde etmişlerdir. Fakat, bu bâriz hakikatları söyleyen Masonun, Masonik mevkii ne olursa olsun, sözleri daima kıymetsiz addedilmiştir. Hatta, Mason aleyhtarları, beyanda bulunan Masonların yüzde doksanının ne söylediğini bilmediğini iddia ederler. Transvaal Felemenk Kilisesi Sinoduna sunulan bir raporda aşağıdaki ifâdeyi bulmaktayız:

«Çoğunluk Franmasonluğun ne olduğunu bilmez» (Cemiyetin haricinde olanlar tabiatıyla daha iyi bilecek durumdalar?)
«Yüzde dokuzu birşeyler bilir, fakat konuşmağa cesaret edemez. Yalnız yüzde biri Franmasonluğun esas maksatlarını bilir.»

Böylece, bütün konuşmalarımız boşa gitmektedir.

Bu defa durum değişmiştir, ithamları Cemiyet mensupları değil, Güney Afrika Yüksek Mahkemesi Temyiz kısmından bir Yargıç red etmektedir.

Acaba, şimdiye kadar mücadeleden hiç yılmayan Mason aleyhtarları, bilhassa Felemenk Reforme Kilisesi rahipleri. Muhakkikin Raporunu kabule hazırmıdır?

Şimdiye kadar Franmasonluk konusunda, aynı zamanda savcı, jüri ve hâkim olan Felemenk Reforme Kilisesi Sinodları Muhakkikin Raporunu kabul edip etmediklerini, açık bir şekilde, beyana mecburdurlar.....

KİLİSE VE MASON ALEYHTARLIĞI:

Kilisenin Mason aleyhtarlığı Papa XII ci Clement'in 4 Mayıs 1738 tarihli «In Eminenti» isimli fermanı ile başlar. Bu fermanın neşredilmesine başlıca sebep olarak aşağıdakileri sayabiliriz:

1. Katolik dininde günah çıkarmak esastır ve Masonların ketumiyet yeminleri bu esasa aykırı düşmekteydi. [12, 13]
2. Localarda Protestan ve Katoliklerin birbirlerine «kardeş» demeleri dinler arasında eşitliği getirerek Katolik dininin üstünlük iddiasını zedeleyici mahiyetteydi. [12], [13]
3. Apostolik tabir edilen Katolik mezhebinin mecburiyeti, mensuplarının her yerde ve her fırsatta mezheplerinin propagandasını yapıp başka inançlara sahip olan zavallıları Katolik yapmak suretiyle ruhlarının kurtuluşunu temin etmekte. Şiarı tolerans olan Localarda Katolikliğin bu şartının yerine gelmesi imkânsızdı. [12]
4. İngiltere Büyük Locası liderlerinin çoğu Protestandı ve Kilise, Protestanların Masonluğu Katolikliğe karşı kullanmalarından korkuyordu. [2]

5. Lord Herbert of Cherbourg (1538 - 1648) tarafından başlatılan «Deizm» hareketi Localardaki tolerans havası sayesinde kuvvet kazanmıştı. 2)

6. Franmasonluk ihtilâlcî Jakobit hareketi destekler mahiyette bir siyasî kuruluş olarak gözüküyordu. (2)

7. Katolik Kilisesi daima kendi kontrolü dışında kalan her türlü cemiyete karşı cephe almıştı, ve kendi arazisi üzerinde, biri Romada, diğeri de Floransada olmak üzere, liberal görüşlü, birer Loca kurulmuştu. (2)

Herhangibir Papalık fermanının Fransada yürürlüğe girmesinden önce, Fransız parlamentosunda onaylanması gerekmekteydi. «In Eminent» bilhassa Fransa parlamentosuna arz edilmediğinden, söz konusu afaroz Fransada tesirsiz kalmış, hatta, XVIII ve XIX cu asırlarda birçok Katolik Fransız papazı sütunları süslemişti. Afarozun tesirsiz kalması Fransız Localarını, kıta Avrupasında, bir liman haline sokmuş ve bu Localarda esen tolerans havası özgürlük, eşitlik, kardeşlik düsturları, ilerici fikirlerin gelişmesine hizmet etmişti. (12)

Ancak, diğer Katolik memleketlerde, Kilise nüfuzunu kullanabilmiş ve Masonluğa karşı şiddetle harekete geçmişti. «In Eminent» nin direkt neticesi olarak, İtalya, Portekiz ve İspanya'da vuku bulan üç tipik hâdise aşağıda verilmiştir:

TOMMASO CRUDELI hâdisesi (İtalya - 1739) : Tommaso Crudeli Floransada bir Locanın faal azası, muhtemelen de Üs. Muh. idi. 9 Mayıs 1739 tarihinde Enkizisyon tarafından Santa Croce Manastırına hapsedilmiş ve orada işkence edilmişti. Enkizisyon mahkemesi Crudeli'den Franmasonluğun sırlarını itiraf etmesini istiyordu. Bir suç işlemediğine inanan Crudeli, itiraf edilecek bir hususun bulunmadığında ısrar etmiş, Locasının diğer azalarının isimlerini açıklamamıştı. İngiltere Büyük Locası 1731 senesinde La Hey'de tekris edilen Loren Dukasının tavassutu ile, Nisan 1741 de Crudeli'nin serbest bırakılmasını sağlayabilmişti. (2)

JOHN COUSTOS hâdisesi (Portekiz - 1743) : İngiliz vatandaşı John Coustos 1743 senesinde Lizbon'a yerleşmiş, orada Locanın Üs. Muh. i olmuştu. Katolik Portekizde Masonlar evlerde gizlice toplanırlardı. Bir ihbar üzerine Enkizisyon Mahkemesi tarafından tutuklanan John Coustos, kendisine tatbik edilen işkencenin tesiri altında, bütün bil-

diklerini anlatmıştı. İngiltere Büyük Elçisinin tavassutu ile Ekim 1744 te serbest bırakılan Coustos, Londraya dönüp 1746 da Enkizisyon mahkemesinin safahatı üzerine hâtıratını yayınlamıştı. Lizbon Enkizisyon Mahkemesinin, bugün yeni bulunan, Coustos'la ilgili zabıtları ile Coustosun hâtıratı birbirlerini teyid eden iki doküman olarak karşıımızdadır ve zamanın Masonik örf ve âdetleri, bu sayede, aydınlığa kavuşmaktadır. (2), (10), (11).

JOSE TORRUBIA hâdisesi (İspanya - 1751) : 2 Temmuz 1751 tarihinde, İspanya Kırallı VI cı Ferdinand, Masonluk aleyhinde bir fermanı imzaladıktan sonra, İspanyol Enkizisyon Mahkemesi azalarından Fransisken keşiş, Jose Torrubia Peder, özel bir müsaade istihsal ettikten sonra, takma bir isimle bir Locada tekris edilmiş ve Mason yeminini etmişti. Tekrisinden sonra Jose Torrubia birçok Locayı ziyaret etmiş, ve böylece, sonradan Enkizisyon Mahkemesi tarafından tutuklanan yüzlerce biraderin isimlerini tesbit edebilmişti. (2)

Clement XII den sonra gelen Papaların bu ilk afarozu tazelemeleri, her defasında değişik tarihî, dinî, felsefî, siyasî veya toplumsal sebeplere dayanıyordu. Söz konusu sebepleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

1. 1309 senesinde Papa Clement V tarafından afaroz edilen ve Fransa Kırallı Philippe le Bel tarafından işkence edilen Templier Şövalyeleri ile reisleri Jacques de Molay'ın idamı bazı üst derecelerin ritüellerine mevzu teşkil etmişti. Hernekadar bu sembolik ritüellerde Philippe le Bel dünyevî ve Clement V ruhanî despotizmi remzederlerse de, ritüeldeki papalık aleyhinde bulunan kısım Kilise tarafından hoş karşılanmamıştı. (12)
2. Fransız İhtilâlinin kahramanlarının çoğu Masondu. (12)
3. Napolyon Bonapart, afarozlar bahanesiyle, Fransız Masonluğunu siyasete âlet ederek Papanın kudretine karşı kullanmaya çalıştı.
4. Restorasyon devrinde Charles X ve Louis Philippe gibi hükümdarlar Masondu; ancak, Louis Philippe devrinde, Karbonari, Misraim Riti gibi paramasonik teşkilâtlar kurulmuş ve bunlarda antiklerikalizm, sosyalizm, cumhuriyetçilik, bonapartçılık gibi cereyanlar gelişmiş ve bu hareketler muhafazakâr ve kiralcı Kilise ile çatışma yoluna girmişti. (12)
5. 1848 Fransız İhtilâlinde Masonların büyük rolü olmuştu. (12)

6. Franmason Garibaldi Vatikana ait toprakları işgal etmiş, Vatikanın siyasî nüfuzunu kırmıştı. (12)

7. 19 cu asrın ikinci yarısında Masonlar dinle devletin ayrılmasını, mekteplerde lâik tedrisatı, bütün insanlar için hukukî eşitliği, boşanma hakkını talep etmeğe ve aydınlar arasında bu fikirleri yaymağa başlamışlardı. (13)

8. Birinci Enternasyonalı hazırlayan Proudhon Masondu, Marx'ın da Mason olduğu iddia edilir. Enternasyonalin Fransız kolunu teşkil eden Benoît Malon, Varlin, Frankel ve Jules Vallès Masondu. (17)

9. 18 Mart - 28 Mayıs 1871 kanlı Paris Komünü istibdada karşı bir ayaklanmaydı ve kahramanlarının çoğu Masondu. Barikatların üzerinde Masonlar bayrakları ve alametleri ile çarpışmışlardı. (18)

Yukarıdaki izahatın ışığında, Kilisenin Mason aleyhtarı fermanları kronolojik sıra ile tetkik edildikleri zaman, günün siyasî ve sosyal eğilimine göre Vatikanın saldırılarındaki evolüsyon takib edilebilmektedir. **CLEMENT XII (1652 - 1740, papalığı: 1730 - 1740) - «INEMIMENTI» (12), (15)**

«Liberi Muratori» veya Franmason tabir edilen cemiyetin mahkûm edilmesi ve azalarının afarozu ve bu afarozun ancak, bizzat Papa tarafından, veya ölüm anında kaldırılabilceğine dair bu ferman 4 Mayıs 1738 tarihinde yayınlanmıştı. Söz konusu fermana, ilk mutad cümlelerle süslü girişten sonra, Masonluğun tarifi yapılır :

«Liberi Muratori ve Franmason tabir edilen cemiyete her din ve mezhepten adam kabul edilir; bunlar gösterişten ibaret olan haricî bir namus kisvesi altında, kendilerini birbirlerine bağlayan ve en ağır müeyyidelere çarpılmak bahasına, toplantılarında geçenler hakkında mutlak ketumiyeti muhafaza edeceklerine dair bir yemini, Mukaddes Yazılar üzerine ederler.»

«Suç daima kendi kendini ele verir..... bu toplantılar, bu cemiyet, iman sahibi kimselere o kadar ters düşmektedir ki, haysiyet sahibi insanlar bu cemiyete girenlerin ahlâksızlığından şüphe etmezler. Utanılacak hareketleri olmasaydı, herhalde, işiğe çıkmamak için bu kadar dikkat sarf etmezlerdi. Zaten, bu sebeple, birçok prens memleketinde bu cemiyeti yasaklamıştır..... Devletin huzuruna ve ruhla-

rın kurtuluşuna engel olan bu cemiyetin medenî ve dinî kanulara uyamıyacağına kanaat getirmiş olup..... masum ruhları ve basit insanları baştan çıkarmalarına mâni olmak vazifemizdir.

«Nihayet, bu günahkârlık dalgasını durdurmak ve BİZCE MALUM, iyi haber almış ve doğru başka sebeplere dayanarak, Kardeşlerimiz, Aziz Roma Kilisesi Muhterem Kardinalleriyle de istişare ettikten sonra, ve kendi şaşmaz bilgilerimizden de kuvvet alarak, işbu fermanla, isimleri ne olursa olsun, Franmason Cemiyetlerini ebediyen mahkûm ve yasak ediyoruz».

Bundan sonra gelen uzun bir paragrafta Masonların ve onlarla temasta bulunanların afaroz edilecekleri ve bu afarozun ancak Papa tarafından veya ölüm halide kaldırılabilceği ifade edilmektedir. Ayrıca, bütün Kilise mensupları, muhtelif papaz ve enkizötörlerin, mevkileri ne olursa olsun, yukarıdaki maddede tarif edilen kişileri takib etmeleri ve heretiklere tatbik edilen cezaların aynen bunlara da tatbik edilmesi emredilmektedir. Bu fermana karşı gelenlerin Allah, St. Pierre ve St. Paul'un gazabına uğrıyacakları ilâve edildikten sonra, ferman mutad şekliyle son bulmaktadır.

AVIGNON (*) ARŞÖVEKİNİN FERMANI: (12)

«Kilisenin afaroz kararına rağmen, bazı kimselerin kendilerini şeytana kaptırıp mutsuz bir yeniliğin aldatıcı zevkine uyarak, Franmason Cemiyetine iltihak ettiklerini görüyoruz»

diye bir girişten sonra, Arşövek, «In Eminenti» fermanının müeyyidelerini tekrarlayıp afaroz sebeplerini bir bir açıklar. Bu sebepler aynen şöyledir:

1. Bu cemiyetin toplantılarında her din ve mezhepten insanlar bulunur. Bu sebeple, tek doğru din olan Katolik dini safiyetini kaybetmek tehlikesi ile karşılaşmaktadır.

(*) AVIGNON şehri 1309 ve 1377 arası papalığın merkezi olmuştu. Clement VI, 1348 senesinde, Avignon şehrini Provence devletinden satın almıştı. Avignon 1791 de Fransaya iltihak etmiştir. (Larousse)

2. Bu toplantılarda yapılan her şeyin gizli kalmasını öngören bir ketumiyet yemini mevcuttur.
3. Herhangibir toplantıda yapılan ve konuşulanların din ve ya devlete karşı yöneltilmiş olup olmadığını tahkik etmeye memur makamların suallerine, sözde yemin dolayısıyla, cevap vermeyi red etmektedirler.
4. Amme makamlarının kontrolundan uzak cemiyetlerin mevcudiyeti medenî ve dinî kurallara aykırıdır.
5. Bu cemiyet ve toplantılar birçok devlet tarafından yasaklanmıştır.
6. Akli başında, itibarlı, namusları ile tanınmış kimseler bu cemiyet ve toplantıları mahkûm etmekte ve onlara devam edenleri anormallik ve intizamsızlıkla suçlamaktadırlar.

Enkizitörlerin vazifeleri ve fermanın her kilisede ilân şekli izah edildikten sonra, aşağıdaki enteresan paragrafı okuyoruz:

«Franmason denen cemiyetin nizamnamelerini ve bu cemiyete iştirak edenlerin imzalarını ihtiva eden, elle yazılmış bir kitabın mevcudiyetini öğrenmiş bulunuyoruz. Bu kitaba sahip olanların bunu kendimize veya Baş Enkizitöre vermelerini, ayrıca bu kitabın kimin elinde bulunduğunu bilenlerin de keyfiyeti Baş Enkizitöre veya herhangi bir piskoposa ihbar etmelerini ehemmiyetle emreder, söz konusu emri yerine getirmeyenlerin afaroz edileceklerini ilân ederiz...

BENOIT XIV (1675 - 1758, papalığı : 1740 - 1758) «PROVIDAS» (15)

Benoit XIV, 15 Nisan 1751 tarihli «Providas» isimli fermanı ile Clement XIII nin «In Eminenti» fermanını teyid etme ihtiyacını hissetmişti:

«Selefimiz tarafından konan afaroz cezası, tarafımızdan şimdiye kadar ayrıca teyid edilmediğinden, artık geçerli olmadığını düşünen cahiller mevcuttur....»

Bu fermanında, Benoit XIV, Clément XII nin fermanını olduğu gibi tekrarladıktan sonra Franmasonluğun afaroz edilme sebeplerini 6 maddede özetlemiştir:

«Yukarıda tekrarlanan afaroz etme sebeplerinin başında, bu nevi cemiyetlerde her çeşit din ve mezhebe ait kişilerin birlikte toplanmalarıdır. Bu durumun Katolik dininin safiyesini nasıl zedeliyebileceği aşikârdır. Diğer bir sebep, bu cemiyet azalarının ketumiyet yeminî ile bağlı olmalarıdır..... Namuslu hâdiseler daima aydınlığı ararlar, cûrum gölgede saklanmağa çalışır. Üçüncü sebep yeminin kendinden gelmektedir. Kanun kuvveti, devlet, din ve amme menfaati ile ilgili herhangi bir hususu öğrenmek üzere bu cemiyet mensuplarını sorguya çekme lüzumunu hissettiği zaman, bunlar ettikleri yeminin doğru cevap verme mecburiyetini ortadan kaldırdığına inanmaktadırlar. Dördüncü sebep bütün bu cemiyetlerin siyasi ve dinî kanunlara aykırı bir kuruluşu sahib olmalarıdır, zira, her cemiyetin kuruluş müsaadesini devlet başkanından (prens) alması şarttır. Beşinci sebep birçok memlekette prenslerin bu cemiyetleri yasaklamış olmalarıdır. Nihayet, sonuncu sebep bu cemiyetlerin iyi bilinen kişiler nezdinde kötü bir şöhrete sahib olmalarıdır.....»

Benoît XIV, fermanının sonunda prenslerin bütün tab'alarını ferman hükümlerine riayet etmeğe davet ederek, Masonluk hakkında bildiklerini ihbar etmeyenlerin afaroz edileceklerini ve bu kişiler için «.... kendi çocuklarımız olsalar bile, imparatorluğumuzda şerefsiz kim-selerdir, saraylarımızda yerleri kalmamıştır, bizlerle temas etmeyeceklerdir, ve, sert bir şekilde ve merhametsizce cezalandırılacaklardır» demektedir.

PIE VII (1742 - 1823, papalığı 1800 - 1823) «ECCLESIAM» (15)

Fransız ihtilâli ve Napolyon harpleri ile karışan Avrupada, kardeşlik prensiplerine dayanan ve siyasi bir faaliyet göstererek «Carbonari» cemiyeti kurulmuştu. Hernekadar, ileride, bu cemiyet kıt'a Avrupası Masonluğunun siyasi bir yön almasına amil olmuşsa da, Masonlukla ilgisi yoktu. PIE VII, «Carbonari» cemiyeti ile Masonluk arasında, hatalı olarak, bir yakınlaşma görerek, 13 Eylül 1821 de «Ecclesiam» isimli fermanını neşretmişti. Fermanın başlığı «Demnatio societatis secretae nuncupatae Carbonarium» idi. [14]

Söz konusu fermanın ilginç kısımları aşağıda verilmiştir:

«Karışık günlerimizde, Tanrı ve Hazret-i İsa'ya karşı, bir tek insan gibi birleşip mücadele eden günahkârların mev-

cudiyetini herkes bilmektedir; Kiliseyi sarsmaya muvafak olamayan bu kişiler, yanlış bir felsefe ve boş sofizmlerle inanç sahiplerini kandırarak Kiliseden koparmağa çalışmaktadırlar. Bu emellerine daha kolayca erişebilmek üzere, gizli cemiyetler, gizli mezhepler kurmuşlar, bu suretle ihtilâl ve cürum örgütlerine daha kalabalık bir topluluğu celbetmeğe gayret etmişlerdir. Uzun zamandan beri bu cemiyetlerin farkında olan Makamımız, bunların din ve cemiyet aleyhinde, gölgedeki faaliyetlerini açığa çıkarmış ve onlara karşı sert ve özgür sesini yükseltmişti..... Maksatları din hususunda umursamazlığı yaygın hale getirmek, kendi fantezi ve fikirlerine uygun bir din kurmak, Hazret-i İsa'nın kendini kurban etmesi ve ölümünden sonar tekrar dirilmesine ait efsaneyi kriminal merasimleriyle kirletmek, Kilisenin kutsiyetini avamın istihfafına terketmektir.... Bu cemiyet Kıralların ve kumanda mevkiinde olanların gücüne karşı direnmenin doğru olduğunu iddia etmekte ve kırıllara zalim demek cüretini göstermektedir.....»

Mutad afarozlar fermanı tamamlanmaktadır.

LEON XII (1760 - 1829, papalığı : 1823 - 1829) «QUO GRAVIORA» (15)

Leon XII, 13 Mart 1825 tarihinde neşrettiği «Quo Graviora» isimli fermanında, İn Eminenti, Providas ve Ecclesiam fermanlarını tekrarladıktan sonra, söz konusu fermanlara halkın itibarının az olmasından, gizli cemiyetlerin arada çoğalıp üniversitelere nüfuz ederek genç dimağlara tesir ettiklerinden yakınmaktadır. Ayrıca, Masonların Katolik dine saldırılarda bulunup Hazret-i İsa'nın mevcudiyetinin bir skandal olduğunu, Allahın mevcut olmadığını ve ruhun vücutla beraber öldüğünü iddia ettiklerini ilâve etmektedir.

«Durum bu merkezde iken, vaizfemiz bu gizli cemiyetleri yeniden mahkûm etmektir... Bugün mevcut olan gizli cemiyetlerle ileride kurulabilecek olanların tamamını ilelebet yasaklamaktayız..... Bu cemiyetlerle ilgili olanlar... ve cemiyetler hakkında malûmat sahibi olup ta ihbar etmeyenler afaroz edilecekler ve ölüm döşeği hariç, hiçbir kuvvet bu afarozu kaldıramıyacaktır.... Herşeyden önce ve mutlak olarak bu cemiyetlere girenlerin etmiş oldukları ketumiyet

yeminini geçersiz ilân etmekteyiz.... «Allah yoktur» diyenler aralarına kabul ettiklerine yemin ettirme cüretini göstermektedirler.....»

«... Havlamasını bilmeyen dilsiz köpekler gibi davranıp sürülerimizin ellerimizden alınmasına, kuzularımızın bu aç kurtlar tarafından yutulmasına müsaade etmeyelim. Bunlara karşı mücadelemizde bizi hiçbir şey durdurmasın».

Leon XII, fermanının sonunda muhbirlere ve cephe değiştirebilecek gizli cemiyet mensuplarına bir senelik bir pişmanlık müddeti tanımaktadır; bu müddet zarfında günah çıkaracak ve ihbarlarda bulunacak olanlar af edileceklerdir.

PIE VIII (1761 - 1830, Papalığı : 1829 - 1830) «TRADITI» (15)

Pie VIII, 21 Mayıs 1829 tarihli «Traditi» isimli fermanında gizli cemiyetlerin sofizm ve hatalarından ve gençliğin yetiştirilmesine sahip çıkma arzularından şikâyet etmektedir.

«... Talebelerinin kalp ve dimağlarına şekil vermek üzere, öğretmenlerin mutlak güç sahibi oldukları bilinmektedir; bu sebeple, gizli cemiyet mensupları gençliğe sapık öğretmenler vermeğe çalışıp kendilerini Allahın yolundan uzak Baal yollarına sürüklemeye çalışmaktadırlar... Böylece, din korkusunu, ahlâk kaidesini, mukaddes doktrini attıktan sonra, devlet ve din kuvvetlerini hiçe sayarak, her türlü kargaşadan, hatadan, saldırıdan çekinmeyen gençlerimizi sızlanarak seyretmekteyiz...»

GREGOIRE XVI (1765 - 1846, Papalığı : 1831 - 1846) «MIRARI» (15)

15 Ağustos 1832 tarihli «Mirari» isimli fermanında Grégoire XVI, Kilisenin temellerinin sarsıldığını yazmaktadır:

«... Kilisenin tanrısal otoritesi saldırıya uğramakta, hakları ellerinden alınmaktadır; Kilise dünyevî mevzularla uğraşmağa zorlanmaktadır; büyük bir haksızlığa uğrayarak, milletlerin nefretine terk edilmektedir. Piskoposlara olan itaat borcu ve piskoposların hakları artık nazarı itibara alınmamaktadır; Katolik doğmalarına dolaylı ve gizli yol-

lardan değil, açıktan açığa kriminal saldırılarda bulunan yeni ve korkunç fikirler akademi ve liseleri çalkalamaktadır; öğretmenlerin düsturları ve teşkil ettikleri örnek talebeleri ayarttığı zaman, dinin uğradığı felâket çok daha büyük olmakta ve ahlâk daha derin bir şekilde bozulmaktadır. Böylece, dinin teşkil ettiği fren zedelendiği zaman, sadece sayesinde tutunabilen hükümdarlıklar ve temin edilebilen otorite tedricen yıkılmakta, amme düzeni bozulmakta, prensler düşmekte, her çeşidiyle kanun kuvveti yok olmaktadır.»

«Bu felâketlerin başlıca sebebi bu cemiyetlerin tertip ettikleri suikastlerdir; her çeşit herezi, en kriminal mezhepler, dinî oürümler, ayıp ve küfr bir lâğımın içinde bütün pisliklerin karışıp akması gibi, bu cemiyetlerde akmaktadır.»

«... Karşılaştığımız büyük tehlikenin içinde bizi üzen diğer bir husus, bu gizli cemiyetlerde her çeşit doğru ve yanlış din mensuplarının birleşmeleri ve sözde dine hürmetten, fakat gerçekte, yenilik susamışlığı ile ve her yerde devrimi yerleştirmek amacıyla, her türlü özgürlüğü teşvik etmeleri, Kilise ve devletin mallarına karşı zihinleri uyandırmaları, en saygı değer otoriteyi bile yıkmaya çalışmalarıdır...»

PIE IX (1792 - 1878, Papalığı : 1846 - 1878) «QUI PLURIBUS» ve «MULTIPLICES INTER» (15)

16 Temmuz 1846 tarihinde bir genel af ilân eden Pie IX, aynı senenin 9 Kasımında «Qui Pluribus», 19 sene sonra da, 25 Eylül 1865 tarihinde, «Multiplices Inter» isimli fermanlarını neşretmişti.

Sahtekârlığı ile ün salmış Leo Taxil (*) «Le Vatican et les Franc Ma-

(*) **LEO TAXIL** : Leo Taxil halkın inanma ihtiyacını istismar ederek para kazanma yolunu bulmuştu. Mason olduktan sonra, «Mystères de la Franc Maçonnerie Dévoilés (Framasonluğun Sırlarının Açıklanması), «Satan Franc Maçon», gibi eserleriyle Mason aleyhtarlığını kışkırtmış ve Kilisenin gözüne girmişti. (14)

Taxil'in geniş muhayyilesi ve fevkalâde cazip üslûbû, her yazdığını cahil halka inandırıyordu. «33 dereceli «Palladist» Albert Pike'a her cûma günü saat 3 te şeytanın kendisi gözüküyordu... Şeytan, piyano çalan, silindir şapkeli ve fraklı bir timsah şeklinde genç kızları korkutuyordu... v.s.» (14)

çons» isimli kitabında, bir eliyle verdiğini diğeri ile geri almakta; bir taraftan PIE IX'un kutsiyetinden bahsetmekte, diğeri taraftan da aynı Papanın Mason olduğunu yazmakta ve Pierre Larousse'un PIE IX'un hayatı ile ilgili makalesinden bir paragrafı nakletmektedir:

«Pie IX (Jean Marie, MASTAI - FERRETI Kontu), papa, Sini-gaglia'da 13 Mayıs 1792 tarihinde doğmuştur. Volterra Kolejinde okuyan Jean Mastai, tahsilini 18 yaşında tamamladıktan sonra seçecçi meslek hakkında bir tereddüt devresi geçirmiş, bu arada, söylentiye göre, Masonluğa kabul edilmiştir.»

Yukarıda ki bilginin ışığında PIE IX'un Franmasonluk aleyhindeki iki fermanı ehemmiyet kazanmaktadır.

Önce «Qui Pluribus» tan bazı seçmeler :

«... Bütün bu korkunç hâtalara, cürmü teşvik için kullanılan usullerin çokluğunu hâtıra getirdiğimiz zaman, ruhumuz dehşete kapılmakta, kalbimiz acıdan çökmektedir; ışığın düşmanı bu dimağlar bütün ruhların içinde kutsal aşkı söndürmekte fevkalâde bir kabiliyet göstermektedirler...»

«Muhterem Kardeşlerim, Hristiyan isminin bu amansız düşmanları... sadece Allaha küfür kusmak için ağızlarını açmaktadırlar; açıkça ve her türlü reklâm yolunu kullanarak, dinimizin kutsal tedrisatının insan uydurması olduğu-

Lüsiferyen (şeytanî) Masonluk uydurmalarında, «Paladisme» mezhebi yüksek rahibesi, 33 dereceli Diana Vaughan, sonradan pişmanlık duyarak tövbe etmiş ve Katolikliğe dönmüştü. Taxil, Diana Vaughan'ın şahsiyetini yoktan uydurmuş, mevcudiyetine halkı inandırmıştı. Hatta, 19 Nisan 1897 tarihinde, Leo Taxil büyük bir meraklı kalabalığını toplayarak, Diana Vaughan'ı kendilerine takdimetmeyi vaad etmişti. Krarlaştırılan gün ve saatte, Leo Taxil yalnız gelmiş, konferansçı kürsüsünden, Diana Vaughan'la beraber bütün diğeri yazıp söylediklerinin uydurmalarından ibaret olduğunu açıklayarak, halk'a alay etmek suretiyle çok para kazandığını ilân etmiş ve millete, aptal inancı için teşekkür ettikten sonra, umumi kargaşalıktan istifade ederek ortadan kaybolmuştu. (16)

Bu hâdiseyi takiben, 20 haziran 1897 tarihinde, Leo Taxil Papa Leon XIII'e ithaf ettiği «La Bible Amusante» (Eğlenceli Mukaddes Kitap) isimli kitabıyla kutsal ne varsa alay etmiş, neticesinde afaroz edilmişti. (16)

Asıl adı Joachim Pecchi olan Leon XIII'e ithaf mektubunda, «Mukaddes Güvercin-den ilham alan ey zavallı Leonların XIII üncüsü, sevgili Joachim...» diye hitab edip, taksitle takdis edilmesini rica etmekte, Papalık makamının mutlak yanılmazlığının nerede kaldığını sormaktadır. (16)

nu, Katolik Kilisesi doktrinlerinin cemiyetin menfaatine aykırı düştüğünü iddia etmektedirler. Daha uzağı gidip, Hazret-i İsa ile Allahın mevcudiyetini bile inkâr etmektedirler... Cahil halkı daha kolay büyülemek maksadıyla, gerçek mutluluk bilgisine sadece kendilerinin sahip olduklarını söylemektedirler; Tabiatı yaratan, yüksek ve çok müşfik Allahın, fevkalâde bir şefkat göstererek, insanın kurtuluşunu temin için göstermeğı tenezzül ettiğı her şeyin araştırması felsefenin maksadı değılmiş gibi, kendilerine filozof ismini yakıştırmağı tereddüt etmemektedirler... Böylece, yanlış ve aldatıcı bir mantık kullanarak, ve insan mantığının yüceliğini iddia ederek, mantığın Hazret-i İsa'ya olan inancın üstünde olduğunu, hatta, bu inancın matığa aykırı olduğunu söylemektedirler. Hayır, bundan daha mânasız, dine, mantığın kendisine daha karşı bir fikir düşünülemez...

«Muhterem Kardeşlerim, ilk vazifenizin piskopos gücünüzü kullanarak Katolik inancını korumak, sizlere emanet edilen sürünün bu inancında sarsılmasını temin etmek olduğunu bilmektesiniz, zira, inancı sarsılan ebediyet için yok olacaktır... Yolunu şaşırmış bir kuzu bulduğunuz zaman, onu şefkatle kucaklayarak yuvasına geri getiriniz...»

«Multipices Inter» dan bazı seçmeler :

«... Bizden önce gelenlerin sözlerini hükümdarlar dikkate almadı. Böyle ciddi bir mevzuda, bu kadar yumuşakça davranmamış olsalardı, Avrupayı ateşle kaplıyan, bunca ihtilâl ve harp önlenecek bugünkü belâlar Kilisenin başına gelmeyecekti...

«Afaroz tehdidi ile ilân edilen fermanlarımızın lâik hükümetler tarafından red edildiğı memleketlerde (Fransa) geçerli olmadıklarını zannedenler yanılmaktadırlar... Aziz Pierre'in halefleri Roma Piskoposlarının (papalar) Kilise üzerindeki otoriteleri medenî (lâik) hükümet kuvvetine dayanabilir ve onun tarafından kısıtlanabilir mi?»

«Bu cemiyetlerin azaları Hazret-i İsa'nın geleceklerini haber verdiğı koyun postu altında gizlenmiş kurtlar gibidirler, maksatları sürüyü yemektir. Hazret-i İsa'nın halefi tarafından onlara Ave (selâm) demek bile yasaklanmıştı...»

LEON XIII (1810 - 1903, Papalığı : 1878 - 1903) «HUMANUM GENUS»
(15)

Leon XIII Mason aleyhtarlığı ile tanınmış bir papaydı. 20 Nisan 1884 tarihinde neşredilmiş olan «Humanum Genus» isimli fermanı asrımızda hüküm süren yeni siyasî fikirlere karşı cephe aldığından ilgi çekicidir :

«... Şeytanın kıskançlığı yüzünden beşeriyetin Allahtan ayrı düştüğü günden beri dünyamız iki cepheye bölünmüştür; bunlardan ilki hak ve fâzilet için, diğeri de fâzilet ve hakikata aykırı herşey için mücadele etmektedirler. Bunların ikincisi Satan'ın hükümdarlığıdır... tanrısal kanunlara riayet etmeyip, Allahsız yaşamağa, hatta, Allahla mücadeleye tevessül edenler bu hükümdarlığın tab'asını teşkil ederler... Zamanımızda, Franmason isimli, çok yaygın ve kuvvetli bir teşkilâta sahip bir cemiyetin teşviki ve yardımıyla, karanlık kuvvetlere tapanlar, fevkalâde bir gayret içinde, birleşmiş durumdalar. Bunlar artık niyetlerini gizleme ihtiyacını bile duymadan Allahın Yüksek Varlığı ile mücadele etmektedirler...»

«... Biz teslim edilen ruhların ebediyet için kaybolmalarını önlemek, müdafaa etmeği taahhüt ettiğimiz Hazret-i İsa'nın mukaddes devletini, yalnız muhafaza değil, büyümesini, yeni fetihler yapmasını temin etmek üzere, vazifemiz, tehlikeyi görüp düşmanlarımızı ihbar etmek, projelerine karşı mümkün her türlü mukavemeti göstermektir...»

«Hareketlerinin, prensiplerinin, yasalarının, merasimlerinin ifşa edilmeleriyle, Mason mezhebinin ana gayesi ışığa çıkarılmıştır ve kendi azalarının şahadeti bu bilgiye ilâve edilmiştir. Bu hâdiselerin karşısında Apostolik Taht'ın Franmason cemiyetini, Hristiyanlığa karşı olduğu gibi devlete de karşı bir mezhep olarak âlenen ilân etmesi ve bu mezhebe karşı en ağır müeyyideleri tatbik etmesi kadar tabii birşey yoktur.»

«... Her müsait durumdan istifade ederek, masonların teşsirinin en büyük gözüktüğü doktrinal tezleri teker teker ele aldık. Bu şekilde, «Quod Apostolici Munesis» isimli

fermanımızla sosyalist ve komünistlerin korkunç sistemleri ile mücadeleye çalıştık. «Arcanum» isimli fermanımızla izdivacın temelini teşkil ettiği evcil cemiyeti müdafaa ettik. «Diuturnum» isimli fermanımızla, Hristiyan usu (sagesse) prensiplerine göre siyasî iktidarın menşeyini ve bu iktidarın doğal düzenle olduğu gibi milletlerin ve prensiplerin kurtuluşu ile de olan fevkalâde ahengini göstermeğe çalıştık...»

«... Masonlar kendilerini felsefe ve edebiyat dostu gibi göstererek ilmin gelişmesini temin için toplandıklarını iddia ederler. Sadece medeniyetin inkişafı için gayretlerinden ve zavallı halk için olan sevgilerinden söz ederler. Sözde maksatları, halkın durumunu yükseltmek ve medenî cemiyetin menfaatlarını daha çok sayıda kişiye götürmektir...»

Bundan sonra, Leon XIII Masonluğun ketumiyete ve disipline dayanan sisteminin gayrı ahlâkî olduğunu, gölgede geçen toplatılarının kriminal maksatlar gizlediklerini söyleyip şöyle devam etmektedir:

«Söz konusu cemiyetin doğal adalet ve ahlâk kaidelerine aykırı olduklarını ispatlamak için mantıkla hakikatı dinlemek kâfidir...»

«Franmasonların arzuları - ve bütün gayretleri aynı maksada yönelmektedir - Hristiyanlığın icabı olan her türlü sosyal ve dinî disiplini tamamen yıkmak ve yerine prensiplerini natüralizmde alan ve kendi fikirlerine göre şekillendirilmiş yeni kaideleri oturtmaktır... Natüralistlerin ilk prensibi insan mantığının her şeyin üzerinde oluşudur... Allahın herhangi bir vayhin menşei olduğunu reddederler. Onlar için, mantığın kabul edebileceklerinin dışında dinî dogma, hakikat veya lâfına itimad edilebilecek vaiz yoktur. Katolik Kilisesinin on birinci vazifesi Allahın vahyi olan emanetleri bütün safiyetleri ile muhafaza etmek, insanları kurtarmak üzere bu emanetlerin tedrisatını yaymak olduğundan, Masonların en büyük saldırıları Mukaddes Kiliseye karşı olmaktadır.»

«... Medenî cemiyetin içinde Kilisenin haşmet ve otoritesini hiçe indirmek suretiyle dinle devleti ayırmağa... Kili-

senin teşkilât ve düsturlarının tamamen dışında bir devlet kurmağa çalışmaktadırlar.»

«... Kilisenin doğal ile tanrısal haklarının hepsi bu saldırılara hedef olmaktadır.... Kilisenin her hakkını kısıtlayan kanunlar parlamentolardan geçirilmektedir... Uydurma sebeplere dayanarak Papayı, özgürlüğü ve haklarının müdafası için şart olan devlet kuvvetinden (souveraineté temporelle) mahrum etmekten başka... şimdi de menşei Tanrıda bulan bu teşkilâtı (papalığı) yok etmenin peşin-deler.»

«... En farklı dinlere bağlı kişilere mabedlerini açmakla dinî inancın ehemmiyetsiz mefhumlar mertebesine indirilmesine ve her çeşit dini eş bir kaide üzerinde göstermeğe çalışmaktadırlar. Zaten, kendi başına bu prensip Katolik dinini yıkmaya yeterlidir. Katolik dini tek doğru din olduğundan, küfürlerin ve adaletsizliklerin en büyüklerine hedef olmadan diğer dinlerin kendisine eşit kabul edilmelelerine asla müsamaha edemez... Bütünüyle alındığı zaman, Franmasonluk Tanrıya inancı şart koşuyormuş gibi gözükmemesine rağmen, bu inanç herbir azası için sağlam ve sarsılmaz bir hakikat gibi kabul edilmemektedir. Tanrı meselesinin kendi bünyelerinde anlaşmazlıklarla yol açtığını gizlememektedirler. Allahın mevcudiyetini kabul edenlerle red edenler ve panteistler gibi yanlış yolda olanlar... farksız bir şekilde cemiyetlerine kabul edilirler.»

«Bu temel sarsıldığı takdirde, doğal düzenin prensipleri sarsılacak, Yaradanın hür bir hareketiyle dünyanın yaratılmış olduğu, Allahın mukadderatımızı tayin ettiği, ruhun ölmezliği ve şimdiki hayatımızdan sonra, gelecekte, sonsuz bir yaşamın bizi beklediği gibi mefhumlar hakkında beşerî mantık şüpheye düşebilecektir... Ahlâk bozulacak... beşerin kurtuluşu tehlikeye düşecektir...»

«... Masonların ahlâk anlayışına gelince, «toplum ahlâkı - özgür ahlâk - serbest ahlâk» diye tâbir ettikleri ve dinî fıkırlara hiç yer vermeyen bir ahlâk sisteminin gençliğe aşılmasını istemektedirler... Halbuki, Hristiyan ahlâkının yerini bir başkası alınca, örf ve âdetlerin nasıl bozul-

duğu malûmunuzdur... Karanlık kuvvetlerle olan mücadeleimizde dünyevî arzularımızdan sıyrılıp en güç iş şartlarına ve ızdıraba katlanabilmemiz lâzımdır. Masonlar ise, her türlü vahiy ve Tanrısal müdahaleyi kesinlikle reddederek mukadderata olan inancı zedelemektedirler... Güzel san'atlara realizmi getirmekle... gelecek dünyaya olan ümidi yok etmekte, mutluluğu ebedî olmayan şeylere bağlamaktadırlar... Masonlar için evlilik bir mukaveleden ibarettir, dolayısıyla, tarafların mutabakatı ile fesh edilebileceğini iddia etmektedirler... Gene çocukların eğitilmelerinde dinî öğretimin lüzumsuz olduğunu söylemekte, büyüdüklerinde diledikleri dini seçmekte serbest bırakılmalarını arzu etmektedirler... Şimdiden, birçok memlekette gençliğe eğitimin lâik mekteplere terk edilmesini temin edebilmişlerdir.»

«Siyasal bilgilerle ilgili doğmalarına gelince, Masonlara göre, bütün insanlar hukuken eşittir. Eşit olduklarından, birinin diğerlerine kumanda etmesi doğru değildir, ve kendilerinden gelmeyen bir otoriteye itaatlarını temin etmeye kimsenin selâhiyeti yoktur. Bütün güç özgür halkın elindedir, iktidarda bulunanlar, ancak halkın lütfu ile bu mevki dedirler ve halkın fikri değiştiği takdirde, devlet başkanlarının hakları, **arzu etmedikleri takdirde dahi**, ellerinden alınmalıdır... Ayrıca, dinler arasında tercih yapılamıyacağına, dolayısıyla, bütün dinler eşit muamele göreceklerine göre, devlet ate olmalıdır.»

«... Yukarıda işaretlemiş olduğumuz hâdiseler Franmasonların gizli maksatlarını kâfi derecede açığa çıkarmaktadır... Tanrının emri ile, cemiyet halinde yaşamak üzere, insanlar dünyaya gelmektedir; cemiyetin idamesi için otorite şarttır ve cemiyeti yaratan Varlık otoriteyi de yaratmıştır. Dolayısıyla, iktidar kimin elinde ise, o Allahın sözcüsüdür. Bu sebeple, cemiyetin ihtiyacına uyaraktan, her şeyi idare eden Allaha itaat ettiğimiz gibi, kanunî iktidara da itaat etmek borcumuzdur; bu otoriteye itaat mecburiyetinin halkın arzusuna terk edilmesi hakikata aykırıdır. Ayrıca, akıl seviyeleri, fikrî imkânları ve fizikî enerjileri aynı olmayan ve değişik mizaçlara sahip olan insanların eşit

olabileceklerini iddia ederek hepsine kanun nazarında aynı hakları sağlamak kadar abes birşey olamaz.»

«Kilise, insanlara kumanda etme hakkının doğrudan doğruya Allahtan geldiğini söylemekle vatandaşların itaatını, hürmet ve iyi niyetlerini daha kolay bir şekilde temin etmektedir...»

Daha sonra, Leon XIII Masonlukla mücadele için bütün inanç sahibi olanların uyanık olmalarını, sarî bir hastalık gibi yayılan masonik fikirlerle mücadele etmelerini, her yerde «Masonluğun maskesini koparmağa çalışmalarını», Hristiyan felsefesinin yazılı ve sözlü olarak, her fırsatta, açıklanmasını, gençliğin eğitimine azamî dikkatin gösterilmesini, işçilerin sol eğilimli masonik örgütlere katılmalarını önlemek için Kilisenin otoritesi altında işçi sendikalarının kurulmalarını teklif etmektedir.

Roma Kilisesi Papaların «infaillible» olmaları, yani, papaların «ex - cathedra» (makamlarının otoritesi ile) aldıkları kararların şaşmaz, mutlak hatâsız nitelikte olmaları prensibi üzerine bina edilmiştir; bu sebeple, eski bir hatâyı kabul ve düzeltme mânasına geleceğinden, geçmişteki bir afarozun kaldırılması mümkün değildir.

Ancak Copernik - Galile hâdiselerinde veya günümüzde Darwin'in nazariyelerinin kabul edilmelerinde olduğu gibi, eski kararlara yeni tefsirler bulmak suretiyle, bazen vuku bulan büyük röntarlara rağmen, Vatikan, artık yerleşmiş, herkes tarafından kabul edilmiş gerçeklere, fikirlerle, uyma imkânını daima aramıştır.

Zamanımızda, Papa 23 cü Jean ve 2 ci Vatikan Okümenik Konsilinin neticeleri kendilerini göstermeğe başlamış, gayrı resmî de olsa, Amerika ve Fransa'da, Kilise ile Frımasonluk arasında irtibat tesis edilmiş, hatta Boston Kardinâli Cushing, Boston şehrinde, «Kardeşlik» Locasında, ökümenizm'le ilgili bir konferans vermiş; Paris'te bir arşövek Grande Loge de France'a bağlı bir Locayı ziyaret etmiştir. Bu hâdiselere Vatikan'ın seyirci kalarak müdahale etmeyişi Kilise - Frımasonluk ilişkilerinde büyük bir aşamadır.

REFERANSLAR

1. Anti-Masonry — Alphonse Cerza, Missouri Lodge of Research, 1962.
2. Anti-Masonry — Alphonse Cerza B. 9 Ekim 1967 de Quatuor Coronati Locasının

- da verdiği konferans, Ars Quatuor Coronatorum, Vol. 80
3. Grand Lodge 1717 - 1967, The Formation, T. O. Haunch B.
 4. Grand Ldge 1717 - 1967, The Last Fifty Years, Büyük Sekreter J. W. Stubbs B.
 5. Hommage aux Maçons Suisses, Fransa B.°. L.°. B.°, Üs.°. Louis Dolgon, İsviçre B.°. L.°. Alpina Umumi Heyet Toplantısında 15 Mayıs 1938 tarihli konuşması
 6. Sur la Presse Antimaçonique, Louis Dolgon, 15 Mart 1936
 7. Maçonneries triomphantes, 10 Ocak 1938, Louis Dolgon
 8. Freemasonry in South Africa, A. T. Penman B.-Ars Quatuor Coronatorum, Vol 80
 9. Botha, D. H. — South African Commission of Enquiry into Secret Organizations Ars Quatuor Coronatorum, Vol. 78
 10. Trial of John Coustos by the Inquisition, Ars Quatuor Coronatorum, Vol. 66
 11. John Coustos'un hâtıralar, Ars Quatuor Coronatorum, Vol. 81
 12. Histoire de la Franc Maçonnerie, G. Serbanesco
 13. La Franc Maçonnerie à l'heure du choix, Alec Melor
 14. Dictionnaire de la Franc Maçonnerie et des Francs Maçons, Alec Melor
 15. Le Vatican et les Francs Maçons, Leo Taxil
 16. La Bible Amusante, Léo Taxil
 17. La République a cent ans, G. O.
 18. La Commune de Paris, G. O.

**Vicdan Allahın
ruhumuzdaki sesidir.**

Semboller ve Bilim

İlhan GÜNGÖREN

Masonluğun semboller üzerine kurulu oluşunu, masonluğun akılcı yapısı ile çelişme içinde gören kardeşlerimiz pek çoktur. Bu kardeşlerimizle göre bütün bu semboller ve sembolik töreler bu gün için nedeni kalmamış insanlığın çocukluk çağı denebilecek devirlerden kalma bir takım ata yadigârlarından başka bir şey değildir.

19. cu asır pozitivizminden gelen bu görüş geniş çapta benimsenmiştir.

Diğer taraftan akıl ötesi yahut bilinç dışını inceleme konusu yapmış olan derinlikler psikolojisinin araştırmaları sembollerin insanın zihin çalışmalarının temel taşları olduğunu ortaya çı-

karmış ve sembollerin ve sembolik törenlerin modası geçmiş ata yadigârları olmadığını, aksine daha yüksek zihin çalışmalarına yol açan ve insan düşüncesinin en kıymetli meyvelerini hazırlayan bir gerçekliği olduğunu, semboller olmadan insan zihninin derin kavramlara ulaşamayacağını ortaya çıkarmıştır.

Ancak büyük kütle bu gelişmelerin içine girmemiş ve ileri teknoloji çağının bilgisi ile bağlantısını kaybetmiştir. Büyük kitle için elektronik yahut atom fizik konusu ne kadar anlaşılmasın ne kadar gizli bir bilgi ise derinlikler psikolojisi de o derece günlük yaşantımıza uygulama yollarını bilemediğimiz gizli ve mistiklerle dolu bir bilimdir.

Ben burada çok kaba taslak bir kroki çıkartmağa çalışacağım.

SEMBOL NEDİR?

Sembol Soyut (mücerret) bir şeyi temsil eden somut (müşahhas) bir şekil, bir işaret, bir söz yada harekettir.

Meselâ bayrak, Vatan ve Milleti, asâ; hüküm sürme yetkisini ve meselâ eşkenar üçgen; Allahı temsil eder.

Sembol bazan bütünün bir parçasını gösteren bir şekil veya işaretler. Meselâ pençe aslanın sembolüdür.

Sembol canlı bir gerçektir ve gerçek bir kudrete sahiptir. Sembol derinlikteki duygu ve heyecanları yüzeye çıkartabilecek bir kuvvete sahip olmalıdır. Böyle olmazsa sembol ölü ve değersiz bir şey olur.

Sembolün etkisini incelemek için isterseniz herkes için ortak bir sembol olan bayrak sembolü üzerinde biraz duralım.

Milli acı veya sevinç zamanlarında bayrağın mavi gökte dalgalandığını görüpte birdenbire gözlerinden zaptedilmeyen yaşlar aktığını, kalbi ağzına gelecekmiş gibi olduğunu hatırlayanlarımız her halde pek çoktur. Bayrak bizim için bir anda, bütün milli tarihimizi ve milli gu-

rurumuzu, geleceğimizi, Milletçe kazanılmış zafer veya katlanılmış acıları, Vatan için akmış şehit kanlarını, Atalarımızın yaptıklarını ve bundan sonra gelecek kuşakların yapacaklarını anlatan ve bütün bu his ve heyecanlarımızı kelimeleştiremeyeceğiniz yahutta kelimelerin yetiştiremeyeceği bir hızla yüzeye, şuurlu zihnimize çıkartan bir manivelâdır.

Eğer bayrağın tek bir anda bize duyurduğu şeyleri teker teker anlatmağa kalksak belki ciltlerce yazı yazmamız gerekebilir. Ama bu ciltlere sığmayacak kadar çok duygu ve çağrışımlar bir anın içine sığmış, bir anda bayrağın dalgalanması ile hepsi birden, bir arada, yüzeye çıkmıştır. Bu duygu ve çağrışımları ayrı ayrı düşünüp hissetmeğe çalıştığımızı düşünelim. Belki de heyecanımız yatışacak ve sembol etkisini kaybedecektir. Konuyu özetlersek bayrak bizde kelimelendiremeyeceğimiz tarifsiz heyecan ve çağrışımlara yol açmaktadır.

Meselâ yine sevgilisinden ayrı düşen bir âşıkı düşünelim. Sevgilisini hatırlatan herhangi bir eşya bir anda sevgilisi ile geçirdiği bütün tatlı ve acı zamanları kelimelerin yetiştiremeyeceği bir hızla ve bütün anıların yükümlü olduğu heyecanlarla birlikte yaşamasına imkân verir.

Çoğumuzun buna benzer izlenimleri olduğunu tahmin ederim. Çok defa sevgili ile ilgili herhangi önemsiz bir eşya yukarda anlattığım cinsten kelimesiz bir heyecan dalgasına bizi sürüklemiştir.

Örneğin eski kâğıtlar arasında ele geçen sevgilinin sararıp solmuş mektubu, onunla bir arada geçirilmiş bütün zamanların, sevgilinin unutulmuş bütün özellik ve güzelliklerinin, sevgili ile ilgili herşeyin birden, bir anda, bir arada yüzeye çıkmasına imkân verir. Bazan sevgiliye benettiğimiz bir kadının yürüyüşü, edası, kaşı yada başı kullandığı parföm bizi böyle tarifsiz his ve heyecanlara götürür.

Bütün bunlar geçmiş anılarımızı ve biriktirilmiş heyecanlarımızı bir anda ve bir arada harekete getiren yüzeye çıkartan sembollerdir. Ancak bu sembollerin bayrak sembolünden farkı bayrağın genel bir sembol olmasına karşılık bunların kişisel semboller olmasından ibarettir.

Zannediyorumki bu örneklerden sonra insan zihninde sembollerin çalışma şeklini daha kolay takip edebileceğiz.

İNSAN ZİHNİNİN YAPISI :

İnsan zihni üzerinde yapılan araştırmalar insan zihninde bir

nevi «Lavoisier» kanununun hükmü sürdüğü inancına bizi götürmektedir. Bilhassa Kanadalı Nörofizyolojist Wilder Penfield ve ekibinin çalışmaları insan zihnine giren her izlenimin hiç bir ayrıntısı kaybolmadan olduğu gibi saklanmakta olduğunu ortaya koymaktadır.

Wilder Penfield beynin içine bir mikro elektrot koyuyor. Ondan sonra da elektroda cereyan veriyor, eğer elektrodun konacağı yer uygun şekilde seçilmişse üzerinde deney yapılan şahıs tam şuurlu bir durumda kaldığı halde vizuel ve oditif hayaller, halusinasyonlar başlıyor. Mesele; Tecrübeye tâbi tutulan şahıs; evet gördüğüm şeyi hatırlıyorum diyor. Ben metroda oturmuşum, karşımda gazete okuyan bir bay var diyor. Gazetenin adını görüyormusun sualine de evet, falan gazetedir diye cevap veriyor. Tarihini de okuyabilirmisin sualine de tabii diyor. Ve tarihini de söylüyor. (30 sene evvelki bir tarih). Gazeteyi okuyabiliyormusun denince o şahıs gazeteyi de okuyor. Gazetede ki başlıkları da söylüyor. Gazete koleksiyonları araştırılınca gerçekten o tarihli gazetede üzerinde deney yapılan şahsın okuduğu yazının mevcut olduğu anlaşılıyor. Penfield ve yardımcılarının yazdığı kitaplarda yüzlerce buna benzer olay kaydedilmektedir.

Penfield ve yardımcılarının var-
dığı netice: zihin her şeyi bir
film ve band manyetik gibi kay-
detmektedir. Ve bu kaydın silin-
mesi imkânı yoktur. Eğer zihin
bunu şuura çıkartamıyorsa bu
sadece olayı şuura çıkartacak
bir mekanizmanın noksan olma-
sına bağlanabilir (1).

Mutlak bir hafızaya sahip oldu-
ğumuz halde normal olarak bu
kayıtları yüzeye çıkarmak kabil
olmuyor. Bütün mevzu Penfield'
in elektrodları yerine bir teknik
bir manivelâ, bir mekanizma bu-
labilmekte.

Zihnin çalışması sadece hassas
bir manyetik band yahut sinema
filmi gibi her gördüğünü, her
işittiğini kaydetmekle kalmıyor.
Her görülen yahut her işitilen
yada koklanıp ellenen, tadılan
şeyin bizde meydana getirdiği
duygu ve heyecan izlenimleri de
var. Bunlarda izlenimle birarada
kaydedilmektedir. Gördüğümüz,
işittiğimiz, tattığımız, ellediği-
miz yada kokladığımız bir şeye
tamamen tarafsız kalmamız im-
kânsızdır. Duygularımız iki ana
grupta toplanabilir. Bunlara es-
kiden haz ve elem heyecanları
derlerdi. Bizde isterseniz hoş-
lanmak yada hoşlanmamak diye-
lim. Gördüğümüz, işittiğimiz,
kokladığımız yahut tattığımız
veya ellediğimiz her şey bizde
ya hoş bir duygu uyandırır yada
tikinti veya acı hissi uyandırır.

Ya hoşlanırsınız yada hoşlanmayız.
İşte zihin gördüklerini ve işittik-
lerini kaydederken onların bizde
meydana getirdiği duygu ve he-
yecanları da bir arada kaydet-
mektedir. Onun için şuura çıkar-
tılan her anı, kendisi ile birlikte
bir heyecan yükünü de beraber
yukarı getirir.

Zihin topladığı bu malzemeyi ol-
duğu gibi saklamakla kalmaz on-
ları öğütür bütün izlenimleri en
küçücük parçacıklarına kadar
böler, onları çeşit çeşit sıralar,
onları sayısız yeni kombinezon-
lar içinde birleştirir. Bütün bu
biriktirilmiş bilgileri yaşamımızı
yürütmemize yararlı yapmağa
çalışır. İhtiyacımıza göre kullan-
mamıza yarayacak şekilde hazır-
lar. Çeşitli bağlantılar kurar. Bu
zihni faaliyetimiz hakkında bir
fikir vermek için I. B. M. in ar-
kasındaki deha olarak kabul edi-
len Charles de Carlo'nun Planet
mecmuası ile yaptığı bir görüş-
mede (2) şimdiye kadar yapılmış
en kudretli elektronik be-
yinde bir milyon bağlantı oldu-
ğunu buna mukabil insan zih-
ninde onbeşmilyar bağlantı bu-
lunduğunu, bu durumda ise in-
san zihninin en güçlü elektronik
beyinden 15.000 defa daha güçlü

(1) — Planete 40. le Surhumain, Ai-
me Michel.

(2) — Planet 40. Un Techocrate In-
quiet, Charles de Carlo par Alain
Hervé

olduğunu kabulü gerektiğini söylediğini kaydetmeden geçemiyeceğim.

Bütün mesele elimizdeki makinenin kullanmasını yeteri kadar bilmememizden çıkıyor.

İşte insanın şuurlu zihninin altında onbeşmilyar bağlantı ile çalışan, malzeme toplayıp onları öğütüp ihtiyaca göre kullanmamızı başarmak amacı ile durmadan dinlenmeden çeşitli biçim ve sayısız bağlantılara göre ayırıp, birleştiren, tertipleyen çok güçlü bir zihnimiz daha var.

Şuurlu zihnimize küçük zihnimiz derken isterseniz şuur dışında çalıştığı için hiç tanımadığımız veya pek az tanıdığımız bu ikinci zihnimize büyük zihnimiz diye-
lim.

İKİ ZİHN :

Bu konuşmada küçük zihin diye isimlendirdiğimiz şuurlu zihnimiz ikili sistemde çalışır. Evet, hayır, red, doğru, yanlış, seviyorum, sevmiyorum; gibi. Elektronik, aritmetik hesap makineleri de insan zihnine benzetilerek yapılmıştır. Yalnız bu makineler insanın küçük zihninden çok daha büyük bir hızla çalışırlar yine de aslında tıpkı insanın şuurlu küçük zihni gibi kabul veya red eden etkenleri dizi halinde sıraya koyan bir makinedir. Çalış-

ması insanın şuurlu zihnini taklit eder.

Fakat bu gün sadece aritmetik olarak değil kıyas yoluyla da çalışan elektronik beyinler var. İnşa edeceğimiz barajın mukavemetini incelemek mi istiyorsunuz? Barajın bir maketini yapıyorsunuz. Bu maketin üzerinde akla gelebilen bütün gözlemleri izliyorsunuz. Bu gözlemlerle makineyi besliyorsunuz. Makine bunların hepsini birleştiriyor, kıyaslıyor ve müthiş bir hızla bütün bu binlerce gözlem arasındaki bağlantıları kuruyor ve sonunda cevabını veriyor. Yapacağınız barajın şu kolonunu yada bu kolonunu pekleştirmezseniz 1992 yılında bu baraj yıkılacaktır.

Böylece makine barajın mukavemetine etki yapan bütün etkenleri ve barajın varlığının bütün durumlarını ve bütün tabii kanunları sabit ve yanılmaz gözü ile görüyor, hali bütünü ile kavrarırken, zamanı da aşarak, geleceğe uzanıyor.

İşte kıyas yoluyla çalışan bu elektronik beyni büyük zihnimize benzetebiliriz. Şu farkla ki elektronik beyin nasıl barajın kendisi üzerinde değilde maket yada modeli üzerinde çalışıyorsa büyük zihnimizde soyut (mücerret) bir kavram üzerinde değilde onun yerini tutan bir sembol üze-

rinde çalışır. Doğrudan doğruya Allah üzerinde değilde bir put üzerinde, Evren yerine bir kum tanesi üzerinde, ebediyet yerine bir saatlik zaman süresi üzerinde çalışır. Bu semboller büyük zihnin soyut (mücerret) kavramlara ulaşmasını kolaylaştırır.

Şair Blaké'in mısraları ister istemez burada akla geliyor.

«Evren bir kum tanesinde,

Ebediyet bir saatlik zaman süresinde»

Büyük zihnimizin çalışma alanı şuur dışı olduğu için genellikle büyük zihnimizi tanıyamıyoruz ama yinede bir anda karışık bir durumu ikili düşünceden çok daha hızla kavradığımızı farkettiğimiz oluyor. Kafamda birden bire bir şimşek çaktı sözü ile anlatılan bu durum olağandır. İkili çalışan zihnimize yardımcı olarak ayırma, birleştirme ve teripleme çalışmalarında bulunduğunu söylediğimiz bu büyük zihnimiz otomatik ve dinamik vasıfta bir makineye benzetilebilir. Küçük zihnimizden ayrı olarak da kullanılması yada küçük zihnimize çok daha büyük hizmet ve yardımlarda da bulunması mümkündür.

Canlı hesap makinesi ismi verilen ve elektronik hesap makinelerini dahi aşan bir hızla zihni

hesap yapmağı başaran üstün matematik kabiliyeti olan kimse- lere rastlandığına burada işaret etmek isterim. Bunlardan çağımızda yaşamış olmaları bakımından İnaudy ve Morice Doğbert'i sayabiliriz (1).

Gine İlham denilen esrarlı bir olayın varlığını da kabul etme- meğe imkân yoktur. Pek çok şair ve yazar ellerine kalemi aldıkları zaman aşağı yukarı kendilerine dikte edilir gibi kelime- lerin kendiliğinden geldiğini, yazdıklarında şuurlu katkılarının az olduğunu söylemişlerdir. Şair Shelley, Blake, George Eliot, Wordsworth şiirlerinin hazır o- larak kendilerine geldiğini anlatmışlardır. Dickens masaya oturduğum zaman iyilik sever bir kudret bana her şeyi gösteriyor- du. Dostoyevski bütün yazdıkları- rımı içimden doğduğu gibi büyük bir neşe içinde yazdım di- yor.

Yine bir çok âlimlerin buluşları- nın böyle olağan dışı bir şekilde içlerine doğmuş olduğunu anlat- tıklarını burada hatırlıyabiliriz.

Sezgi denen bir olayın varlığı pek azımızın gözünden kaçmıştır. Acaba dehâ ismi verilen bazı büyük zekâlar bu büyük zihinlerini kullanabilen ve onun sezgi de- nen meyvelerinden yararlanabi- len kimseler mi? Tıpkı kıyasla çalışan elektronik beyin örne-

(1) R. Tocquet, Le bilan du surnaturel

ğinde olduğu gibi onlarda binlerce etkeni büyük zihinlerinde bir arada görerek bütünü ile kavrarken, zamanı da aşarak, geleceğe uzanabilen mutlu kişiler mi?

Şuur dışında zihnin böyle olağan dışı üstün yetenek ve imkânları olduğunu mistikler, sihirbazlar, büyücüler daha tarih öncesine kadar uzanan devirlerden beri farketmişler ve hâlâ pek az bilinen bazı zihni yada fizik davranışlar, mistik yada perhizkârlığa ve yalnızlığa dayanan aetik teknikler, dini yada sihirbazlığa bağlı davranışlarla bu olağan dışı zihni imkânlardan yararlanmağa çalışmışlardır. Bütün bu saydığımız usullerin hepsi sembollere dayanmakta ve sembollerden yararlanmaktır. Buna karşılık muhafazakâr bilimsel çevrelerin hâlâ büyük zihnimizi kabul etmekte tereddüt göstermeleri ikili çalışan küçük zihnimizle pek uzaklara

(1) — Şu farfka ki sembolün temsil ettiğı şeye benzemesi şart değildir. Sadece temsil ettiğı şeyi ifade eden bir işarettir. Bunun için putlar ve Totemler antropoloğları şaşırtmış ve vahşi denen kavimlerin ileri bir zihni çalışma biçimleri olduğu gözden kaçmıştır. Bu gün pek çok ilgi toplayan Afrika sanatı vahşi denen kavimlerin ileri bir zihnin çalışması olduğunu isbatlıyor.

gidilemeyeceğini göstermek bakımından manalıdır.

Psikoloji ilmi bile yalnız derinlikleri incelemeğe yönelmiş genellikle bu yükseklikleri tetkik dışı bırakmıştır. Psikoloji ilmi daima insan zihninin ne olduğunu inceleme konusu yapmış, insan zihninin nereye varabileceğini, insan zihninin imkânlarının sınırlarını inceleme dışında bırakmıştır.

Bize kalırsa Avusturalyada veya Amazonda yaşayan yamyamın da, ay yolculuğunun hesabını yapan bilginin de ihtiyacına karşılık veren zihnimizin, imkânlarının sonuna ulaştığını kabul etmek için sebep yoktur.

Bu gün insan beyninin onda dokuzunun ne işe yaradığını bilmiyoruz, bütün bu boş sahalara harekete geçmek için bir ilk hareket bekliyebilirler.

Olaylara bu açıdan bakınca sihir, böyle bir ilk hareket vermek bakımından değer taşıyabilir. İnsanın bu büyük zihnini, kıyasla çalışan elektronik beyne, sembol ve putları da model veya maketlere benzetirsek (1) önümüzde 19. cu asır pozitivistlerinin reddettiğı fakat bu günkü ileri modern teknolojinin kabule yöneldiğı yepyeni yollar açılabilir.

Yukarda bahsettiğimiz insan zihninin «Lavoisier» kanunu yani in-

san zihnine giren hiç bir şeyin kaybolmaması, zihin tarafından öğütülerek bin bir çeşitte sıralanması, yaşamımıza yararlı olabilmesi için en küçük parçacıklarına kadar bölünerek milyonlarca yeni kombinezon içinde birleştirilmesi olayı insan zihnine inanılmıyacak bir genişlik sonsuza varabilen bir buut kazandırmaktadır. Onun için çok def'a iç uzaydan bahsedilmesi yersiz bir benzetme değildir. Tabiat esasında müsrif yahut ihtiyatlıdır. Vucutta ihtiyacımızdan fazla gıda maddesi biriktirdiği ve yaşamamızın devamı için her türlü tedbiri aldığı gibi zihinde de biriktirilenler dıştan bir bakışla ihtiyacımızın kat kat üstünde görünebilir, ancak ihtiyaçları evveliden kestirmek kabil değil, yamyamın ihtiyacı ile bilgin ya da sanatkârın ki bir değil. İhtiyacımız çok olunca oradan çok şeyi küçük zihnimize aktarıyoruz. Az olunca, az şeyi.

Zihnimizin imkânları ile kullandığımız zihnimiz arasında bir kıyaslama yapınca her zaman üretim çokluğu endüstri sonrası bolluk devrinin mahalle bakkalını düşünürüm.

Bu mahalle bakkalı hesaplarını yapmak için belkide elektronik bir hesap makinesi kullanacak ancak ihtiyacı 45 kuruştan 15 yumurtanın kaç kuruş edeceğini hesap etmek olacağından maki-

neyi bu ve buna benzer ihtiyaçları için kullanacaktır.

En kuvvetli elektronik beyinden 15000 kere kuvvetli bir elektronik beyin olan zihnimizi de ancak ihtiyacımıza göre kullanmaktayız ve bu karışık güçlü makinede kullanmasını öğrenmeyi başarabildiğimiz bir kaç kanaldan ibarettir.

Anlaşıldığına göre semboller büyük zihnimizi harekete getiren manivelâlardır ve onların aracılığı ile büyük zihnimizde yeni kanallar açmak mümkün olabilir.

BÜYÜK ZİHNİMİZ VE SEMBOLLER:

Bütün dini geleneklerde, bütün sanatlarda, masal ve efsanelerde folklor kural ve göreneklerinde sembollerin ve bir takım misterli işaretlerin bulunması bizi sembollerin, varlığımızın en derin yerinde temelinde olduğu inancına götürüyor.

Derinlikler psikolojisinin kurucusu olan Freud şuur dışının çalışmasında sembollerin oynadığı rolü farketmiş ve özellikle rüyalar üzerinde yaptığı araştırmalarda insanın rüyalarında tamamen sembolik bir dil kullandığını, gizli düşüncelerin rüyalarda sembollerle anlatıldığını ortaya çıkarmıştır.

Zihnin daha da derin yüzlemlerinde araştırmalara girişen Jung insan zihninin temelinde inince orada ortak sembollerin var olduğu kanısına varmıştır. Bütün primitif kabilelerdeki, bütün dinlerde ve rüyalardaki sembollerin zaman memleket ve ırk farkı bahis konusu olmadan değişmeden aynı kaldığını gözlemiştir.

Buradan insanların kişisel şuur dışlarının da daha temelinde bir insandan diğerine değişmeyen, bir ortak şuur dışı olduğunu keşfetmiştir. İşte bu ortak şuur dışında JUNG'un arşetip ismini verdiği ortak semboller mevcuttur. Bu ortak sembollerin en başında kadın ve erkek sembolleri geliyor. Daha doğrusu insan zihninin temelinde iki ana arşetip var.

(1) Erkek prensip, aktif, ışık ve bereket saçan,

(2) dişi prensip, pasif, bereketi meydana getiren,

Ondan sonra bu iki ana sembolden meydana gelen başlıca sembolleri iki grupta sıraladı.

Erkek semboller;

Güneş; Işık saçan, aktif, bereket getiren, hayat veren,

Baba; Yol gösteren rehber,

(1) — La prodigieuse victoire de la psychologie Moderne, Pierre Daco.

Ateş; Aktif. ışık saçan, güneşle ilgili bir sembol.

Fallüs; Evrensel erkeklik sembolü, aktif, berekete sebeb olan, Başlıca dişi semboller;

Yer, toprak; passif bereket meydana getiren.

Su; bereket veren, pasif.

Av; Pasif, ölümü temsil eden bir sembol (1).

Bu arşetiplerin sırasını uzatıp gitmek ve ayrı ayrı Jung'un arşetip ismini verdiği bu sembollerini incelemek çok ilginç de olsa bu araştırmamızın konusu dışında kaldığından arşetipler hakkında bu kadar izahatle yetiniyoruz.

Jung ve ondan sonra gelen araştırmacılar insan zihninin ana yapısının semboller üzerinde olduğunu ortaya koydular.

Dışardan duyu organları aracılığı ile alınan izlenimlerin bir taraftan tıpkı sinema filmi ve manyetik bantdaki gibi aynen hiç değiştirilmeden saklanıldığını diğer taraftan bu konuşmamızda küçük zihnimiz ismini verdiği şuurlu zihnimizin yararlanabilmesi için öğütülerek çeşitli sıralama işlemlerine tâbi tutulduğunu yukarda söylemiştik. İşte büyük zihnimizin sıralama ve ayırma sistemi bizi biraz şaşırtmada alfabetik esasa göre değil-

dir. Bu zihnimiz kelime bilgisi üzerine çalışmaz. Hiç şüphe yokki çocuk doğduğu andan itibaren dışardan alınan izlenimlerin öğütölme işlemi başlıyor. O zaman bu öğütme işleminin yapısının gereği olan semboller yahut arşetiplere göre yapılmasından daha tâbii bir şey olabilir mi?

Başka bir şekilde anlatmak için şuurlu küçük zihnimiz kelimelerle fakat şuur dışındaki temel zihnimiz sembollerle çalışmaktadır, ya da küçük zihnimiz kelimelerle fakat temel büyük zihnimiz sembollerle düşünüyor diyebiliriz. Onun için insan zihninin temellne indikçe, dinlerde, sanatlarda, efsanelerde, masal ve folklor âdetlerinde sembollerle karşılaşmadan edemiyoruz. Bu yüzdendirki sembol büyük zihnimizi harekete geçiren bir manivelâ kolu vazifesini görüyor. Bir sembol, meselâ konuşmamızın başında verdiğimiz misalde olduğu gibi Türk Bayrağı yahut sevgilinin mektubu büyük zihnimizi derhal harekete geçiriyor ve kıyas yoluyla çalışan bir elektronik beyni dahi imrendirecek bir hızla aşağıda o sembolle ilgili olarak biriktirilmiş bütün izlenimleri o izlenimlerin yükümlü olduğu duygu ve heyecanlarla birlikte yukarı şuurlu zihnimize çıkarıyor. Büyük zihnimizin dill kelimelerle olmadığından yahutta büyük zihnimiz için

kelimeler de sembol niteliği taşıdığından sembollerin yukarı çıkarttığı şey ekseriya kelimesiz yahutta kelimelerin kovalayamayacağı bir hızda oluyor.

Kelimeler de büyük zihnimiz için bir semboldür dedik. Büyük zihnimiz kelimelerle de bir sıralama yapmaktadır. Ancak kelimeleri de bir sembol gibi kullanmaktadır. Deniz kelimesi yalnız soyut bir kavram değil denizle ilgili bütün bilgi ve heyecanları da arkasında biriktirdiğimiz bir semboldür. Onun için Deniz kelimesi denizle ilgili duygu heyecan ve eğilimlerimizi hep birden yüzeye çıkartmaya çok defa kâfi gelmektedir.

Aslında bu böyle olmasa idi, şiir diye bir sanat olurmuydu? Kadın kelimesi de böyle çeşitli duygu heyecan ve acılarımızı yüzeye çıkartmıyor mu? Her kelime bir takım heyecan değerleri taşıyor. Her kelime bir takım heyecanları yüzeye çıkartıyor. Onun için büyük zihnimiz için her kelime, aşağıda o kelimenin arkasında biriktirilmiş bilgileri ve heyecanları yüzeye çıkartabilen bir semboldür.

ANALİTİK DÜŞÜNCE, SENTETİK DÜŞÜNCE :

Bu günün teknolojik medeniyetini en başta pozitivist bilimsel düşünceye borçlu olduğumuz

şüphe götürmez. Ancak pozitivist düşünce her şeyi parçalıyarak en küçük parçacıklarına ayırarak, bölerek incelemeğe yöneldi. Gittikçe daha analitik olurken bütünü birden görüp kavrayacak görüş açısını da kaybetti. İnsanın yapıcı, yaratıcı hayal gücünü gittikçe daha çok dışarı itti.

Bu günün ileri teknolojik düşüncesi gine insanın yapıcı ve yaratıcı hayal gücünün değerini kabule yönelmiştir. Genel rölativizm ve genel semantik insanın hayal gücüne değer tanıyarak sentetik düşünceye hayat hakkı tanımıştır.

Kıyas yolu ile çalışan elektronik beyin sentetik düşünceyi analitik düşüncenin önüne geçirmiş, binlerce etkeni bir arada karşılaştırarak olayları bütünü ile görmeyi başarmıştır.

Kazı sırasında bir heykelin kırık parçasını bulan arkeoloğun misali belki konuyu daha fazla aydınlığa kavuşturabilir.

Bir heykelin kırık elini bulan arkeolog bir bakışta bu heykel parçasından heykelin Roma, Yunan yahut Hitit veya Bizans devirlerinden hangisine ait olduğunu hatta muhtemelen hangi yüzyılda yapıldığını bulup, heykelin büyüklüğünü hatta belki konusunu da bilebilecektir. Heykel parçası tümün bir küçük parçacığı-

dır, bu küçük heykel parçacığı tıpkı elektronik beyinde olduğu gibi arkeoloğun zihninde biriktirdiği eski çağ heykelleri ile ilgili bütün bilgileri hatta bilinçsiz binlerce gözlemi bir anda harekete getirmekte ve zihin elektronik beyinden de çok daha hızlı, bir bakışta cevabını vermektedir. Bu kırık parça M.Ö. ikinci yüzyıla ait insan büyüklüğünde yapılmış Lâhit kapağını süsleyen bir heykele ait olabilir. Bu pozitivist, analitik bir düşünce değildir. Bu bir bakımdan bilimsel bir düşünce olarak da kabul edilemez, ama yüzde yüz doğrudur. Yanılma payı olmayan bir bilgidir. Çünkü ikili zihnimizin değil binlerce etkeni karşılaştırarak bir anda neticeyi veren büyük zihnimizin eseridir.

İşte semboller büyük zihnimizle harekete getiren ve tam gerçeği, ikili zihnimizle uzanamıyacağımız gerçeği bütünü ile kavramamıza aracılık eden bir şarter bir manivelâdır.

EZOTERİZM VE SEMBOLLER :

Ezoterist düşünce daima bütünü kavramaya yönelmiş, sentetik düşüncedir. O bir parçacıktan bütünü anlayıp kavramağı hedef edinmiştir. Daima bir kardeşimizin tekrar ettiği bir mısraı hatırlarım «Bir örümcek götürür hakka beni «Blake'in şiirindeki» bütün evren bir kum tanesinde»

mısraı ezoterik düşünceye uygun düşmekle kalmıyor. Aynı zamanda ileri Teknolojik düşünceye de aykırı gelmiyor.

Gelmiş geçmiş bilgeliğin mirascısı olan Masonluk tüm gerçeği kavramak yolundaki gayretinde sembollerle çalışan sentetik düşünce geleneğini saklamış ve insanlığın hikmet yolundaki çalışma ve gayretlerini bize kadar aktarmıştır. 18. İnci yüzyılın akıl-

cı akımlarını da içine alan Masonluk sentetik düşünceyi analitik düşünce ile zenginleştirmiş yoksa birini ötekinin önüne geçirmemiştir.

Sembolleri kaldırınız Masonluk özünden boşalmış bir kuru kabuk olarak kalır. Masonluğun değeri tarih öncesinden beri insanlığın bilgelik yolundaki çalışmalarını semboller yoluyla bize aktarmasındadır.

Başaracağına inanan başarır.

Latın Atasözü

Doğruluk

Kadri OLCAR

Doğruluk insanın en büyük meziyetlerinden biridir. Fakat doğruluğu yalnız yalan söylememek olarak anlamamız yanlıştır. Sözlerimiz kadar düşüncelerimiz, hareketlerimiz, davranışlarımız, hatta sükûtumuz bile doğru veya yanlış olabilir. Onun için doğruluğu en geniş anlamıyla incelememiz gerekir.

İnsanın bazen bir yerde konuşması, bir şey söylemesi gerekebilir. Eğer bu insan söylemesi gereken sözleri o sırada söylemezse doğru hareket etmemiş olur. Demek ki susmak da, icabında, hakikatın gizlenmesi anlamına gelebilir; ve bir nevi yalan söylemek demek olur. Kötü bir davranışı yapmayı zihnimizden geçirmemiz bile, o işi yapmasak da, benliğimiz üzerinde fena tesirler bırakır, ve er geç, günün birinde, o kötü hareketi yapmamıza yol açar. Onun için, sözlerimiz ve davranışlarımızda olduğu kadar, düşüncelerimizde de temiz ve doğru olmaya çalışmalıyız.

Bazı kimseler vardır ki iyi bir neticeye varabilmek için her çareye, hatta meşrû olmayan yollara bile baş vurmaya mübah sayarlar. Bu düşünüş ve davranış tarzı çok yanlıştır. Sebep ve bahane ne olursa olsun doğru yoldan hiç bir zaman şaşmamalıdır. Bakınız, Birleşik Amerika'nın tanınmış Cumhur Başkanlarından Abraham Lincoln doğruluğa verdiği önemi şu sözleriyle ne güzel ifade etmiş oluyor: «Neticenin doğru olacağına inansam dahi, doğru olmadığına inandığım bir tedbir bana hiç bir zaman aldırılmazsınız.»

Medenî milletlerde bir insana yapılabilecek en büyük hakaret ona «yalancı!» demektir. Çünkü yalancılık bütün fenalıkların başlangıcı sayılır. Küçüklerin yanında büyüklerin yalan söylemeleri, birbirlerine yalancı demeleri hiç doğru değildir. Daha küçük yaşta çocuklara yalanı öğretmiş olurlar. Bir gün Almanya'da şarklı bir adam, bir parkta dadısının önünde koşan bir Alman çocuğunu yanına çağırmak için: «Gel, bak sana şeker vereceğim» diye boş elini uzatmış. Çocuğun dadısı derhal koşup çantasından çıkardığı bir şekeri adamın eline koymuş, ve adama şu ihtarda bulunmuş: «Bir daha elinde şeker yok iken çocukları bu şekilde çağırma! Onlara yalan söylemeği öğretmiş olursun!»

İnsanın her şeyden evvel kendisine karşı olan davranışlarında doğru olması lâzımdır. Bazen bir karar veririz, şunu veya bunu yapacağız, deriz. Bu kendi kendimize karşı verilmiş bir sözdür, ve bu sözü tutmamız lâzımdır. Eğer bu sözleri tutmayacak olursak kendi kendimize güvenimiz kalmaz. Bu güven kaybolunca da benliğimizden çok şeyler kaybederiz. Teşebbüslerimizde başarılı olmamız ihtimali de azalır.

Medenî bir insanın birinci vasfı verdiği sözü tutmaktır. Bir kimse ile bir yerde buluşmak üzere sözleştiğimiz zaman, muhakkak kararlaştırılan saat ve dakikada orada bulunmamız lâzımdır. Bu sözü tutmamakla hem bizi bekleyen insanı hiçe saymış, hem de sözümüze güvenilemeyeceğini göstermiş oluruz.

Hayata atıldıktan sonra da, iş yaptığımız insanlarla olan temaslarımızda hiç bir zaman doğruluktan ayrılmamalıyız. Bilhassa para işlerinde çok titiz olmamız lâzımdır. Bu işlerde doğruluktan ayrılanlara artık en yakınları bile güvenemez olur. Dolayısıyla bu gibi insanlar bütün itibarlarını kaybederler.

1952 senesi ilkbaharında Japonya'da idim. Bir gün Japon Millî Eğitim Bakanı ile konuşmak fırsatını bulmuştum. Kendisine Japonların ilerlemesinin sırrını sorunca Bakan bana şu cevabı vermişti: «Çok basit, yüzümüzü kızarma korkusu!»

Eski millet vekillerinden bir dostum anlatırdı. Çocuk iken annesi kendisine daima şöyle dermiş: «Oğlum, yüzünü kızartacak bir davranışta bulunursan aybını toprak örtün!» Bu faziletli annenin oğlu da hayatı boyunca faziletli kalmış, bütün çevresinin sevgisini ve güvenini kazanmıştır. Biz de doğruluktan hiçbir zaman ayrılmayalım. Yüzümüzü kızartacak hareketler yaparak şerefsiz yaşamaktansa ölümü tercih edelim.

Bencillik önünde : içtenlik, sevgi ve karşılıksız iyiliğin yeri

Tevfik MARAL

Vaktiyle gözlerinde ıslıl ıslıl kıvançlar oynayan bir tanıdığım, arkadaşım vardı. Dün O'nu keşke görmeseydim. O yürümüyor, sanki sürünüyordu. Sırtı kamburlaşmış, ak saçları perişan ve bir kefen gibi başını örtüyordu. O anda benliğimde iki zıt düşünce belirdi. Bu düşüncelerden birini şöylece özetleyebilirim:

a) Varlığında sinsi sürünen bir yılan zehirli dilini sağa sola oynatıyordu. Bir dehliz karanlığından münakaşalı sesler duyar gibiydim. Bu bir düşünce ve vicdan muhasebesi idi.

Evet ben o anda, neden acıma

duygularımı yitirmiştim! Kendini itiraftan çekinen bir bencillik adına sanki onların bir kısmını feda etmiş gibiydim. Diğer yünden (beni dalma başkalarının ısıtırlarından bir parçasını almakla, evrimin basamaklarına tırmanabileceğimi ihtar eden) ahlâk ve vicdanım önünde kendimi bir suçlu mevkiinde görüyordum ve ahlâkî irademın bütün ısrarlarına rağmen acımanın (acımayı istemekle) elde edilemeyeceğini anlıyordum, acıma duygularım nasırlaşmış, bir umursamazlığa dönüşmüştü. Çünkü ben, o zavallı gibi olmadığının farkına vardıkça içimde o

sinsi huzuru duyuyor; kendi gücümü O'nun ıstırabının aynasında yansıttıkça sanki bu huzura zehirli sevinç damlaları katıyordum. Sevgiyi yiyip tüketmekle, başkalarının acılarını bir haram duyguya çevirmekle beslenen bu eğilimin kökleri nerelere uzuyordu acaba? Onu tahlile çalışacağım:

Şuna değinmek yerindedir ki; ilk neden insanın tüm ve gerçek sevgiye ulaşamamış bulunması, ikincisi ruhsal iktidarımızın yitirilmesi sonucu bu yetmezliğin içimizdeki sevgi ışığını söndürecek hale getirmiş bulunmasıdır. Çünkü, yaşamak bir iktidar olduğu kadar sevgi de öylesine bir ruhsal iktidarımızın belirtisidir. Kişi bu iktidarın (gelecekleri egemenliği altına alırcasına) kendinde yarattığı güven, sevgi ve iyimserliklerle dolup taşmadıkça ne kendini, ne başkasını hatta tüm hayatı sevebilir.

Bütün sorun, bir aciz psikozundan kurtulma çabasıdır ki, bu da ancak (realiteler önündeki güçlülük ve mücadele etkinliğine olan inancımızdan başka bir şey değildir.

Sevgi eğer gerçek anlamda mevcutsa, (o kendi adına yapılmak istenen) yarar avcılıklarını, her tür sömürüyü reddeder. «Evlâdının her olumsuz haline rağmen hiç eksilmeyen anne sevgisi, o

gerçek sevginin sembolik bir örneğidir. Baba sevgisine gelince, o buna hiç benzemez. Baba sevgisi karşılığında görev ve itaat bekleyen, bunların yerine getiriliş derecesine göre değişen, azalıp çoğalabilen, koşula bağlı bir sevgidir. Onun içindir ki baba sevgisi; annenin, o denizler gibi sonsuz, karşılıksız ve Tanrısal sevgisinden bambaşka bir nitelik taşır.» (1).

Çocuk, hem annesini, hem babasını yaşayacaktır :

Bu her iki sevginin değişik mahiyetlerine rağmen, temellerinde (Niçin böyle olduklarını düşündüren) derin bir hikmet saklıdır. Çünkü «Çocuk ilk kez doğaya, okyanusa, toprağa benzetilen anneyi yaşadktan sonradır ki; (Burada en ideal anne sevgisi; çocuğu kendine bağlayan, kopmasına izin vermeyen, o'nu bu bağımlılık içinde eritip yokeden sevgi değil, ona: — Ne iyi oldu Dünya'ya geldim, dedirten ve güven telkin eden sevgidir). Evet çocuk bu sevgiye doyduktan sonradır ki; babanın vazifeyi temsil eden sevgisine geçecek, ama bu her iki evreyi bir üçüncü evrede hem ana hem baba hissiyatının sentezini kişiliğinde yansıtarak tamamlayacaktır. Çocuk kişiliğinde hem anne hem baba olunca şimdi de bu evriminin paralelinde ve karşılığında hem annesinin, hem de

babasının yerini tutan öğretmeni bulacaktır. Öğretmene, sevgisi ile ona annesini aratmayacak, babanın sertlik ve huşunetini (akla yatkın, geniş daireler çizmesini bilen otoritesi, yetenekleri sezip değerlendiren usta elleri ile) yumuşatacak sevgi ve disiplin hamurunu yoğuracaktır.

Gene şuna değinmek yerindedir ki, evrelerini ve intikallerini arızasız tamamlamış böyle bir sevgi, realitenin donmuş kalıpları arasında kısıtlanmayacak, tersine tüm yaşama sevgisi sonsuzluğuna ulaşacaktır.

Gene sevgi bu niteliği iledir ki, eğer gerçekten mevcutsa, bencilliğin duvarlarını aşp tüm insanlığın hizmetine koşar. İki ayrı kişinin varlığını bir tek varlık halinde yeniden dünyaya getirir. Ama, o iki kişilik sevgi de tüm hayatı yaşama sevgisinin kolları arasında kendini bulamazsa, gene de genişletilmiş bir bencilliğin tekelinden kurtulmuş sayılamaz.

Bunun doğal sonucu odur ki:

Riya ile maskeli bir sempati, gelecek adına bir yatırım, ya da erdem kılığına bürünen bir sömürü ile; kendisini her an bir yeni vazife önünde isbata hazır ve sonuçların her akıbetini kendi günah ya da sevabı sayan bir sevgi aynı şey sayılamazlar.

Sevgideki ahlâkî unsur :

Diğer yönden ahlâkî sorumluluklara bağlı böyle bir duygu ve değere insanlar hiç bir zaman yalnız öğütlerle kavuşamazlar.

Üstelik kendilerinde olmadığı halde varmış gibi gösteren, onları vaiz ve derslerle telkine kalkışan kişiler, bunu başarmak şöyle dursun, tersine bu hisleri köklerinden zedelerler, giderek şilir ve edebiyat alanına dökülen duygularımız bile realiteye yansımadıkları sürece, gene de bencil birer doyumluluk sınırını aşamazlar.

b) Benim sen, senin ben olduğumuz sevgi:

Bir Işık Tanrısının içimize aydınlıklar serpen o saydam, o içi dışına denk (daha güçlü konuşalım) iç ve dış duvarların yok edilip, benim sen, senin ben olduğumuz o arı sevgiyi bir öykü içinde yaşatalım :

İyilikçi Baba'nın öyküsü:

Bu senin ve karşılıksız ilginin örneğini veren bir arkadaşım-dan söz etmek isterim (2). O iyi olmaz bir derdin bitmez tükenmez sancıları içinde kıvranmaktadır. Ama hekimlik O'nun bu ıstıraplarını kendisinden bir türlü koparamamakta, O'nu acıları ile başbaşa bırakmaktadır. Nihayet belki bir yarar sağlar umudu ile kendisine kulak burun

ameliyatı tavsiye edildi. Bütün geceyi sancılar içinde geçiren arkadaşım bu önemlice operasyonu yaptırmak için sabahleyin evinden çıktı. Ama tesadüf bu ya; bu kez karşısına kendi kadar hasta biri çıkageldi. Bu zavallı da, kendisine derhal ameliyat yapılmazsa ölecekti. Arkadaşım, (o ıstırabı oranında insanlığı büyük arkadaşım) o anda kendisini ihmal edilemez bir vazife önünde hissetti.

Zâten O'nun adı, mahallesinde **İyilikçi Baba** idi. O yoksulların, hastaların, hatta her sabah avuç avuç yem attığı güvercinlerin de babası idi.

İyilikçi Baba, o anda acısını unuttu (Kendisini pek sevdirdiği hastane çevresindeki) doktorlara yalvarıp yakardı, hastayı kendinden önce yatırdı. O'nun doktorlar önünde hastaya hitabı şu idi: — Şimdi seni yatırdım, ameliyat sırası bana geldi. Tanrı'ya emanet!

Doktorların gözleri yaşardı.

Bencilliğin kafesini kırıp atmak: Hiç şüphesiz ki, insanın hayatında kazanacağı en büyük zafer, PYHTAGORAS'ın deyimi ile (kendi nefsinin kafesini kırıp varlığını daha yaygın bir evrende bulabilmesidir.) O demektir ki;

Bizi bencilliğin dört duvarı içinde tutsak yapan (ve yalnızca

kendimiz için saklayan) bir duygu temelinde, yalnız başkaları için değil, kendimiz için de sevgi olmaktan uzaktır. İnsan kendinden kopmadıkça (ya da daha doğru bir deyimle, kendini daha geniş bir evrende hissedip, fiziksel ünlitenin sınırlı, maddesinden kurtulmadıkça,) istediği mutluluğa varması şöyle dursun, bu kez «hem aşırı bir huzursuzluğa, hem de utanma ve suçluluk duygusuna kapılır.»

Ama böyle bir kopuş da, temelinde fiziksel iştihâ ve doyum-suzlukların ahlâki iradenin freni ile kısıtlanması anlamına gelmez mi?

Böyle bir fren dışında ve ondan müstağni bir halde yalnızca ruhsal ve eğitsel metotlarla azgın ihtirasların saldırılarını dizginlemek mümkün olur mu? Bunları yenmedikçe başkalarına kendimizi vermek elbette mümkün olmayacaktır.

Bu demektir ki; sevgi kaynaklarımız başkalarına iyilik yapmanın hazzına, vazife ve fedakârlık inanç ve sevgisine dönüşecek, ahlâkın yüceliğindeki ve temelindeki kutsallık duyguları ile bezenecektir.

Diğer yönden ahlâkî frenlerle, kabından taşıp onları aşmak isteyen içgüdülerimiz arasında sıkışıp kalan insan kişiliğini istenen şekilde yaratma ihtiyacı el-

bette ki böyle bir irade ve frenin mevcudiyeti ve mahiyeti düşüncesini ortaya koymaktadır, ve hiç şüphesiz böyle bir kısıtlama hayvanî insan aleyhine, ama insanî amaçların ve tüm toplum hizmet ilkelerinin lehine işleyecektir. Konu, bu evrede sevginin hür ve engin akışını bir görev çemberi içinde yerleştirmek, ama gene de onu madde- nin demir kafesi içinde öldürmeden realize etmek, ahlâkî ideal- ler sevgisi halinde yüceltebilmektir.

Eğitimin ideali odur ki:

Eğitim bir sevgi alışverişi, bir güven alışverişi ile yetiştiriciliğine ve akışına daima sahip olacaktır. Bunlar sa maddeye tesir olmayan, kişisel isteklerin tatmininde araç haline getirilmeyen ve insanlık ilişkilerinde bir mübadele metası haline sokulmayan, bir bağımsızlığın kendisinden başka bir şey değildir. Şurası da muhakkaktır ki, her bağımlılık bir derece ve sınır dahilinde başkalarına tabi olduğumuzun birer belirtisidir. Her tabi oluş ise, mutlaka kendi varımızın hepsini ya da bir kısmını başkası nam ve hesabına terk etmek anlamını taşır. İnsan mad- dî bir eşyasını ya da emeğini bir ecir karşılığı başkasına vermek- te ve kiralamakta serbesttir. Ama manevî, ahlâkî ve ruhsal varlığının hiç bir cüzünü böyle

bir muvazaa ve yarara tabi ol- ma karşılığı başkasına feda ede- mez.

Onu vermek ve satmakla, bir daha avdetine imkân olmayan nanevî hazinelerini ve insanlığı- nı da yok etmiş olur.

Sevgi olsun, içtenlik olsun, kar- şılıksız iyilik olsun, onun içindir ki bencilliğin dar kalıbına sığa- mazlar. Erich Fromm'un deyimi ile: «Sevgi de onlar gibi hür- lüğün çocuğudur.»

Ama diyebilirsiniz ki, çoğu za- man sevginin ihanetle karşılan- dığı bir dünyada bu nasıl müm- kün olur?

İşte içimizde beliren bir kavga ki, bu iç çatışmalar önünde biz istediğimiz sükûn ve barışa na- sıl varabiliriz?

Oysa ki, şeytanî ihanetlerle çev- rili bu dünyada bu saf duygula- rımızın ideal âleminin boşlukla- rında yalnız kalıp yok olacakla- rından korkulur! Pascal'ın dedi- ği (yarı hayvan, yarı melek) in- sanın bu şeytan yüzü, güzel ni- yetlerin tahammüllerini kemirin- ce o saf ve duygular sönüp yok olmazlar mı? Bu ihanetleri unu- tup, hiçe sayıp affetmeyince de o istediğimiz Cennette nasıl ya- sayabiliriz?..

Zerdüşt'ün dediği gibi asıl hü- ner, «geleceği ve burada olma- yanı sevebilmektir. Hürmüz'e

saldıran Ehriman'ı yenebilmek-
tir. Ama insandaki hafızayı yok-
etmeden buna nasıl varabiliriz?
Buna biz ancak ruh sağlığı, dü-
şünce ve yargı objektifliği, ahlâ-
kî inançlarımızla varabiliriz.

Bir kez ruh hijyenini sağlayan
bir eğitimle (bir ayırık otu gibi
kafamızı işgal eden) kompleks-
lerin yarattığı sabit düşüncelerin
pençesinden kopup huzura ka-
vuşamadığımız sürece, her te-
miz heyecan küçük deniz dalga-
ları gibi kısa ömürlü ve süresiz
kalacaktır. İkincisi ahlâkî ilke ve
inançlarımızdır ki, o değer ülkü-
lerini dokunulmazlık gücüne u-
laştıracak şey cemiyettir. Ama
içimizde ona o saygı değer mev-
kii verecek de ahlâkî kişiliğimiz-
dir.

Evet sevgiyi ve manevî varlığı
koruyacak bir diğer faktör de
ideallerimizi realist bir platform
üzerine oturtabilmektir ki, o
düşmanlık hissiyatından korun-
manın belli başlı çözüm çaresi-
dir. Şöyle ki;

İnsan burada bazı düşünsel ve
bilimsel nedenlere vardıkça kö-
tülük saydığımız şeylerden bir
çoğunun elde olmayan bir ma-
razdan, cehalet ve gafletten, bi-
rikmiş infiallerden, toplum ada-
letsizlik ve haksızlıklardan, ânl
heyecanlardan, bir türlü kökünü
koparıp atamadığımız kompleks-
lerden, tutuculuklardan, aşağılık

duygularından ileri geldiğini an-
layacaktır ve insan bu nedenleri
kavradıkça bunlara kızacak yer-
de tedavisine sevgi ve istekle
koşacaktır.

Ve kötülük saydığımız şeylerin
doğuşunda bizim de olması
mümkün ve muhtemel hataları-
mızın payı peşinen kabul edile-
cektir. Yoksa görünürdeki hata-
ara takılıp o kişide daima mev-
cut olabilecek soylu eğilimleri,
çaresiz masum gayretleri gör-
memek, görünce gözünü yum-
mak, ya da onlara tek gözle bak-
mak bizzat konuya bir ihanet sa-
yılmaz mı?

Ve insan öyle bir kemalin doru-
ğuna varacak ve vardıktan son-
ra da şuna inanacaktır ki, sevgi
sevgi için, iyilik iyilik içindir.
Karşılığında küçücük bir takdiri
çok gören bir nankörlük taşısa-
lar, hatta o yüzden sizin için bir
fenalığa dâvet etseler dahi, ge-
ne vazifemiz onlara kayıtsız
şartsız hizmet etmektir.

Yetersizlik duygusu ve iktidar psikalojisi :

İnsan için iktidar yaşamının
bizzat belirtisi ve ölçüsüdür. Bu
hissimizin mevcudiyeti de elbet
hayatın doğal mantığı ve zaru-
reti dışında görülemez, ama şu-
na da değinmek yerindedir ki;
iktidarlarımızı tasarruf ve haki-
miyet alanımızı genişletmekle,
bir tarftan bize yeni yeni ve ta-

ze güçler getirirlerken, diğer yönden onların ifrat biçimindeki belirtileri ve iptilâları bu güçlerimiz ilânihaye arttıklarının birer delili olamazlar. Tersine bu iktidar açlığı ve ihtirası derinliğine işleyen ruhsal yıkıntılarımızın derecesini bize tanıtmış olurlar. Demek ki, her ifrat mevcudun bitip tükenivereceğine ait içimizde uyanan ruhsal yoksulluğun da bir görüntüsü ve hastalığıdır.

Yetersizlik duyguları derinliğine ve genişliğine yayılınca öyle bir hal alırlar ki; bütün ruhsal güçlerimizi istilaya kalkarlar. İnsan bu hastalığa bir kez yakalandı mı, eli altındaki şimdiki güçlerini dahi inkâr edecek hale girer. Örneğin; insan terazinin bir kafesine koyduğu kendine âlt güçlerini, öteki kefedeki mevcut saydığı diğer birinin ağırlığı ile ölçüleyip kendine değer biçmek ister. O bir kefenin ağırlık fazlasını kendinin zayıflığı diye tanımlar. Böylece kendi yetersizliğinin derece ve vehametini daha derinden kavramış olur.

Bu eğer daha derinliğine işler, mevcut kuvvetlerimizle onu telâfi ve tazmin edebileceğimize ait güvenden bizi yoksun bırakacak bir umutsuzluk yaratırsa yıkıntılar bütün varlığımızı kaplayabilirler. Onun içindir ki; yetersizlik duygularını güven ve iktidara çevirecek bir telâfi mekaniz-

masını harekete getirecek imkânlar yokedilmemeli, eğitimde (iktidar ve imkân) dengesi daltma ve dikkatle hesaba katılmalıdır.

Diğer yönden amacına varamayan ütopyalarla keskinleşen ihtirasların alevlerinde parlayan duygular ne denli yakıcı olurlarsa yıkıntıları da o ölçüde tehlikeli olur. Çok yüksekte düşen için kurtulma umudu o yükseklik oranında azalır, ya da yok olur. İnsanı sükûn ve huzura kavuşturan şey, iktidarının elvermediği lüzumsuz ihtiraslardan nefsi ni tecrit etmesi, ikincisi ise, zihnine çivilenen sabit fikirleri ruh sağlığının kerpeteni ile sokup atabilmesidir.

İşte bencilliğin temelinde de böyle bir yetersizlik ve güvensizlik duyguları yatar. Dediğimiz gibi o kişinin bu hastalığa ait ruhunda beliren fobi öylesine artabilir ki; o nesli var, nesi yoksa hep o bencilliğin surları içine yığıp kendini de orada saklamak ister.

O kadar ki, bu yığıdıklarını bile hiçe sayıp en küçük bir şeye bile avuç açar. Mevcudunun kılına dokununca Moliere'in bir Cimri'si olup çıkar.

Ve sonra düşünmek yerindedir ki;

Teknolojinin çığ gibi artan ve yığılan olanakları önünde onları

elde etmenin sancılarını duyan, ama mevcut iktidarı ile bunlara varmanın çaresini bulamayan bugünkü insanın ıstırapları daha da artacak, bundan sa ruhsal varlığımız zarar görecektir e bencillik, içtenliği öldürecektir.

Sembolümüz İyilikçi Baba :

İyilikçi Baba'nın vücudu sızılar

Not : (1) Tırmak içindeki cümleler Eriche Formm'un Sevgi Sanatı adlı eserinden alınmıştır.
(2) İyilikçi Baba sembolünün yaratıcısı ve kendisi bugün hasta döşeğindeki Eczacı Kimyager Hamdi Sanal'dır,

içindedir ama, onun ruhu sağlamdır. O iyimserdir. Yüreği yaşama aşkı ve insan sevgileri ile dolup taşmaktadır. O olanakları ile iktidarı arasındaki uçurumu ve ıstıraplarını, manevî ve ruhsal zenginlikleri ile telâfi etmenin ustalığına ve kemaline erişmiştir.

O, kılıç kullanan şövalyeler gibi aleme karşı kahkahalar atarak saldırmakta, ölüme meydan okumaktadır.

O, sevgi, içtenlik ve yiğitliği ile bencilliği ve korkaklığı yenebileceğimizi bize öğretmiş bulunmaktadır.

***Vicdan Allahın
ruhumuzdaki sesidir.***

Hipokrat yemini

Dr. Masume ÇÖL

(Bu konuşma 14.Kasım.1968 günü Sadık Dostlar Locasının açık cel-
sesinde yapılmıştır)

İnsanları daima birbirlerine yaklaştıran sadakatın sembolü SADIK
DOSTLAR Locası müntesiplerini ve muhterem dinleyicileri en derin
sevgi ve saygı ile selâmlarım.

Tarihte ilk hekimler Asurilerde yetişmiştir. (M. E. 2000) Bu yıllarda
HAMURABİ KANUN'larında hekimlerin sınıflanması ve hekim ücret-
leri tespit edilmiştir. Bu hekimler Fıtık, Katarakt ve mesaneden taş
çıkarma ameliyatlarını yapabiliyorlardı. İlk devirlerdeki hekimler Bü-
yücüler, Sihirbazlar ve Din adamlarıdır. Toplum halinde yaşayan in-
sanlar bilgili şahıslara itimad ederek hastalandıklarında bu şahıslar-
dan yardım talepetmişlerdir. Bu şekilde zeki ve kurnaz üstün şahıslar
hemcinslerine yardım etmişlersede müsbet ilmin asırlarca gelişme-
sine de set çekmişlerdir. O devirlerde, hastalıkların tanrılardan gel-
diği sanılırdı.

HOMERUS'un İliada adlı eserinde AESCULAPIUS âlalade bir Te-
salyalı reis olarak gösterilirken sonradan ilâhlaştırılmıştır. Ve APOL-
LO'nun akrabası olarak gösterilmiştir. Batıl inanışlara göre At'nadaki
Veba Salgını APOLLO'nun halka kızması ile husule geliyordu. Buna

mukabil ilk müsbet görüşlü hekim HIPOKRAT bunun saçma olduğunu iddia etmiş ve Veba salgınlarından Atınayı kurtarmak için şehrin her yerinde ateşler yaktırmış sonunda farelerin öldürülmesi ile salgın durdurulabilmiştir. Hekimliğin babası addedilen HIPOKRAT hekimlerin de en büyüğü sayılır. M. E. 460 tarihinde İSTANKÖY de doğdu ve M. E. 377 de öldü. Babası da bir hekimdi. Hakiki tababet HIPOKRAT'la başlar. Tedavi sanatını kuran ve bunu bir takım batıl inançlardan kurtaran HIPOKRAT'tır. HIPOKRAT'ın hayatı hemen hemen gezmekle geçmiştir. Bütün Yunanistan gezerek dersler vermiş ve talebeler yetiştirmiş, bir çok hastalıkların sebebini ve tedavisini bulmuştur. İki oğluda kendisi gibi hekimdi.

HIPOKRAT'ın Verem, Pueperalenfeksiyon, Epilepsi, Hipokrat yüzü gibi vaz ettiği esaslar hemen hemen bu günküne uyar. HIPOKRAT'ın ata sözleride meşhurdur. HIPOKRAT bir mütehassıs değildi. Her çeşit hastalığın iyileşmesine büyük çaba gösterirdi. Onun tedavisinde esas semptomatik bir salâh elde etmektir. Bunun için iyi bakım ve gıdaya ehemmiyet verirdi. HIPOKRAT her şeyden evvel hastasının menfaat ve şifa bulmasını ileri sürmüş ve bunu da bir takım kanun ve kaidelele hakikat haline getirmeğe çalışmıştır.

HIPOKRAT yemini muhtelif müellifler tarafından tercüme edilmiştir. Ben sizlere Dr. ADNAN-ADIVAR'ın tercümesini okuyacağım.

HIPOKRAT'IN YEMİNİ

«Şifa verici APOLLO ile AESCULAPIUS, HYGEIA ve PANACEA ve bütün diğer ilâh ve ilâheler adına yemin ederimki, elimden geldiği ve aklımın erdiği kadar bu yeminin ahkâmını ve teahhütlerini yerine getireceğim. Tıp hocamı anam, babam kadar aziz tutacağım ve elimdeki ve avucumdakini onunla paylaşacağım. Onun oğullarına kendi kardeşlerim gözü ile bakacağım. Eğer isterlerse bu sanatı ücretsiz ve kendilerinden bir taahhüd beklemeden öğreteceğim. Kendi oğullarım ve hocamın oğullarına ve Tıp kanunu üzerine bir ahid ve yemin ile bağlanan talebeye elimden geldiği ve aklımın erdiği kadar bu sanatı kaidelele, şifahi derslele ve hasta başında usullele talim edeceğim. Gücümün yettiği, aklımın erdiği kadar hastaların tedavi ve perhizlerini onların menfaatlerine uygun surette idare edeceğim ve bütün fenalıklar ve adaletsizliklerden kaçınacağım. Gerek isteyenlele, gerek kendiliğimden hiç kimseye zehir vermeyeceğim gibi kadınlara da çocuk düşürmek için vasıtalar vermeyeceğim. Hayatımı, saffet ve samimi-

yet içinde sanatımı icra ederek geçireceğim. Taş çıkarma (Mesaneden) amellyesini yapmayacağım, bu işi onunla meşgul olanlara bırakacağım. Girdiğim her eve ancak o evdeki hastaların faydasını temin için gireceğim. Ve her türlü fena ahlâkı bozan hareketlerden kaçınacağım gibi erkek, kadın hastalarım ister hür olsun ister köle olsun içfalden içtinab edeceğim. Gerek sanatımın icrası gerek sanat icrası haricinde görüp işittiklerimden ifşasına lüzum olmayanları, böyle ahvalde sır saklamayı bir vazife telâkki ederek ifşa etmeyeceğim. Eğer bu yemin ve taahhüdü bozmadan yerine getirirsem hayattan ve sanatımdan alacağım zevk ve insanlar arasında daima göreceğim hürmet ve riayet olsun, eğer bu yemini tutmazsam veyahut yalan yere yemin etmiş isem hayat ve sanattan alacağım zevk bana haram olsun ve insanlar arasında şeref ve itibara erişemeyeyim.»

Tıp Fakültesinden mezun olan her hekim Doktorluğa başlamadan evvel bu kaide ve ahlâkı nizama riayet edeceğine dair HİPOKRAT YEMİNİ eder. Tıp yemini, HİPOKRAT yemini esas alınarak, muhtelif memleketlerde değişik şekillerde okunmaktadır. Meselâ Fransada LİON Tıp Fakültesinde HİPOKRAT andı şöyledir.

«Bu mektebin üstadları, aziz ders arkadaşlarım huzurunda, HİPOKRAT'ın tasviri önünde, Ulu Tanrının Yüce Adına vaad eder ve and içerimki: Tababet sanatının icrası sırasında namus, iffet kaidelerine sadık kalacağım. Yoksulu parasız tedavi edeceğim, hiç bir vakit hak ettiğim ücretin üstünde para istemeyeceğim gibi, iddiada da bulunmayacağım.

Evlerde aile hayatı arasına kabul edildiğim vakit, gözlerim orada geçen şeyleri görmeyecek, dilim bana emanet edilen sırları saklayacak, durumum mevkim ne olursa olsun ne ahlâkı bozacak nede cinayeti kolaylaştıрмаğa yardım edecek hareketlerde bulunmayacağım.

Üstadlarıma karşı saygılı olacağım, minnet duyacağım, çocuklarına babalarından aldığım tıbbi bilgileri öğreteceğim.

Vaadettiğim şeylerde yalancı çıkmayacağım, böyle yaparsam insanlar beni taktir etsinler. Eğer sözüm özüme uymazsa, meslekdaşlarım arasında kötü kişi olayım, iyi adla anılmayayım.

Yurdumuzda tatbik edilen HİPOKRAT Yemini 1948 yılında Cenevrede toplanılan Dünya Hekimleri Birliği Kongresinde tespit edilmiş olan Diploma Yeminidir. Bu toplantıda yeminde 2 nci Dünya Harbinde Nazilerin ve Faşistlerin Hekimleri cinayetlere yardıma zorlaması nazarı

itibara alınarak bazı değişiklikler yapılmıştır. Bizdeki yemin şu şekildedir.

«Hekimlik mesleği üyeleri arasına katıldığım şu anda hayatımı insanlık hizmetine vakfedeceğimi âlenen ve resmen taahhüt ediyorum.

Hocalarıma karşı lâıyk oldukları hürmet ve minnettârlığı muhafaza edeceğim. Sanatımı vicdanım dairesinde ve vekârla ifâ edeceğim.

Hastanın sağlığını baş kaygum olarak telâkki edeceğim.

Kendini bana tevdi eden kimsenin sırrını muhafaz edeceğim.

Hekimlik mesleğinin şerefini ve necip an'anelerini idâme edeceğim.

Meslekdaşlarım kardeşlerim olacaktır.

Din, Milliyet, Irk, Parti veya içtimai sınıf kaygularının vazifemle kastam arasına girmesine müsaade etmeyeceğim

İnsan hayatına, ana karnına düştüğü andan itibaren mutlak bir surette hürmet edeceğim. Tehdit altında bile olsa, tıp bilgilerimi insanlık kanunları aleyhinde kullanmayı kabul etmeyeceğim.

Bunları resmen ve âlenen, serbestçe ve namusum üzerine yapmağa and içiyorum.

Yeminlerdende anladığımız gibi lâik tababetin kurucusu HIPOKRAT yalnız hekimliğin ilerlemesi için çalışmakla kalmamış, tedavi sanatı kadar önemli bulunan Hekimin ödevlerini, yetkilerini anlatan DEONTOLOJİ'nin çok değerli, çok sağlam temellerinide kurmuştur.

Esası, HIPOKRAT YEMİNİ olan, bütün tıp yeminlerinde MASONİK düşünelere uygun müşterek özellikler vardır.

Üstada hürmet Çırağa bilgi vermek, İnsanlara yardım, kardeşlik, cehâletle savaş, Sanatını ücretsiz ve bir şey beklemeden yemin edenlere öğretmek, Ketûm olmak, gayri ahlâki hareketlerden kaçınmak, Zavallılara güler ve müşfik yüzle ellerini uzatmak, cins ve mezhep gözetmeksizin bütün insanlara karşı hizmette, tolerans sahibi olmak. İşte bu şekilde nefis muhasebesiyle hekimlik yapabilen şahıs MASON'ca bir düşünceye sahip demektir. Nitekim Erich Maria Remarch'ın ZAFER ABİDESİ adlı eserinde bu muhasebeyi yapan Musevi Doktorun kendisine bütün kötülükleri yapan Gestapo şefinin hayatını ameliyat yaparak kurtarması gösterilebilir.

HIPOKRAT Yemininin masonik düşüncelere, paralel olması, bana, huzurunuzda bu konuşmayı yapmak cesaretini verdi. Bu fırsatı veren SADIK DOSTLAR Locasına ve beni dinlemek sabrını gösteren muhterem hemşirelerime ve Biraderlerime teşekkürü bir borç bilirim.

